

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

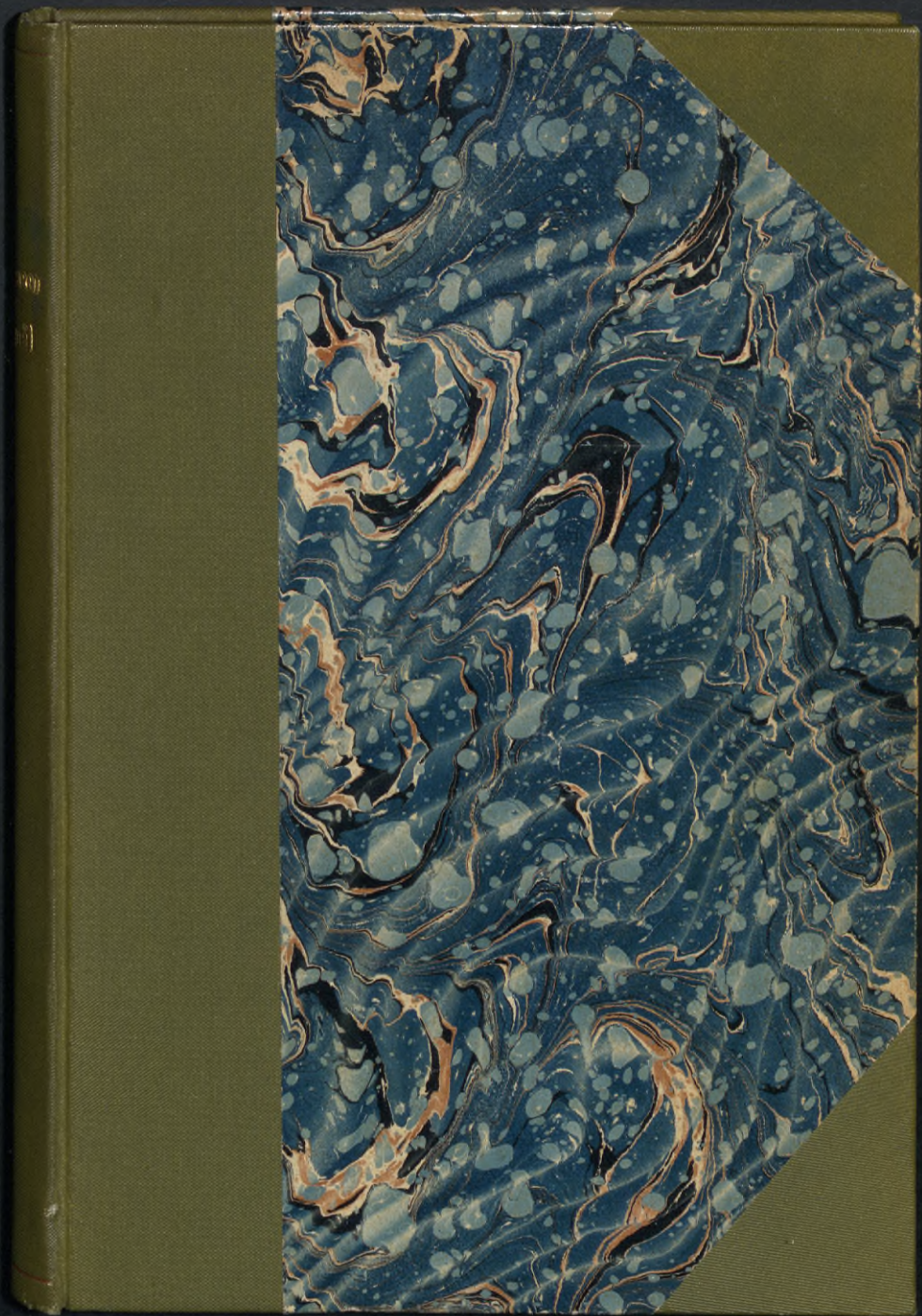
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

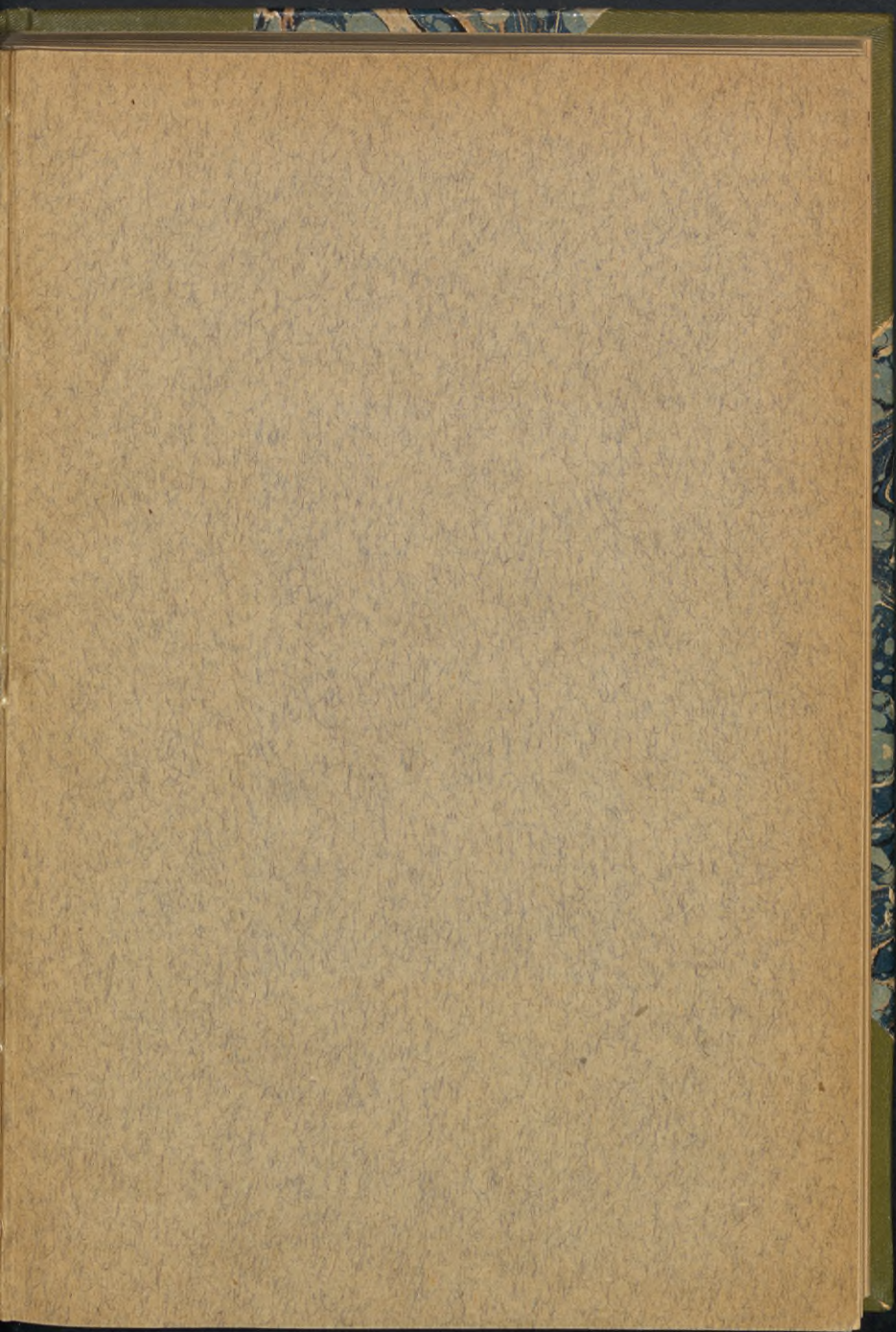
UPPSALA
UNIVERSITET

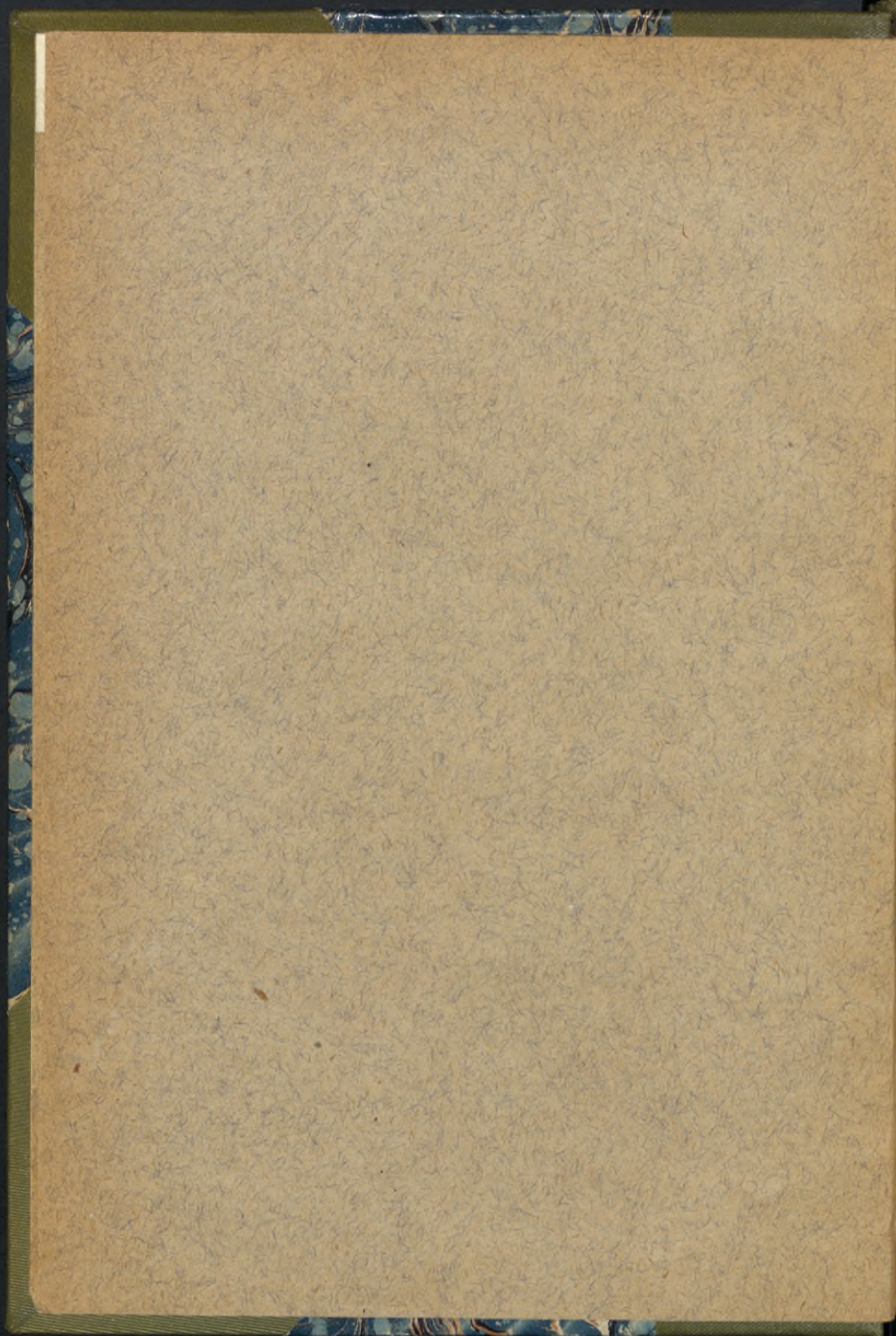

Litt.
Sv.

Donat (f. H. H. H.)

*Fröken Jacquette Vögin
med värdsamme tillgångs
från Sjöfartskvinnan*

LIFSMÅL

BERÄTTELSER OCH SKISSER

AF

ELIN AMEEN.

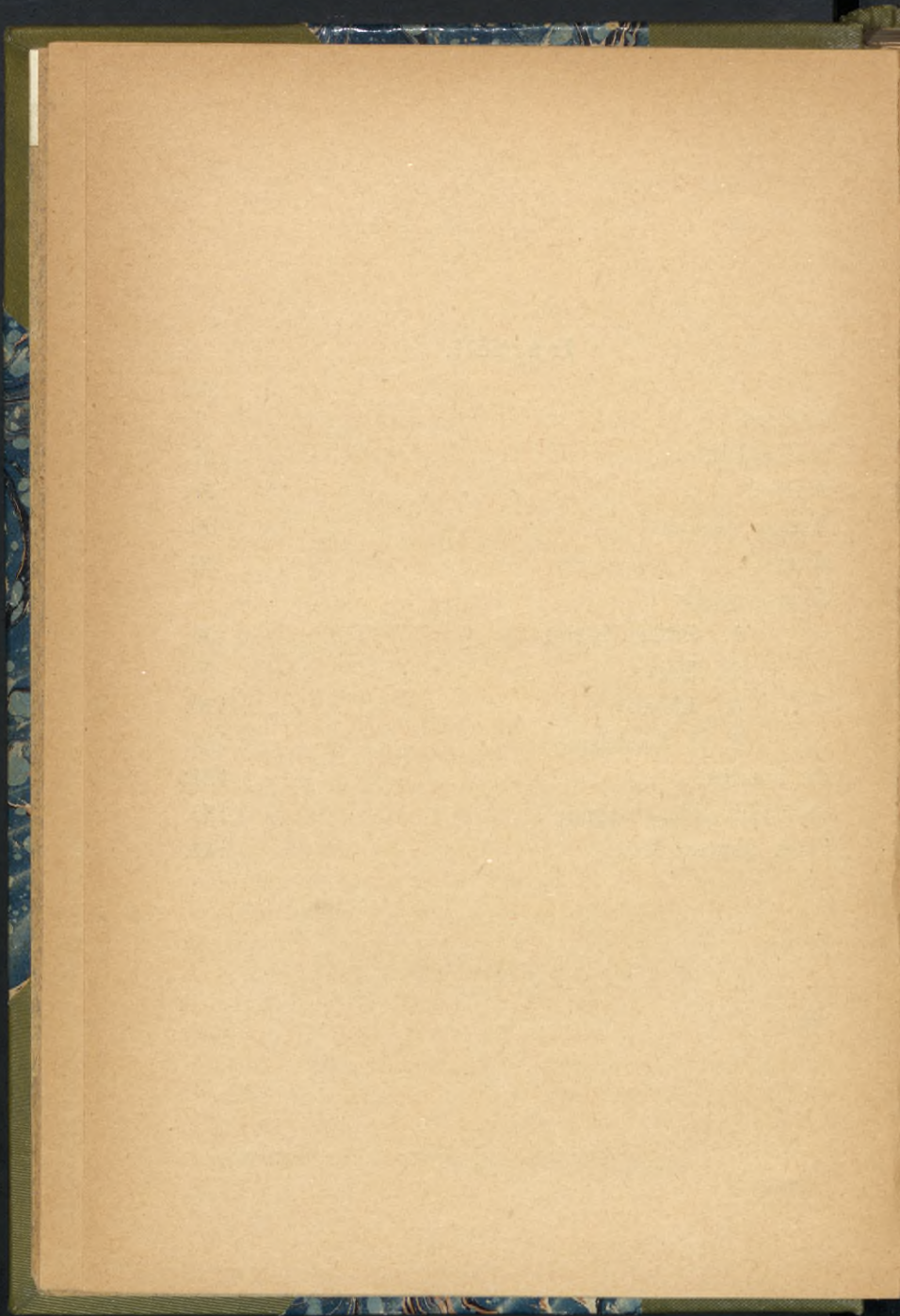
STOCKHOLM

P. A. HULDBERGS BOKFÖRLAGS-AKTIEBOLAG.

Norrköping 1891, M. W. Wallberg & Co Boktryckeri.

Innehåll:

	Sid.
Lifsmål	1.
Modersplikter	27.
Befriad	37.
Linnea borealis	50.
Kuggad	80.
Kvinnotyper:	
1. Fröken Elgfot	93.
2. Maja	99.
3. Listan	110.
4. I fiendeland	116.
En hemlös	121.
På andra sidan väggen	135.
Efter femton år	141.

Lifsmål.

Den tidiga höstmorgonen uppgick tung och disig öfver hufvudstaden. Fukten lade sig på gator, torg och trappor, trängde in genom springor på dörrar och fönster och liksom klubbade fast vid alla föremål.

Det var inte något treffigt resväder, och många voro ej heller de, som i morgonstunden befunno sig i väntsalarne vid centralstationen för att begifva sig ut på resa. Isynnerhet var det tomt i I—II klassens väntsal, men däremot liffigare i III klassens. Resenärerna voro dock färre till antalet än dem, som följde släkt och vänner. Där var särskildt en yngre man, hvilken kunde räkna ända till ett tjugutal följeslagare af båda könen. Sällskapet föreföll gladt, men man hörde ofta Guds och Frälsarens namn blandas in i deras tal. Den unge mannen själf talade lifligt och log ofta, så att hela raden af starka, bländhvita tänder glänste fram bakom det krusiga, mörka helskägget. Hans hy var blek, ögonen mörka, stora och med en blick på en gång glänsande och djup. Han var enkelt klädd i tämligen grofva kläder, men hvilka syn-

barligen voro nya och särskildt afpassade för en tro-
ligen lång resa. I ytterrock och rund hatt, utan
prestkrage, var där dock öfver hela hans person denna
bestämde prägel, som genast angaf, att han tillhörde
det andliga ståndet.

Han satt på bänken, och bredvid honom, med
hans hand sluten i sin, en gråhårs kvinna. Kanske
var hon icke så gammal till åren, som hennes fårade
ansikte, darrande läppar och rödkantade ögon tycktes
utvisa. Det var sorg och strid som gjort henne ål-
drad i förtid, kanske var det också fattigdom, ty kap-
pan hon bar var sliten och lappad, och hatten till-
hörde det mod, som nyttjats för ett årtionde tillbaka.

Den unge mannen vände sig ofta till henne, medan
han talade, och tryckte allt emellanåt hennes hand.
Hon satt och vaggade sakta af och an med öfre delen
af kroppen och förde ofta sin hopvikta bomullsnäsdruk
till ögonen för att torka bort de tårar, hvilka på in-
tet vis *ville* hålla sig tillbaka.

Nu ringde klockan för tågets afgang. Rösterna
tystnade, alla fingo ett allvarigare uttryck i sina an-
sikten. Den gamla brast i gråt, och en ung flicka,
som hållit sig på något afstånd från de andra, spratt
häftigt till och bleknade. Men där var ingen som
såg det, ingen som tänkte på henne. Inte heller *han*,
som hastigt hopsamlade sina få reseffekter och skyn-
dade ut på perrongen, följd af de andra.

— Farväl, mamma! — En kyss på den gamlas
kind.

— Gud välsigne dig, Gud styrke dig, min gosse
— och skrif snart! — Hon darrade så, att hon måste
stödja sig på ett fruntimmer, som stod bredvid henne.

— Herren vare med dig — farväl — bed och var

trofast — skrif snart — Guds välsignelse öfver ditt arbete!

Från dem alla ljödo dylika afskedsord — ögon tårades, medan läppar logo — händer trycktes, och själf såg hon blek och upprörd ut.

Han stod i fönstret till kupédörren, hvilken konduktören smällt igen. Han hade tagit af sig hatten, och det svarta, glänsande håret låg rakt uppstruket från den höga, hvita pannan. För alla dem som betraktade honom, föreföll han som en apostel, med svärmeri i blicken, renhet öfver pannan, trosnit och hängifvenhet strömmande ut från hela hans personlighet. Och en apostel var han, som stod i begrepp att i främmande länder predika evangelium för hedningarne och förlossa de bundna själar!

Där stämde upp en missionssång af vännerna. Friska, lifliga klingade tonerna ut i morgondimman, hvilken nästan plötsligt lättade, skingrade sig och framsläppte en solstråle, som föll rakt på den unge missionärens ansikte och förlänade åt det en förklarad glans.

Från andra kupéfönster tittade nyfikna ansikten ut. Ett par bondkvinnor gräto, och en flicka med sjallet på hufvudet stämde in i sången. Men i ett andra klassens fönster skrattade ett par unga damer så att de kunde kikna och funno det alltsamman "rysligt lifvadt", medan en äldre herre i första klass, klädd i sobelpels, förargad drog upp sitt fönster och mumlade något om "pack" och "polis" samt att "sådant borde förbjudas."

Men sången fortfor. Det var endast två som ej deltog däri — modern, som nu glömde, att hon skulle akta sin rena, hopvikta näsduk och genomdränkte den

med sina hejdlösa tårar, samt Helga Brandt, hvilken stod längst bort orörlig med marmorblekt ansikte, ögonlocken sänkta och ett hårdt, förstenadt drag kring läpparne.

Hvisselpipan ljöd från lokomotivet, och medan sången alltjämt klingade, satte tåget sig i rörelse.

Då såg Helga upp, och hennes blickar mötte för ett ögonblick missionärens. Det var det sista han såg, detta bleka ansikte med de kallt regelbundna dragen, men med en bekännelse i ögonen om den djupaste förtviflan.

Där viftades på perrongen med näsdukar och upp-räckta händer. Mekaniskt viftade han tillbaka, så länge han ännu såg en skymt af stationen. Men tåget ökade fart, var snart öfver järnvägsbron, och vännerna försvunno för hans blickar. Han drog upp fönstret och satte sig ner i ett hörn af sin obekväma tredje klassens vagn. Han såg inte ut för att uppfånga sista glimten af sin födelsestad, utan han slöt i stället sina ögon, liksom för att utestänga alla yttre bilder.

Hans själ var i uppror — ett underligt, främmande uppror. Icke öfver skilsmessan från modern och vännerna, utan öfver det han läst i Helga Brandts ögon. Det öppnade med ens för honom en dittills blott dunkelt anad värld, men en värld dit han hvarken kunde eller ville sätta sin fot, där hans tankar icke *nu* finge dröja. Och likväl drogos de dit, oemotståndligt, kraftigt. Var det en frestelse från Satan att locka honom från hans stora föresatta mål? Hvad betydde denna plötsliga längtan att få visshet om, hvad den där ångestfulla blicken menat?

Skulle det gjort vägen lättare för honom att veta

det? Nej, det var bättre att ingenting veta, att tro på hennes vänskap, en vänskap som alla de andras, men ingenting mera.

Men ständigt återkommo hans tankar till henne och hur det varit under de fyra till fem år de känt hvarandra.

Hon hörde egentligen ej till hans krets, och hon delade för det mesta ej hans åsikter i religion eller lifsåskådning.

Lifvet hade farit hårdt fram mot henne, hon hade haft en sorglig barndom, hennes ungdom var glädjelös, och ensam hade hon måst kämpa sig fram till förvärf och oberoende. Hon var nu kassörska på ett kontor och redde sig bra. Hon hade goda gåfvor, lätt för att lära, ett säkert minne och en beundransvärd energi. Dessutom var hon ärlig och sann, till och med hänsynslöst sann både mot sig själf och andra. Det allmänna omdömet om henne lydde, att hon var kall, otillgänglig och tämligen emanciperad. Där fanns i själfva verket icke mycket af mjukhet eller ljuft behag öfver henne. Hennes sätt var tvärt och afvisande, i sin själfständighet tog hon sällan mot råd eller brydde sig om andras omdöme.

Hon var mycket intresserad af sociala frågor och filantropi. Det var på dessa områden hon och pastorn först mötts, i tankar, ord och gärningar. Det var här han sett, att hon likväl hade ett hjärta för nöd och synd samt en kvinnas mjuka hand att lindra de sjuka. Men hon talade aldrig till de lidande och fallna om Gud och frälsningen. Hon talade i allmänhet mycket litet — hon handlade. Då han förebrådde henne denna tystnad, svarade hon:

— Predika ni och edra liktänkande — jag har

inte åtagit mig någon människas själ — jag gör hvad jag kan för deras timliga välfärd, som jag kommer i beröring med, det är ändå ett försvinnande stoftgrand i allt jordens elände. Och hur skall den kunna predika för andra, som själf blott är en sökande ande?

När han såg henne, hur uppoffrande och energisk hon kunde vara, gjorde det honom alltid ondt, att hon ingen fast hållpunkt hade i andliga ting. Tänk, hvilken kvinna hon kunde varit i Guds rike, och hvilken tro hon kunde varit i stånd till! Han kände henne tillräckligt för att veta, att när hon satte sig före ett mål, gaf hon sig däråt helt och hållet odeladt.

Hon var inte egentligen fritänkare, men hon tänkte allt för fritt, underkastade sig inte blindt Guds vilja, uppenbarad i Hans ord. Hon kritiserade, resonerade, sofrade och sållade, till dess hon behöll hvad som tilltalade henne, men förkastade eller lade till sidan för framtida utredning allt det andra.

Men så finge ej Guds vilja och tron tagas. Han hade sagt henne det, han hade gång efter gång talat sig varm med henne öfver ämnet, men hon hade icke gifvit vika mer än hon själf ville. Det kunde dock hända ibland, när hon lyssnat uppmärksamt — ty hon hörde alltid gärna på honom — att hennes ögon fingo ett allvarligt uttryck af djup eftertanke, och hon kunde säga:

— Ni har rätt, pastor Lund, jag har inte förstått det där förr än nu.

Det var likväl omöjligt för honom att få henne att inse sin stora syndfullhet. Hon tyckte inte, att hon var så dålig. Hon hade nog "brister" och "fel", men hon visste, att hon på samma gång var sträng mot sig själf och redligt kämpade mot dem. "Arfsynden",

som han talade om, var något mycket ledsamt, men allra minst kunde hon rå för, att hon var född i synd och med synd. Detta finge då Gud förr förlåta henne än de fel, hon *kunde* hjälpa, om hon ville.

Ja, det var ödmjukhet och skuldmedvetande som i främsta rummet saknades hos henne. Hon litade för mycket på sig själf. Hon hade nog en hög och ren tanke om Gud, men hon *behöfde* honom icke dagligen och stundligen.

Där var också det om missionen. Han hade försökt att lyda alla Guds bud, men där var ett som mer än alla andra bränt sig in i hans själ, för hvilket allt annat i världen fått vika, detta: *Gån ut och lärer allt folk och döper dem i Fadrens, Sonens och den Helige Andas namn*. Han hade känt sig så särskildt kallad till detta, så tydligt förnummit Herrens manande röst, att han ej tvekat. Till Kina, detta rikt befolkade land, där så många millioner själar suckade under afgudadyrkans träldom, dit religionen och civilisationen hade svårare att tränga in bakom årtusendens envisa fördomar, där ville han offra sina krafter och sitt lif.

Helga däremot var fullkomligt oberörd af missionsverksamheten. Icke att hon egentligen ogillade den, men hon kunde ej få något lefvande intresse därför. Hon återkom också ständigt till detsamma, att där fanns så många tusenden hos oss, som behöfde all hjälp i det timliga så väl som andliga, att det föreföll henne orätt att "taga brödet från barnen och kasta det för hundarne". Men när människor kände sig kallade därtill, kunde de ju gärna draga ut. Bara, att när hon såg allt elände rundt om sig och hur litet

den hjälp som gafs förslog, kunde hon för sin del inte bekymra sig om hedningarnes själar.

Han hoppades dock och trodde, att hon en dag skulle tänka annorlunda, att hon skulle inse den stora vikten och betydelsen af missionen.

Tåget hade passerat förbi åtskilliga stationer, utan att han märkt det, så försjunken var han i sina tankar öfver Helga Brandt. Länder och haf skulle skilja dem åt — och bäst så. Intet, allra minst den jordiska kärleken till en kvinna, finge komma mellan honom och det stora mål, han föresatt sig. Men hvad denna tanke med ens hade blifvit lockande — att *hon* kunde ha följt honom dit ut såsom hans hustru och arbetat tillsammans med honom! De flesta missionärer gifte sig, och deras hustrur voro till stor välsignelse där ute. Men sådan var icke Helga Brandt — *honom* kunde hon kanske hafva älskat och följt, men hans arbete skulle förblifvit främmande för henne.

Bäst då som det var och bäst att så förblifva. Som en vän kunde han få tänka på henne, och när han kommit dit ut, ville han skrifva till henne. Han kände, att där dock mellan dem hade knutits ett band af vänskap och intresse, som ej nu behöfde brytas. Endast att det ej finge knytas fastare, ja hellre en dag upplösas än blifva ett hinder på hans väg.

Och så öfverlemnade han sitt lif och Helgas hvar på sitt håll i Guds beskydd. Han återfick sin jämnvikt, och utan störande tankar kunde han taga fatt på och dyka ner i sin lärobok i kinesiska grundtecknen.

Utanför centralstationen skingrade sig den skara, som följt ner pastor Lund. Några gingo tillsammans i grupper, andra parvis eller ensamma. Helga Brandt hade sällskap med en annan ung flicka, hvilkens håg låg starkt åt frälsningsarmén.

— Hvad det är storartadt, sade denna, i det hennes läppar darrade och hennes ögon tårades — att offra allt för Guds sak, som pastor Lund!

— Det tycker jag inte, svarade Helga hastigt och skarpt, — jag kallar det mera storartadt att stanna hemma hos sin gamla mor, hvars enda stöd man är, och verka på den plats, där Försynen tydligen ställt en, än att som en fantast ge sig i väg för en svärmisk idé, som när allt kommer ikring kanske inte har den ringaste nytta med sig. Tycker fröken Palm verkligen, att det är rätt att låta sin mor sitta i fatigdom, nästan nöd, och inte arbeta för henne utan slita ut sig för kineserna, som inte angå oss?

Hon talade med en sådan bitterhet, att fröken Palm häpen och förskräckt spärrade upp sina stora ögon med den svärmiska dufvoblicken.

— Men fru Lund gillar ju hans stråfvanden, invände hon, — hon är enig med honom i att hedningarne äro våra dyrköpta bröder, som ropa till oss om hjälp, och att Herrens bud att frälsa dem måste lydast. Hon har inte ett ögonblick hållit honom kvar, han fick hennes välsignelse och samtycke.

— Ja, och vet ni, hvad det kostat henne? Vet ni, hvilka strider hon haft att kämpa med sitt sargade modershjärta, sin längtan både som mor och som fattig gammal kvinna? Hon behöfde minsann hans kärlek och vård och hans pekuniära understöd bättre än kineserna! Och hur har hon inte blifvit intalad,

öfverbevisad gentemot allt det, som i hennes hjärta ropade, att där begicks en himmelskriande orättvisa mot henne! Hon vet, att hon aldrig skall få se honom mera — och han var hennes allt. Hon skall gråta sina ögon blinda, eller skall sorgen döda henne — — därför att ingen människa kan länge uthärda med en sådan svidande längtan i sitt hjärta!

Den bittra tonen gick mot slutet öfver i ett vibrerande af smärta, till dess vid de sista orden det ovanliga hände, att Helga Brandt föll i gråt och det midt på gatan.

Fröken Palm, som på senare tiden ofta träffat Helga hos Lunds, blef så bestört öfver ett känsloutbrott så olik den kallt resonnerande Helga, att hon ingenting kom sig för att svara. Helga hemtade sig snart, och skamsen och förargad öfver att ha låtit hänföra sig att yttra sig så till en jämförelsevis främmande person, hon som eljes helst gömde sina känslor inom sig själf, skyndade hon att säga farväl åt fröken Palm och gick med hastiga steg vägen till kontoret, där hon var kassörska.

— — — — —

Där kom goda underrättelser från pastor Lund. Utom de mera privata brefven till modern, hvilka meddelades Helga såväl som åtskilliga andra, skref han också till missionstidningarne. Helga försummade aldrig att läsa något af hvad han skrifvit, men hon läste det med en förutfattad föresats att vara skarpt kritisk. Hon kunde dock icke hindra, att hon för hans skull intresserade sig för hans arbete. Hans entusiasm kunde till slut dock icke lemna henne alldeles oberörd, hans sträfvan icke förblifva henne likgiltig. Kinesernas själar brydde hon sig alltjämt föga om,

men missionärens lif och verksamhet, hans framgångar och nederlag följde hon med hela sitt intresse. I stället för att endast hafva bittra ord och tankar, började hon känna vördnad för denna ihärdighet och värme, som icke lät dämpa sig af något. Det var likväl stort att hafva ett mål att lefva för, en idé. Hennes eget lif föreföll henne så andefattigt och tomt, bara ett släp för att få dagligt bröd — och i bästa fall att ge några smulor af det som blef öfver åt en och annan som hungrade, och som nästa dag åter skulle hungra.

När pastorn vistats ett år i Kina, fick Helga bref från honom. Hon bröt det ifrigt och med klappande hjärta. Hon väntade nästan, att det skulle innehålla något som hon längtade efter — åtminstone en antydning. Men hon blef besviken, och när hon åter lade ihop det långa, utförliga brevet, hade strålen i ögat slocknat, och hon pressade hårdt hop sina läppar i ett kallt, bittert drag. Brevet handlade endast om missionen och hans lif där ute, saker som hon redan förut haft full reda på. Och så var där något formelt, kyligt, undertryckt som andades genom hela brevet, liksom vore han rädd att säga ett enda vänligt ord för mycket eller låta någon känslöstämning föra sig bort för ett ögonblick. Han slutade med att i några allmänna, vanliga uttryck betyga henne sin "aktning och vänskap".

Och med det finge hon nöja sig, medan kineserna togo hela hans brinnande kärlek!

— Och en sådan snäll gosse han alltid var, aldrig olydig eller osann. Jag minns inte, att han narrades mer än en gång, då han påtog sig ett fel, som en

skolkamrat begått, för att rädda denne från straff. Men det vardt uppdragadt och rättvisa skedd.

Det var en afton som många andra i fru Lunds enda rum, innanför köket. Helga satt hos henne och hjälpte henne med litet stoppning och lagning eller läste högt, då den gamla fruns ögon voro klena och skulle aktas.

De läste mest i missionstidningar eller andliga böcker, ty fru Lund ville inte höra annat. Samtalsämnet varierade inte heller mycket, ty det rörde sig för det mesta kring sonen. Den eljes så kritiska Helga kunde utan att tröttna ständigt höra desamma historierna om gossens och ynglingens fredliga bedrifter, hans lif i hemmet och sedan, alla små drag, som tidigt visat hans böjelse för andliga ting och hans medlid samma hjärta för de elända och bedröfvade, drag som berätterskan bevarat i trofast modersminne och som den unga, lyssnande kvinnan mottog med nästan spändt intresse och i sin tur gömde och bevarade i sitt hjärta.

Men det hette beständigt "han var", "han gjorde", "han sade" — alltid i imperfektum, så som man talar om en död. Icke så, att de ej följde hans nuvarande lif med intresse, men sedan de erfarit, att han mådde bra och arbetade med framgång, gingo de alltid tillbaka till det som varit. Den gamla hade gifvit honom ifrån sig åt andra. I fjärran länder framlefdde han sina dagar utan henne, och med all sonlig kärlek och vördnad var hon dock ett underordnad intresse i hans lif. Hvarken hans närvarande eller framtiden tillhörde henne — hon skulle troligen aldrig återse honom.

Och medan hon berättade det som ständigt började med "jag minns", fick Helga en allt klarare och

mera helgjuten bild af honom. Hon började förstå honom bättre och finna honom mera storslagen och icke endast en fantast. Hon tyckte sig till slut ha lefvat samma lif med honom som modern, sett honom som barn och yngling, vuxit fast vid alla dessa minnen. Ty för henne var han ju också död, och om hon möjligen en dag skulle återse honom, kunde hon ändå ingenting bli för honom — endast en erinran från det förflutna.

Då, på tredje året af pastor Lunds missionsverksamhet i Kina, insjuknade Helga i en häftig feber. Längre sväfvade hon mellan lif och död, men ungdomen och hennes starka fysik segrade, och hon kom sig, ehuru det dröjde länge, innan hon återfick sina krafter.

Hon hade haft det svårt under sin sjukdom, då hon skådat döden in i ögonen. Hon hade alltid talat likgiltigt om att dö och ansett det för en lätt sak. Men nu, kommen i dödens närhet, hade det tett sig annorlunda. Hon hade känt fruktan och själskval och en ångestfull längtan att ännu få lefva. Lifvet hade fått värde för henne, i det hon stod i begrepp att förlora det. Där vaknade plötsligt möjligheter till lycka i lifvet, dem hon förut förnekat — skulle hon då lemna det utan att någonsin hafva känt hvad lycka var annat än i sin egen brinnande fantasi. Och det som fanns bortom döden — detta okända, som icke kunde vara förintelse, men som hon ingenting visste om, föreföll henne hemskt och afskräckande. Och så ville hon inte dö, förrän hon hade återsett honom — det var grundtanken under allt — det var lifslängtans brännande åtrå — möjligheten till lycka. Om hon endast en gång till kunde få lyssna till hans

klara, genomträngande röst, upptaga hans ord utan kritik eller motsträfvighet och tro, tro — tro det samma som han. Få se hans ögon hvila på sig med ömhet och förstående — få luta sitt hufvud mot hans bröst — o, bara som en syster till sin bror — och gråta ut sina kval och sitt tvifvel. Lugnas och smekas som ett vilsegånget barn, lägga bort all bitterhet och kyla — den fanns ju ändå aldrig på djupet af hennes hjärta. Bara bli god och stilla — honom värdig.

Och medan hon kämpade för sitt unga lif, bad till Gud i feberyrsel eller vid full sans, hade hon haft en vision, så tydlig som enlefvande uppenbarelse. Det var en dal omringad af höga blånande berg i Kina. Rik växtlighet och yppiga gräsmattor samt hela dalen fylld med skaror af kineser. Och där kommo fler och fler, framvältrande som brusande vågor. Och på en kulle midt ibland dem stod en högrest gestalt i presterlig skrud. Hon kände honom väl, men han såg blek, tärd och uttröttad ut. Likväl talade han, och orden flöto i en ström af värtalighet från hans läppar. Han talade om Gud, Kristus och frälsningen. Och skarorna föllo på knä, män och kvinnor gräto och bådö om att bli döpta. Han sträckte händerna ut mot dem och sade:

— Jag skall döpa er alla, en och en, så långt mina krafter gå, men se, jag är ensam och trött, mina bröder och systrar dröja ännu att komma till min hjälp....

Och medan han talade, vacklade han och föll, i det genom dalen flög som ett skärande jämmerskri från hans läppar: "*Helga!*"

Och hon hade svarat ett jublande: Jag kommer, jag kommer!

Vid full sans, medveten om att hon skulle få lefva, hade hon högt med ett högtidligt löfte till Gud upprepat: jag kommer!

Helgas omvändelse efter sjukdomen väckte icke ringa förvåning bland alla hennes bekanta och stor glädje bland de troende. Icke att hon inför någon församling eller enskild person redogjorde för sina förändrade åsikter eller hur hon kommit därhän. Hon slöt sig om möjligt ännu mer än förr inom sig själf och afböjde med fasthet alla uppmaningar att offentligen eller enskildt tala om sig själf. Det var endast därigenom att hon anmälde sig hos missionsstyrelsen som missionär, som hennes förändring blef bekant.

Då hon ännu såg affallen och blek ut efter sjukdomen, hade styrelsen först ej velat antaga henne, men sedan hon visat läkareintyg på, att hennes klenhet utan tvifvel snart skulle försvinna och att den långa sjöresan skulle bidra att stärka hennes krafter, mottogs hon med glädje.

Hon gjorde själf blott ett enda oryggligt vilkor: hon ville skickas till Kina och till det ställe, där pastor Lund hade sin verksamhet. Hon framförde sin begäran utan att darra på rösten och utan att slå ned blicken. Som där behöfdes ökade krafter just i Kina och särskildt kvinliga, bifölls hennes begäran utan invändning.

Drifven af den röst, som så tydligt ropat henne till hjälp och af det löfte hon gifvit lifvets och dödens Herre att följa den rösten, om Han återskänkte henne till lifvet, hade Helga med sin vanliga energi

öfvervunnit alla hinder. En samaritkurs hade hon för länge sedan gått igenom, och hon skulle vistas en tid i London för utbildande af sina språkkunskaper.

Med feberaktig oro längtade hon efter att bli färdig att resa. Här kunde komma så mycket emellan, hennes egen tro på sitt nya mål och på kraften att utföra det kunde vackla, hon kunde bli sjuk, allt, allt kunde komma emellan och hindra.

Men när dagen för invigningen var inne, och Helga tillika med en annan kvinlig och en manlig missionär stod i den med bladväxter smyckade kyrkan, greps hon af en ångestfull beklämning, i det hennes tro syntes henne så ringa mot de andras. Hos dem fanns ingen bitanke, som hos henne, ingen hemlig vrå i hjärtat, där en jordisk kärlek lockade och frestade; allt hos dem var ljus, klarhet, brinnande trosnit och ett fullt hängifvande åt Gud.

Hon tänkte, att om de hade kunnat läsa i hennes själ, skulle de hafva uteslutit henne från deras förbund. En af hennes kamrater, en helt ung man, hade varit förlofvad, men brutit sin förlofning, då hans fästmö ej ville följa honom ut och med honom verka på missionsfältet. Likväl sades de två hafva älskat hvarandra innerligt! Och Helga visste, att om Lund ej funnits där ute, skulle hedningarne förgäfves hafva ropat — hon hade icke lyssnat till det ropet!

Det var därför hon kände sig som en bedragerska bland de andra, och som den långa invigningsakten med tal, böner och sånger för hennes ärliga natur blef till en tortyr i stället för en välsignelse.

— Jag är ju likväl endast människa och kvinna, och jag älskar, var den stumma vädjan som lästes i

hennes bleka upprörda ansikte, men där var ingen som förstod det.

Hemkommen på sitt rum och ensam med sig själf, fortfor hon att brottas med sin ångest. Det var förgäfvets hon sade sig, att hon ville ärligt utföra det arbete, hon åtagit sig, hon ville predika Jesu af Nazareth lära för hedningarne och höja dem i sedligt och andligt afseende. Hon ville bringa dem en bildad, kristen kvinnas hjälp och handräckning. Bli ett stöd för dem som kommo i hennes väg — för dem och *honom*. Lyfta en liten flick af bördan från hans skuldra, lefva samma åt Gud helgade lif som han — som hans syster stå vid hans sida — aldrig som något påhäng — gå, när han en dag icke mera behöfde henne. Nej, aldrig gå, det finge Gud inte begära — de två tillsammans i ett helgadt lif, men dock ett lif af jordisk lycka!

Hon blef till slut så trött af dagens mödor och sina stridiga känslor, att hon icke längre orkade kämpa eller tänka, utan försjönk i en förlamande känsla af utmattning. Men den sista tanke hon fasthöll, innan hon somnade sent på natten, var att när hon hunnit sin längtans mål, skulle oron bli ro och tviflet tro, och den man hon älskade skulle hjälpa henne därtill.

Helga hade vistats någon tid i London för språkstudier och befann sig öfver ett dygn i Southampton för att sedan därifrån fortsätta resan öfver Indien, dit hon hade sällskap med några andra missionärer.

Hon hade tagit in i ett anspråkslöst hotell nära Southamptons dockor och tillbragte sin sista dag i England med att skrifva bref.

Hon hade varit intresserad af sina studier i Lon-

don, hade arbetat med stor flit och kände sig glad åt att nästa dag få börja färden till sitt mål.

Utan tvifvel hade *han* hört, att hon skulle komma. Hvad tänkte han därom? Bara han inte missförstod henne, trodde, att hon ville tvinga sig på honom. Men därtill var han allt för storslagen. Skulle han bli glad? Ja, det måste han bli — han hade ju ändå varit intresserad af henne, och hon kom för att arbeta i hans vingård.

Med dessa tankar i sitt hufvud sprang Helga med lätta steg ner för trappan till hotellet på eftermiddagen för att tala med portvakten i något ärende.

Nedkommen på halfva den smala trappan stannade hon och tryckte sig tätt in till väggen för att låta ett par mötande personer passera. Det var något skumt, och den dåliga gasen upplyste endast svagt trappuppgången, och först såg hon blott en lång mager man i ytterkläder, rund hatt på hufvudet, och oaktadt ett sommarljunt höstväder inlindad ända upp till öronen i en yllehalsduk. Han stödde sig tungt mot en upppassares arm, gick långsamt och med möda, och i det de närmade sig, varseblef Helga ett ansikte, hvars dödsblekhet nästan stack i ögonen. Då de voro ett par trappsteg intill Helga, stannade de, och mannen drog ett par tunga andetag, hvarefter hans blickar mekaniskt föllo på den unga kvinnan.

— Fröken Brandt!

Hon studsade, gaf till ett litet rop och vacklade som vid en stöt.

— Är det — ja, det måste vara pastor Lund! utbrast hon med samma häpna förskräckelse, som hade hon sett ett andeväsen.

— Hvad som finns kvar af pastor Lund, och det

är inte mycket. — Hans färglösa läppar försökte ett svagt leende, men tonen lät bitter.

— Ni är sjuk? sade hon hastigt.

— Jag har haft feber och är nu i tjensten oduglig.

— Det var underligt att jag ingenting hört därom.

— Ja, i Sverige ha de ju fått underrättelse om att jag var sjuk, men inte länge, ty jag måste strax därefter lemna Kina. Sjöresan och mitt fäderneslands klimat ansågs vara min enda räddning, och det är ett underverk, att jag ännu lefver, men det är i alla fall bara för att dö jag kommer hem.

Han talade i samma bittra ton och icke som en, hvilken resignerat sig under sitt öde.

Han hade icke märkt hur blek *hon* blifvit, som hörde honom tala så. Men då hon ingenting sade, fortfor han:

— Och ni själf, fröken Helga, ni reser ju nu ut till mitt älskade Kina som missionär? Så lydde de senaste underrättelser jag fått hemifrån. Guds verk i människosjälén är underbart! När reser ni?

— I morgon bittida, svarade hon knappt hörbart.

Hennes ton föreföll honom så underlig, och när han såg på henne, varseblef han hennes onaturliga blekhet.

— Ni bor här, kan jag tro? frågade han.

Hon böjde jakande sitt hufvud.

— Då ber jag att få uppsöka er i ert rum, när jag hunnit hvila ut litet, så få vi talas vid om denna viktiga sak. Nu kan jag med möda hålla mig uppe.

En timma senare, när den korta höstskymningen höll på att öfvergå till mörker, knackade det på Helgas dörr, och en upppassare frågade, om hon ville göra den sjuke, främmande herrn den tjensten att besöka

honom i hans rum, då han kände sig allt för svag att gå in till henne.

Då hon inträdde, fann hon honom liggande på en liten soffa med svart tageltygsöfverdrag, benen utsträckta på en stol, och hufvudet hvilande mot soffans karm. Han var svept i en sjal och hade en pelsrock öfver benen. Gasen var tänd i en arm vid kaminen, där några träpinnar och ett par stora stenkolsstycken gjorde förenade ansträngningar att åstadkomma en värmande brasa, men där resultatet endast blef en rök utan eld. Ett litet bord med böcker, kartor och papper stod vid sidan af soffan, så att han kunde nå det med armen. Hans kappsäck stod öppnad på en packstol, men den handnattsäck, hvarur han tagit böckerna, var ställd på en stol vid fönstret.

När Helga kom in, färgades hans ansikte för ett ögonblick af en svag rodnad af glädje. Han sträckte ut sin ena afmagrade hand mot henne, och hon lade sin däri. Han behöll den i sin, i det han såg på henne med ögon, som fylldes af tårar. Hennes hjärta slog våldsamt, och hon kände, hur hennes hand darade.

— Sätt er, sade han, och låt mig höra allt om er, den underbara sagan om hur Helga Brandt blef en troende och missionär.

Hon efterkom hans begäran, tog en stol och satte sig så, att de kunde se på hvarandra, medan hon talade.

Hon berättade kort och kallt, nästan som en inlärd lexa, i tvära, afbrutna meningar. Endast torra fakta om sjukdomen, sitt löfte då, tomheten i sitt lif förut, och hur hon känt sig mera dragen till Gud och på ett annat sätt än förr. Men hon gick icke in i några detaljer, icke för ett ögonblick lät hon sig

bortföras af något känslösvall, utan det var som fruktade hon att blotta sitt inre. På samma gång fanns där likväl en underton, som lät honom ana, att där skälfde något inom henne, som hade annat till drif-fjäder än dessa torra fakta.

— Och nu skall ni till samma plats, där jag arbetat — ni skall komma till de mina, som jag fäst mig vid och som hålla af mig. Det är så storartadt, att det till en del försonar mig med att dö från mitt nyss påbörjade arbete.

— Jag kan inte på något sätt ersätta er, svarade hon sakta. — Jag tänkte aldrig, att jag skulle komma dit ensam — utan er.

Så sakta hon än talade, var där dock samma undertryckta skälfning i tonen som förut, och därtill kom ett ovanligt uttryck i hennes ansikte, som ett hjälplöst barns eller en svag kvinnas. Och då hon mötte hans blick, sade hennes, tydligare än ord, i sin stumma vädjan:

— Detta är mer än jag kan uthärda!

Vid en rörelse han gjorde, gled pelsen ner från hans fötter på golfvet. Hon tog upp den, och i det hon svepte den om honom, kom hans hand att vidröra hennes. Han tog den och lade den på sitt bröst, i det han tryckte båda sina händer ofvanpå den.

— Var det för min skull ni ville fara ut, Helga?

Kina med sina millioner under hednamörkret suckande själar fanns icke längre till för henne. Alla högtidliga löften, allt hvad hon ännu för några timmar sedan egnat sitt intresse och satt som sitt mål försvann i ett dimlikt fjärran som något oegentligt, en dröm, en fantasi. Det verkliga lifvet var den man hon älskade och som hon icke kunde förlora för andra

gången. Glömmande all stolthet och den kvinliga värdighet, hon förr alltid visat, svarade Helga på hans fråga endast med att pressa sitt ansikte mot hans händer och brista i gråt.

Men han förstod det svaret, och det fann en jublande genklang i hans hjärta. För första gången i sitt lif kände han sig omhvärfd af en jordisk kärleksflamma, och han fick en brännande önskan att slå armarna om den unga kvinnan, smeka henne och taga mot hennes kärlek. Han skulle ju ändå dö — om hon finge bli hans en liten kort tid, kunde hedningarna sedan få henne. Han hade aldrig varit så frestad förr i hela sitt lif, men i samma ögonblick han tog det som en frestelse, fick han sitt vanliga herravälde öfver sig själf, och han insåg, att han måste vara stark för dem båda. Just därför att han var döende och hans arbete afbrutet, finge han ej taga denna friska, unga arbetskraft från Gud. I denna stund rådde han öfver hennes lif, och hon skulle göra det han bjöd. Vände hon tillbaka med honom, vore hon för alltid förlorad för missionen, ty icke ens efter hans död skulle hon igen slå in på den banan. Men hon hade för stora gåfvor för att drömma bort sitt lif i veklig kärlek och saknad. Hon *måste* vandra den utstakade vägen, till välsignelse för sig och andra.

— Det hade varit för stor lycka, Helga, sade han mildt, — för mycken jordisk lycka, vi hade kanske glömt Herren och vårt arbete — därför fick det inte bli så.

Hon lyfte sitt hufvud litet och sade:

— Ni ropade mig, när jag var sjuk — det var därför jag kom — jag såg er så tydligt och hörde er röst, och jag svarade: jag kommer!

Han log litet och sade:

— Helga Brandt en svärnerska, som har visioner och handlar efter dem — hvem skulle trott det. Men, tillade han allvarligt, det kunde vara Guds röst i ert inre, och den skall ni följa.

— Menar ni, att jag måste resa — nu? Hon såg ångestfullt på honom.

Han tryckte sakta hennes hand, som ännu låg kvar på hans bröst, innan han svarade.

— Ja, ni måste resa.

Hon drog undan sin hand och flyttade sig med en häftig rörelse litet ifrån honom. Hennes anletsdrag fingo ett hårdt uttryck, och hennes hjärta blef fullt af bitterhet.

— Kan ni inte förstå, att det är svårt också för mig, sade han mildt med en lätt darning i rösten. Tror ni inte, att detta varit den största frestelsen i mitt lif — att be er vända om med mig och stanna hos mig resten af mina korta dagar? Men det är inte detta vi lofvat inför Gud och människor, och genom mig skall ni inte bli löftesbryterska. Och där finns något större i världen än egen lycka, det att lefva för andras lycka.

Hon kunde inte se det som han, men hon tänkte med bitterhet, att det han kände för henne inte kunde jämföras med den starka, lidelsefulla känsla för honom, som fyllde hennes varelse.

— Men om min tro inte är stark nog?

— Den skall stärkas — ni behöfver det nu för att finna tröst och mod.

— Men jag har så svårt att uttrycka mig; jag tänkte *ni* skulle talat, *jag* handlat — alldeles som förr där hemma.

— Ordets gåfva skall bli er gifven. Ni visste ju förut, hvilket arbete som väntade er där ute, och ni hade ju beredt er till det. Se här, fortfor han i förändrad ton, i det han tog några kartor och böcker från det lilla bordet, — här skall jag visa er, hvar jag haft min verksamhet, och hvad jag satt i gång.

Han berättade henne nu om skolor, gudstjenster, familjer och enskilda, personer som han vunnit och som blifvit hans vänner. Han talade sig varm, och hans stora, mörka ögon glänste. Men han märkte, att hennes tankar icke voro med honom. Hon såg blek, dyster och apatisk ut och såg knappast på de kartor, han visade henne, utan hon stirrade för det mesta bort till kaminen, där fortfarande endast röken med sin intensiva stenkolslukt tillkännagaf det svagt tynande lifvet i brasan. Då kom pastorn att nämna något, som plötsligt väckte hennes intresse och gaf henne mera lif i blicken. Han berättade om en liten fader- och moderlös gosse på nio år, som han tagit så godt som till sitt eget barn, men ej haft tillfälle att taga med till Sverige, helst som han, Lund, hvilket ögonblick som helst kunnat dö från den lille. Men gossens hejdlösa sorg vid skilsmessan hade djupt gripit pastorn, och han hade varit ytterst bekymrad öfver att veta honom kvarlemnad hos människor, som skulle misshandla honom och uppfostra honom till hedning, sedan han nu blifvit döpt och fått kunskap om den kristna läran. Han var en sådan varmhjärtad och intelligent liten varelse, det var så förfärligt att tänka sig honom slita ondt, förslöas och falla tillbaka i heddomens mörker. Men ville Helga nu taga mot den lille John, så hette gossen efter dopet, som pa-

storns särskilda testamente och ge honom en moders kärlek och omsorg?

Hon lofvade det, och tanken på Lunds lille foster-son där borta, som skulle välkomna henne, därför att hon kom med hälsningar från *honom*, kastade en strimma af ljus öfver den mörka väg hon hade att vandra. Kina blef icke längre ett fruktansvärdt okänt, där hon skulle stå ensam bland en skara och ej veta, hvad hon skulle säga eller hur handla. Det blef ett ställe, där åtminstone *ett* efter kärlek och upplysning hungrande litet hjärta skulle komma hennes till mötes. Med detta barns hand i sin skulle hon inte känna sig så ensam, och *om* hon till sist ej kunde stanna där, om krafter, hälsa eller tro sveke henne — så skulle hon ändå icke vara ensam, utan två skulle de lemna Kina.

Kvällen var långt framskriden, och efter pastorns ifriga talande följde en stor mattighet, så att han var nära att svimma, och Helga måste ge honom vatten och badda hans tinningar.

— En sådan ljuf lyx, sade han med ett matt leende, — att få hjälp af sådana här mjuka kvinnohänder, Små, mjuka händer, som skola bli så starka, att de leda de råa hedningarne och visa dem vägen uppåt — till det Fadershem, där vi en dag skola mötas med alla dem Gud oss gifvit hafver.

Hon stod vid sidan af hans soffa. Hon visste att hon nu skulle gå, men hon förmådde ej taga första steget till detta afsked för lifvet.

— Vi ha nu icke mer att säga hvarandra, fortfor han efter ett ögonblicks tystnad, — allt är klart, och Gud är utsägligt god, som skänkte oss dessa timmar. Därför måste det nu sägas och sägas kort: *Farväl!*

Han reste sig upp och stod framför henne. Hon tog mekaniskt hans framräckta hand och såg upp till honom med denna hjälplöst ångestfulla blick, hvilken frågade: måste jag gå?

Rörelsen blef honom för mäktig. Han böjde sig litet och kysste henne på pannan.

Hon spratt till, som vaknad ur en dröm, hennes läppar öppnade sig, men där kom intet ljud öfver dem.

Han räckte henne en karta och ett par böcker, som hon skulle taga med sig. Hon tog dem, vände sig om och gick som en sömngångerska långsamt ut ur rummet, utan att hafva sagt ett ord till farväl.

Nästa morgon före daggryningen stod en ung kvinna på däcket till den stora ångare, som just lemnade Southamptons redd. Insvept i pelskappa och med en tät slöja för ansiktet stod hon orörlig, med blicken riktad mot staden, så länge den ännu syntes. Men när de sista konturerna däraf till slut insvepts i morgondimman, vände hon sig med fast beslutsamhet mot öster, där i detsamma solen som en stor, glödande eldboll höjde sig öfver kullarne, genomträngde töcknet, och snart i strålande guldgans göt sitt ljus öfver gråa stränder, ännu grönskande höjder och glittrande vatten, bebådande en klar och molnfri dag, och sålunda bringande Helga den första hälsningen från österlandet.

Modersplikter.

Kommer di inte snart, kommer di inte snart? ropa fem små barnamunnar, under det att fem par tindrande barnaögon ifrigt speja genom fönstren ut i den snöiga vinteraftonen.

Nej, icke fem — endast fyra. Den äldste af skaran, en tolfårig gosse, sitter stilla i en vrå, med ansiktet lutadt öfver en bok. Det mörkbruna håret faller i vågig oreda ned öfver en hög, vacker, snöhvit panna. Ögonen äro mörka och blixtrande, munnen stor, men välformad med veka linier. I denna stund hvilar ett uttryck af trots och missnöje öfver det eljes tilltalande ansiktet. Han låtsar vara fördjupad i läsningen af sin bok, men vid hvarje ljud utifrån spritter han till, och handen, som håller boken, darrar.

Systrarna och den lille brodern äro alla liksom han sjelf klädda i högtidsdräkt. De befinna sig en trappa upp i det rum, som tjenar dem till skolsal. Det rummet liksom barnkammaren äro oförändradt skick, men sängkammaren där innanför har fått ny matta och nya, tunga gardiner. Och så har ena väggen dekorerats med blommande kamelior, hvilka med sin doft-

lösa skönhet förhöja lyxen i rummet. I taket brinner lampan af skärt mattslipadt glas och kastar en reflex af rosa öfver den stora sängen med det nya, blå siden-täcket. Det är samma säng, där *hans* mor utandades sin sista suck, därvid han som sjuårig gosse lärde känna dödens fasa, och därvid hans barnahjärta en gång varit nära att brista af sorg. Hans far flyttade aldrig sedan in i det rummet utan hade sin säng i sitt arbetsrum i nedre våningen. Det har stått obebodt och orubbadt ända tills nu — i fem år. Det har varit hans helgedom, dit han flytt, när han behöft ro, där han gråtit ut ett lidelsefullt barnahjärtas alla sorger, ett häftigt och trotsigt lynnes utbrott.

Och nu ha grofva, smutsiga handtverkarehänder huserat där inne och ändrat om allting. Hennes sista arbete — en liten krage åt honom, som aldrig blef fullbordad och som dittills legat i en sykorg med nålen vid det sista stygn hon tog — har en piga haft i sina händer och kastat i en korg, som skulle bäras upp på vinden tillika med andra *hennes* saker. Men *han* sökte reda på den och gömde den innerst i sin byrålåda, utan att någon visste det.

Och för hvem har denna förändring skett, för hvem har den dödas helgedom plundrats och sedan pryddts? Han biter samman sina läppar, när han tänker därpå, och hans ögon gnistra af förbittring. Det är för henne, den nya, som de skola kalla *mamma*. Men han gör det aldrig, aldrig. De må pina honom, be honom, befalla honom. Han har aldrig egt mera än en mor, han skall heller aldrig ha någon annan. Hur kunna syskonen vara så glada och jubla — åh, de *minnas* inte. Lilly borde åtminstone minnas. De ha ju ofta talat om sin mor, hans tydliga hågkomster

ha uppfriskat hennes dunkla erinringar. Men hon har ett sådant flyktigt och lätt sinne, hon lefver bara för stunden och det nya den bringar henne.

Ju längre det dröjer, desto ifrigare bli de små. Guvernanten har all möda att hålla dem i styr, så att de ej skrynkla sina hvita klädningar eller rufsa sina lockar.

Rummen där nere äro festligt upplysta, ljusen tända i alla kronor, och i matsalen står det prydliga aftonbordet dukadt. Hushållerskan vill visa den unga frun, hvad hon förmår — sista dagen af sitt regentskap!

Förstugan är också upplyst, så att skenet från glasörrarne faller på trappan utanför. Det skulle brunnit marschaller på gården, men det täta snöfallet har hindrat dem från att brinna.

Snön breder sitt mjuka täcke öfver allt, öfver åkrar och ängar, öfver skogens toppar och vägarne där nere. Den breder sig också rikt och lätt, med varlig ömhet öfver grafvarne på kyrkogården, där de nygifta fara tätt förbi.

Gossen tänker därpå — på den inhägnade, af cypresser skuggade grafven med marmorkorset och inskriften i gyllene bokstäfver: *Älskad i lifvet, saknad i döden*. Med barndomens obarmhärtiga domslut ser han endast en sida af saken, och det står så tydligt för hans förbittrade sinne, att "*saknad i döden*" blifvit till en lögn af den hand, som låtit rista dit det. Hela hans varelse uppreser sig mot den himmelskriande orätt som sker henne, den döda, genom den, som i afton skall träda in i deras hem och intaga hennes plats. Men han kan ingenting göra, han är fullkomligt maktlös. Men hur han längtar efter sin mor! Om han

kunde få lägga sig ned i grafven vid hennes sida och glömma allt! Han blir vekare, tanken på döden synes detta barn lika ljuf som den åldrige, af en lång lifskamp trötte mannen. Läpparne darra, några heta tårar falla från de mörka ögonfransarne ned på bokens olästa sida.

Ändtligen! Bjällerklngen kommer allt närmare — nu äro de vid dörren. Guvernantens plan, att barnen skulle stå i ordning allt efter ålder på öfversta trappsteget, strandar genast. De fyra små rusa skrikande och knuffande om hvarandra ut i korridoren och luta sig fram öfver räcket för att se ned i förstugan.

Betjenten har tagit af henne ytterplaggen. Hon står där i sin eleganta, mörka resdräkt och vänder skrattande sitt af snön ännu våta, glödande ansikte mot sin make, som sluter henne i sina armar och önskar henne välkommen.

De små ha förstummats, där de nyfiket betrakta sin nya mamma. I sin barnsliga fantasi hade de tänkt sig henne annorlunda, kanske med litet gråsprängdt hår, lik deras far. De se i stället en helt ung flicka, ett ljuslockigt hufvud, en smärt, fin gestalt. Att deras nya mamma är mycket vacker, är däremot något som de ej förstå, äfven om de omedvetet känna det.

Hon ser upp och varseblir de fyra barnansiktena öfver räcket. Hennes purprade kinder få en ännu högre rodnad, hennes hjärta klappar häftigt, och hon känner sig blyg inför de små barnens spejande blickar.

— Där äro våra barn, Maria, säger hennes make; — de längta att få kyssa sin nya mamma.

Hon har icke förr riktigt satt sig in i det, fastän hon visste, hvad som väntade henne. SjälF endast

nitton år, tycker hon, att hon för kort tid sedan ännu var ett barn. Hur skall hon kunna fylla de plikter, som vänta henne! Hvad har hon hittills varit annat än sina föräldrars bortskämda älskling? En flicka som alla de andra — med någorlunda godt hufvud, känsligt hjärta, litet fåfäng, litet kokett och mycket road af nöjen. Hon har drömt de samma drömmarne som andra flickor om kärlek och ett eget hem, och drömmen blef för henne till verklighet litet tidigare än för de flesta andra.

Hvarken han eller hon hade haft egentlig tanke på barnen, när de först drogos till hvarandra. De älskade hvarandra, de ville tillhöra hvarandra, och detta var dem nog! Förlofningstiden hade varit så kort, och det hade brådskat så med utstyrelsen, att hon knappast haft tankar för något annat. Och när de talade om barnen, sade han alltid, att de voro så snälla och söta, att de aldrig skulle göra henne oro. Endast den äldste, Sigurd, var af ett trotsigt lynne och svår att handskas med, men han skulle i alla fall snart skickas i helpension. Hon tänkte sig de andra ungefär som små näpna dockor, dem hon skulle leka med, likasom hon lekt med sina dockor för några år sedan.

Och nu kom där plötsligt en bäfvan öfver henne, en aning om plikter, dem hon ej kände. Icke dockor, utan fem små lefvande varelser med kroppar i utveckling och odödliga själar väntade af henne sin uppfostran. I detsamma hon trädt öfver detta hems tröskel, hade hon blifvit deras *moder*, och hon visste, att detta namn innebar jordens heligaste, ansvarsfullaste kall.

Hon kände sig förvirrad, där hon stod inför dessa små, som hon i dag för första gången såg. Hon gaf

sin man en bedjande, nästan tröstlös blick. Han log mot henne.

— Skrämma dig de små? frågade han. Jag får väl hjälpa er att bli bekanta. Kom hit, Lilly.

Lilly kom obesväradt fram och såg leende på sin styfemor.

— Hon är min äldsta dotter, fortfor fadern och drog henne till sig, — redan så gammal och förståndig, att hon kan hjälpa sin mor, eller hur, min tös?

— Jo, pappa. — Hon log ånyo, gaf sin mor en vacker blick och fick hennes första moderliga kyss.

Sedan kommo de alla — en efter en — glada, rodnande, skälmaktiga, kysstes och blefvo kyssta. Den minste, den femårige gossen, blef till och med lyft upp på hennes arm, därifrån han lugnt, men med vidt uppspärade ögon, oafvändt betraktade henne, stum af förvåning.

— Men hvar är Sigurd? frågade strax därefter fadern häftigt, i det hans panna mulnade.

Guvernanten upplyste förlägen, att han satt inne i skolsalen och ej velat gå ut med de andra barnen.

— Trotsig som vanligt, mumlade fadern och gick hastigt in i rummet, hack i häl följd af den unga hustrun samt de fyra andra barnen.

— Är du där, Sigurd — hvarför kom du inte ut och hälsade på oss?

Gossen reste sig långsamt upp och gick mot fadern.

— Goddag, pappa.

Fadern klappade honom på hufvudet.

— Där är din nya mamma — ge henne en välkomstkyss, fortfor fadern.

Gossen höjde sina sänkta ögonlock, och ur hans flammande ögon sköt en hotfull blix. Han rörde sig emellertid ej ur fläcken.

— Hör du inte, hvad jag säger? utbrast fadern häftigt, hälsa på din mor!

— Låt honom vara, bad hon, det är ännu så nytt för honom, och han kan inte förstå det.

Hon hade blifvit helt blek. och den lilla hand, hon lade på gossens axel, darrade märkbart.

Sigurd hörde den milda, bedjande rösten, han såg den lilla fina, späda handen på sin axel och kände dess darrning. Något som han icke på länge erfarit, smög sig öfver honom — något ljuft och ändå smärtamt, som liknade minnet af hans döda mor. Hans hjärta började häftigt slå, och blodet steg honom åt hufvudet. Han ville gråta, men kunde ej; gråten fastnade i halsen på honom och hotade att kväfva honom. Hastigt vände han sig om och rusade ur rummet, utan att akta på faderns förtörnade rop efter honom.

Blek och allvarlig lät hon sin make föra sig genom alla rummen i huset. Hon glömde, att hon var brud, emedan hela hennes själ med ens öppnat sig till klarhet af den tunga, ansvarsfulla plikten att vara moder åt en annans barn.

— Jag är så okunnig, tänkte hon sorgset, — jag förstår inte annat än att älska dem!

* * *

Hur hennes hjärta klappade, när hon nästa förmiddag gick att söka upp gossen i hans rum! Det hade varit en lätt sak för henne att fångsla hvilken

ung man som helst, och nu bäfvade hon att möta en tolfärig gosse!

Han satt sysslolös vid fönstret och stirrade med förtviflad min ut på den snötäckta marken. Hans rum såg ut som ett vanligt gossrum, med enkla möbler, hvilka buro tydliga märken af täljknifvens påhälsningar. Kring väggarne befunno sig åtskilliga kuriosafarna böcker, en bössa, en piska, några taflo, däribland ett kabinettsporträtt af hans mor, kring hvars ram en krans af vintergröna slöt sig, de sista han plockat i skogen, innan snön kom.

Han vände sitt ansikte mot henne, i det hon trädde in, men satt orörlig kvar på samma ställe.

— Nu blir det mera bannor och käx! tänkte han med ökad trops.

Det hade upphört att snöa, och en strålande vintersol sände sitt skarpa sken in i rummet. Hans blickar drog osmotståndligt till henne, och i det solen klart belyste hennes fagra ansikte, föresväfvade honom en dunkel föreställning om änglar, madonnor och sagans prinsessor. Han hade aldrig sett någon lik henne, och till och med bilden af hans egen moder, som hittills för honom varit den skönaste kvinnan, började fördunklas af henne, som nu stod tätt invid honom.

En liten mjuk hand for smekande öfver hans kind — på fem år hade ingen kvinnohand smekt honom så. Tanken fördes åter till hans moder — det var nästan som hade hon kommit tillbaka till honom för att stilla hans vilda längtan — och ändå så olika. — Detta var mera förvirrande — ljuft och ändå nästan förskräckligt.

— Hvad tænker min gosse på, medan du sitter här ensam? frågade hon mildt.

Han skakade af sig den oförklarliga förtrollning som gripit honom. *Hennes* gosse — *aldrig!* Han gaf henne en mörk blick och svarade utmanande:

— Jag tänkte på min mamma.

— Du menar din döda mamma, inföll hon lugnt, ty din lefvande mor är jag.

— Jag vill ingen annan mor ha, de andra barnen få göra hur de vill. De minns henne inte!

Hans läppar darrade — det oförgätliga minnet ville komma tårarne att brista fram.

— Stackars mitt barn! Hennes båda händer voro om hans mörklockiga hjässa, och hennes läppar trycktes lätt mot hans panna. Han spratt till, och en purpursky göt sig öfver hans ansikte. Han drog sig undan hennes tag, vände bort sitt hufvud och kämpade en stund med tårarne, till dess han icke kunde det längre. I det han lade hufvudet mot sin arm, brast han i en häftig gråt, blandad med våldsamma snyftningar.

En stund senare sutto de båda i hans lilla soffa. Han grät icke längre, men snyftningarna skakade ännu hans kropp. Han hade gråtit ut sin mångåriga, tysta sorg, sin och moderns oförrätt, sitt hat och sitt trots. Hon hade talat till honom, allt hvad kärleken ingaf henne att säga, och han hade lyssnat, tjusad, öfverbevisad, betvingad. Kärleken, som för det känsliga barnet var dess lif, hade gjort det trotsigt och olyckligt i saknad och sorg; nu skulle kärleken åter göra det lyckligt och ömt.

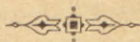
Hans hufvud hade oförmärkt kommit att hvila i hennes knä — en kudde som det saknat i fem år.

Midt emellan tårar och leenden, ännu snyftande, hade hans arm slingrat sig kring hennes hals, och hans läppar öppnade sig till ett halft blygt, halft gladt — *mamma, mamma!*

Och när hon log mot honom, tänkte hon, att ingen af de andra barnen ännu gifvit henne modersnamnet. Det skulle komma först från den äldstes trotsiga läppar och därför så mycket ljufvare!

— Nu tänker jag min gosse fått igen sin mor, sade hon, och han svarade endast med att upprepa:

— *Mamma, mamma!*

Befriad.

Lugn och majestätisk flöt den breda älven fram i sitt lopp mellan furuklädda stränder ända till dess den kom till Storfors, där den antog en helt annan karaktär, kastade sig brusande, skummande öfver stenar och stockar, bildande ett litet vattenfall, för att sedan där nedanför samla sig i en lugn djup bassäng, och så åter på andra sidan trängande sig tillhopa till en stilla framflytande älf, hvars klarblå vatten här grumlades af sågspån och trädbitar, dem strömmen fört med sig från sågverket, som blifvit anlagdt vid fallet.

Snygga och prydliga lågo de rödmålade arbetarebostäderna nära fabriken och några stenkast från herrgårdsbyggnaden.

Små, väl vårdade täppor med köksprodukter och bjärta blomsterväxter funnos framför hvarje stuga, där hvita gardiner glänste innanför fönstren, och där snyggt klädda småttingar tumlade om i trädgårdarne.

Det yttersta huset, tätt intill skogen, skilde sig något från de andra. Det var nybygdt och ännu omåladt, endast fernissadt.

Trädgården där framför var större än de andra, vårdad icke blott med omsorg utan med smak. Gardinerna innanför de tämligen höga fönstren voro uppsatta på ett mera konstnärligt sätt än i grannhusen, och förstukvisten var byggd i form af en veranda, där bord och stolar voro ställda.

En ung, högväxt och vacker kvinna kom ut på verandan, skuggade med handen ögonen mot middags-solens skarpa sken och såg bort till fabriken. Hon var klädd i en dräkt, som tillhör den arbetande klas-sens kvinnor, en ljus bomullsklädning utan garnering och ett hvitt lärftsförkläde. Men där var något i klädningens snitt, där den slöt sig tätt efter den kraf-tiga figuren, samt i de stora, vackert formade hän-dernas hvithet, som angaf, att hon egentligen ej var en kvinna, van vid grofarbete.

Och ändå var det en arbetare hon stod och vän-tade där, en sågverksarbetare, hvars middagsmål hon beredt, och hvilket skulle kallna, om han ej snart komme hem. Sedan någon tid var det lilla nybyggda huset deras hem, däri de som nygifta dragit in. Hon var dotter till socknens folkskolelärare och hade af honom fått en någorlunda boklig uppfostran, liksom hon af sin nu afidna moder hållits till husliga göromål och sömnad. Men groft arbete hade hon aldrig befattat sig med och skulle nog ej behöfva det nu heller, hade hennes man försäkrat henne. Någon piga hade de visserligen ej, men en del gröfre arbeten utförde mannen på lediga stunder, eller fick hon taga hjälp af någon fattig kvinna.

Hur hon hade kommit att hålla af den unge arbetaren med de valkiga händerna och de grofva vad-malskläderna? Det var inte godt att säga, men så

hade det i alla fall blifvit. Hon hade haft ett par andra friare, ty hennes ståtliga figur, hurtiga väsen och det vackra ansiktet med de klara, frimodiga ögonen slogo an på många. Bland dem hade också varit prostens äldste son, som nyss blifvit prestvigd och sökte en hustru på samma gång som ett pastorat. Men Emma kunde icke med hans spensliga figur och långlagda, bleka fysionomi. Därtill hostade och harklade han beständigt — han var lungsiktig och klen, och hans händer voro våta och kalla, så hon alltid ryste till af obehag, när han tog henne i hand. Hon tyckte att gifta sig med honom skulle vara det samma som att viga sig vid ett lik.

Så blef hon bekant med Hans Olsson på en midsommardans vid bruket. Han var den starkaste man hon någonsin sett, han böjde en hästsko mellan sina fingrar, som hade den varit en ståltråd, och ändå var han så smidig och böjlig, dansade så lätt som flöge han öfver marken. Och så hade han något så hjärtans godt i sina blå ögon, en blick så trofast och varm, att man kände, man kunde lita på honom. Men fastän han var så stor och stark, var där ändå som en viss blyghet öfver honom, intet öfvermod eller braskande.

När så Hans kom till att tycka om henne, och hon skulle välja mellan honom och prästen, hvilken hennes föräldrar gynnade, då visste hon, hvem hon ville ha. Han var så glad, så full af hälsa och sjudande ungdomslust, att det följde som en frisk fläkt med honom öfverallt, där han gick fram. Med honom ville hon lefva lifvet, om hennes lefnadslopp än skulle bli ringa. Han var i alla fall hvarken grof eller simpel, fast han inte kunde uttrycka sig så fint som prästen. Han hade egentligen ej läshufvud, men

med flit och ihärdighet hade han gått igenom folk-skolan och äfven sedan på lediga stunder sysselsatt sig med läsning. När de gjorde i ordning sitt lilla bo, hade han visat henne hela verket "Uppfinninn-garnes bok", som han skaffat sig och hvaraf han läst det mesta. Det tyckte hon vara storartadt, det skulle hon visst inte orkat med! Då skrattade han förnöjd — det var ändå roligt, att där fanns något han läst och lärt, som hon var okunnig om.

Men det gjorde henne detsamma, hon tyckte inte mera om honom för det. Å, om människorna visste, hvad en sådan arbetare kan vara för en kärnkarl, tänkte hon, — så mycket bättre och i grunden mera värd än alla fina herrar tillsammans! Hans hade för resten blifvit en slags förman i fabriken och skulle kanske en dag stiga ännu högre. Men det fick bli därmed hur som helst, det var åt arbetaren hon gifvit sin hand och med arbetaren hon ämnade lefva, till dess döden en gång skulle skilja dem åt, när de blifvit gamla och grå!

En del arbetare hade redan lemnat fabriken och gått hem till sina middagsmål.

— Kommer inte Hans snart? ropade hon åt en karl, som gick in i huset bredvid; — se, jag har en rar middag, som står och kallnar!

— Jo, tror nog det; men det är en ny maskin, som inte vill gå riktigt. Hans förstår sig så bra på sån't, han är liksom litet mekanisk, vet jag.

— Ja, då får jag gå in och lägga mera eld i spisen.

Hon gick skyndsamt in. I detsamma hördes rop och springande. Människor rusade fram och tillbaka,

och brukspatron kom störtande från kontoret in i fabriken.

I köket hörde Emma intet af allt detta. Hon hade lagt mera ved under grytan och satte sig ned att vänta, i det hon tog fatt på sin sömnad.

Slutligen blef längtan henne likväl för lång. Hon gick ånyo ut på verandan, men i samma ögonblick stannade hon som förstened af ångestfull fasa. Några karlar kommo vägen framåt från fabriken, bärande mellan sig en bår, på hvilken "något" låg, höljdt med en oljeduk. En af bruksbokhållarne kom springande förut. Han var dödsblek och flämtade häftigt. Vid grinden till Emmas trädgård stannade han.

— Emma Olson — Emma — jag skulle förbereda er — — Han tystnade och torkade svetten ur pannan.

Emma stod nästa ögonblick vid hans sida och grep honom hårdt om armen.

— Hvad är det — I Herrans namn tala ut...

— Olson . . . det var en ny maskin — den ville inte gå — han skulle undersöka — i detsamma snurade hjulet om och . . .

— Och han skadades . . . svårt?

— Krossades, sönderslets, Emma!

Hon gaf honom en förfärad blick och sjönk lik ett dödsskjutet djur sanslös ner för hans fötter på sandgången.

Hösten hade gått förbi, och man var redan ett godt stycke in i vintern. Emma bodde ännu kvar i det samma hemmet, men till våren skulle en annan arbetarfamilj taga det i besittning, och hon skulle flytta till fadern. Hon hade fått ett litet listidsunderhåll

af brukspatron, så länge hon ej gifte om sig, och hon ämnade för öfrigt försörja sig med sömnad.

Hon skulle inte flytta, förrän hon fått sitt barn. Det var detta väntade barn som kommit henne att åter vända blicken mot lifvet och skaka af sig den dödslika förlamning, som fått makt med henne strax efter den hemska olyckshändelsen. Hennes ungdoms älskade hade på det ohyggligaste sätt blifvit henne frånröfvad i sin mandoms fulla kraft. Hennes egen ungdom, hennes glada, löftesrika lif var också i och med detsamma sköfladt. Men *barnet* skulle komma som ett budskap, som ett lefvande minne. Det skulle naturligtvis bli en gosse, stor och stark som fadern, med hans trofasta, blå ögon och goda leende. Hon ville uppfostra honom till arbetare, ingenting annat, och en dag när hon blifvit gammal och han en duktig karl, borde hon få en vrå i hans hem, där hon kunde sitta i ro och lugn. Kanske komme också en skara barnbarn att trängas kring henne, och "farmor" berättade dem om "farfar", hvilken präktig karl han varit, och i hvarje led skulle där alltid finnas en Hans Olson, och på så sätt kunde hans namn och minne aldrig dö ut.

Och barnet kom, en klar och tidig vårdag, när solen just höll på att gå upp, kom som ett varligt löfte för stundande dagar. Emma var icke mycket sjuk, och hon hade hjälp af barnmorskan och en grannkvinna.

Plötsligt hördes dämpade utrop från de två.

— Herre Jess, hvad är detta!

— Gud Fader i himlen!

Emma slog upp sina ögon. Hon visste, att hennes barn var födt.

— Det är ju en gosse?

— Ja, men Gud signe oss, Gud signe oss . . .

— Hvad är det, Katrina . . . å, ge mig honom snart!

Hon strålade af glädje och moderskärlek. Så skrek hon till -- fick samma förfärade blick som vid underrättelsen om mannens död. Därefter svimmade hon för andra gången i sitt lif.

Barnet var födt utan ben och med blott en arm, men ansiktet var välbildadt.

På fjärde dagen var Emma redan uppe och låg på soffan i det andra rummet, där också vaggan blifvit ställd. Sedan hon vaknat ur sin svimning, hade hon legat tyst och orörlig utan att fråga efter sitt barn eller bry sig om det. Hon visste knappt, om barnet fått någon föda eller om hon själf ätit något. Brukspatronens fru hade varit på besök och talat vid henne, men hon hade ej reda på hvad denna sagt eller om hon svarat något.

Men på fjärde dagen inträdde en liten förändring. Hon ville stiga upp och sade grannkvinnan, att nu vore hon i stånd att reda sig själf, så denna kunde gå.

Medan Emma i skymningen låg på soffan, knackade det på dörren, och omedelbart därefter trädde provinsial-läkaren in. Han var en yngre man med ett öppet och godt uttryck i sitt ansikte.

— God afton, mor Olson, hälsade han och steg fram och tog henne i hand. — Frun där uppe bad mig titta ner och se till er — jag hörde om er barnsäng, stackare. Får jag se på barnet?

Hon reste sig långsamt och gick fram till vaggan.

— Där är det — så ser det ut! — Hon lyfte på täcket, men vände sig bort, i det en känsla af på en gång bitterhet och blygsel fattade henne.

Doktorn undersökte barnet med vetenskapsmannens intresse. Därefter drog han åter täcket öfver det.

— Stackars liten, sade han med deltagande, — men ni kan nog få glädje af det ändå — jag tror inte där felas något på hufvudet — han kan bli en bra karl och en lärd karl — han kan lefva länge och bli er ålders tröst.

Han klappade henne på axeln. Det ryckte till i hennes mungipor, men hon hvarken grät eller svarade något.

När doktorn gått, satte hon sig upp i soffhörnet med en kudde bakom hufvudet. Läkarens ord, att barnet kunde bli en bra karl och lefva länge, genljödo i hennes öron. Gode Gud, hvilken karl, hvilket lif! Och när hon tänkte därpå, steg där upp i hennes hjärta en känsla af svidande ömhet för barnet. Hon reste sig, gick fram till vaggan och föll på knä där bredvid. Barnet hade vaknat och började gråta.

— Är du hungrig? sade hon högt; — stackare, din mor ger dig inte att äta — en sådan elak mamma du har!

Och medan barnet drack ur hennes barm, svällde hennes hjärta af allt större ömhet. Hon tryckte den oformliga kroppen intill sig, hon kysste det lilla med vackert hår betäckta hufvudet, hon jollrade och pratade. När barnet sedan, mätt och förnöjdt, åter låg i vaggan, med sin enda arm och dess knubbiga lilla hand på täcket, log hon mot det, som hade hon varit en lycklig mor.

Å ja — så länge han var helt liten — då hade

han ju hennes knä, hennes arm att hvila på. Men sedan — hon såg honom kräla och krypa på golfvet som ett djur — såg honom blicka efter de andra barnen, när de sprungo eller lekte — såg honom blifva *man* och ändå alltjämt krypa. Och hon som varit så viss på, att han skulle bli lik sin far, hon som i drömmen tänkt sig honom som den starkaste arbetare!

Hon skulle kanske kunna lära sig att bära det — barnet var ju ändå hennes, och hon kände, att hon skulle kunna hålla af det så gränslöst, att denna kärlek i sig själf blefve nog att fylla hennes lif.

Men *han*? Ingen moderskärlek vore i stånd att komma honom att glömma sin förfärliga vanförhet; hela sitt lif, ett kanske långt lif, längre än hennes, skulle han sucka och lida, krypa, krypa!

Ett kunde hon vara viss om: han skulle aldrig tacka henne för det hon skänkt honom lifvet. Om han i stället en dag förbannade henne därför — hvad gjorde hon då?

Hon vardt utom sig af ångest, när hon tänkte på allt detta, där hon satt i skymningen. Om Gud egde makten, hvarför befriade Han icke genom döden en sådan liten stackars varelse!

Så kom där omedelbart en annan tanke närmast i följd. Barnet kunde dö, befrias! *Hon kunde göra det!* Nu — nu genast? Nej, nej, låt honom få lefva ännu, låt mig ha honom hos mig, låt mig se hans ljufva lilla ansikte, smeka hans fina lilla kind!

Och om jag skulle dö, hvem skall då göra det?

Tanken gaf henne ingen ro, den kvalde och pinade henne, den ville ej veta af någon dagtingan.

Grannhustrun kom in och afbröt hennes ångestfulla tankar.

— Hur kan du ha det i kväll? A, kors, hvad du är blek, du må då tvärt i säng.

Emma lade sig villigt, ty hon kände sig trött och utpinad till kropp och själ. Sedan hon ätit den mat, som räcktes henne, bad hon att få barnet till sig. Mor Katrina sade henne godnatt och lofvade återkomma tidigt följande morgon.

När Emma blifvit ensam, kunde hon likväl icke somna. Gardinen för fönstret var ej nerdragen, och ett blekt månsken flöt in i rummet och belyste svagt föremålen där inne.

Densamma tanken grep henne åter med våldsamt makt — den, att hon måste göra det.

Det vore bäst snart, så var det öfver. Kväfning borde visst vara det lättaste och gå fortast. Hon var inte rädd, hon kände det ej som ett brott. Barnet var hennes, hon skulle ansvara därför inför Gud, och det ville hon. Skulle hon dömmas därför, och Herren en dag förskjuta henne från sin åsyn, skulle hon taga mot det, om icke ens kärlekens Gud kunde förstå, *hvarför* hon gjort det. Barnet skulle i alla händelser komma till Gud — det hade intet förskyllt, och de små hörde ju himmelriket till.

Hon steg upp och kastade några kläder öfver sin darrande kropp. Hon lutade sig ned mot barnet, som sof lugnt, där det låg i den stora sängen med ansiktet strax ofvanför lakanet.

Så gick hon till fönstret och såg ut. Allt var tyst och stilla så väl åt fabriken till som hos granarne. Alla ljus släckta, allt försänkt i slummer och ro. Hon rullade ner gardinen och fäste ytterligare en schal för fönstret, på det att ingen strimma af ljus skulle tränga ut och förråda henne.

Därefter gick hon ut i det andra rummet och återkom med två armstakar af mässing, ett släktarf från hemmet, hvilka hon ställde på ett bord midt på golfvet i sängkammarn. Hon tände alla sex ljusen i dem — där var ett, som ej först ville brinna utan slocknade och måste tändas på nytt. Det betydde, att ett lif snart skulle slockna ut. Men det var inte till det där behöfdes så mycket ljus, utan först skulle där firas en fest. Barnet skulle inte dö odöpt, utan som en kristen måste det komma inför Guds tron. Hon ville ge det nöd-dop, och så vore hon sedan fullt säker på, att gossen finge åtnjuta en evig salighet.

Från köket hemtade hon en skål kristallklart källvatten, som hon ställde på bordet mellan armstakarne. På byrån låg psalmboken, som hon fått i fästmansgåfva af Hans, och däri han med sin stora, barnsliga stil skrifvit hennes namn och datum. Hon tog den och slog upp sidan om "Nöddop och dess bekräftelse."

Sedan lyfte hon upp barnet ur sängen och löste mössan från dess hufvud. När hon stod vid bordet och skulle börja läsa i psalmboken, betogs hon af en mäktig rörelse, i det hon tänkte på, att hon gick att hembära sitt barn åt Gud, egenmäktigt och utan att Gud begärde det af henne. Hon greps af det förfärliga ansvar hon ådrog sig, och hon vacklade. Men då tänkte hon sig åter barnets framtida lif, såg det från barn bli yngling och man, men alltjämt kräla som en mask på marken. Hon tyckte, att han såg på henne med förtviflan och sade: Mor, hvarför gjorde du det inte!

Nej, det var endast ett kärleksverk hon gick att fullborda, hon kände det så klart, klarare ju mer hennes ömhet växte.

Och hon höll barnets hufvud öfver skålen, begöt det med vatten och uttalade i nattens stillhet dessa ord: Jag döper dig *Hans* — i Fadrens, Sonens och den Helige Andas namn. Amen.

Vid beröringen af vattnet vaknade barnet och började gråta. Modern föll på knä, tryckte det fastare till sin barm och läste högt *Fader Vår* och *Välsignelsen*.

Så kysste hon barnet och hviskade med läpparne mot dess våta hufvud:

— Du har inga faddrar, lille Hans, och du får bara en faddergåfva — att slippa lefva.

Barnets kvidan hade öfvergått till gråt. Hon vaggade det fram och tillbaka i sin famn.

— Tyst, tyst, gråt inte min älskling — du skall aldrig mera gråta — aldrig gråta — aldrig gråta. Lilla Hansen min, mor gråter ju inte — ingen skall gråta.

Men ljudet af hennes smekande röst hade ej förmåga att trösta den lille. Hon förstod, att han var var hungrig, och hon lät honom dricka sig mätt, i det hon nästan smålog åt hans glupska aptit.

När han slutligen fått nog, somnade han, och hon lade honom varligt och ömt ned i bädden, rädd att göra honom illa.

Och nu *måste* det ske, innan dagen grydde och grannarne voro på benen. Hon fattades åter af ångestfull tvekan.

— Du vill ju inte lefva, du vill ju inte? frågade hon barnet, liksom hade det kunnat förstå henne och svara för sitt eget lif. Men där kom intet svar. Endast ett smackande med läpparne i sömnen och en svag ryckning i den enda armen.

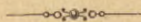
Hon fattade hastigt den mjuka kudden under gossens hufvud, varm från hans kroppsvärme, och tryckte den till hans ansikte. Det ryckte i armen, det kämpade i den oformliga kroppen, där hördes dofva rosslanden från strupen. Hårdare pressade hon kudden mot barnets ansikte och lade halft vanmäktig af fasa sitt eget hufvud där ofvanpå. Snart förnams ingen sprittning mera, hördes inga ljud. Det var slut och barnet var dödt.

Bland de gröfsta förbryterskor, dömd som en vanlig barnamörderska, framlefver hon sin strafftid i fängelset. Blek och stilla, så tyst som vore hon nästan stum, förrättar hon sitt ålagda arbete. Till hvem skulle hon här tala eller till hvem hafva talat där ute, innan domen föll? Ingen skulle förstå henne — alla hade vändt sig bort från henne med fasa.

Hon kan endast tala med Gud — bedja och vädja — endast Han kan förstå, förlåta och hugsvala. Hon behöfver hugsvalelse, ty hennes strider och kval efter gärningen hafva varit stora. Hon tänker, att hon har förtjenat sitt straff — domaren och presten hafva sagt det — lagen och religionen gjorde sin plikt. Hon önskade det ej annorlunda, och därför var det som hon angaf sig själf. Hon ville försona hvad hennes egna kval och människornas dom bjöd henne kunde försonas.

Men midt under allt hvad hon för egen del lider, tränger sig oemotståndligt tröstande, helande fram detta moderskärlekens halft vädjande, halft jublande:

— *Barnet blef dock befriadt!*

Linnea borealis.

Nicke bokstaffigen med "ränsel på ryggen och några skilling i fickan" kom han som student till Upsala. Men långt ifrån var det heller inte. Kappsäcken var liten, men det lilla den rymde var af god kvalitet fast enkelt, och ömma modershänder hade noga och omsorgsfullt lagt in det allt. Inte fanns det mycket i pungen, den dag han steg af på perrongen i universitetsstaden, men litet hjälp skulle han få hemifrån kvartalsvis; för öfrigt fick han ge lektioner, söka stipendier och äfven skuldsätta sig — det kunde ej undvikas.

Hans studentexamen hade varit ovanligt vacker, och hans framtid låg rik på löften för kommande år.

Modern var en fattig enka i en småstad, och hon jämte hennes två äldre, ogifta systrar hade under de största uppoffringar uppfostrat honom och fått honom så långt fram i lifvet.

Han hade varit deras afgud, den sol i deras mödosamma lif, kring hvilken de kretsat, vid hvilken de värmt sig, och hvares strålar svept in dem i ett haf af lycka och kärlek.

Han hade heller aldrig gjort dem någon sorg. Af naturen vek, känslig och drömmande, hade han funnit sig väl hos dessa tre äldre damer och med dem lefvat ett för en skolgosse ovanligt stilla och beskedligt lif.

Han var afhållen af alla. Lärarne tyckte om honom, därför att han var flitig och aldrig behöfde straffas, ehuru de gärna sett, att det varit litet mera "ruff" i honom. Kamraterna hade gifvit honom öknamnet "mamsell Bergström", men då han aldrig blef retad, öfvervann hans saktmod deras hån, och de läto honom gå sina egna vägar.

Men det var egentligen på kvinnorna han mest slog an. Gamla tanter och mödrar framhöllo honom för nevöer och söner som ett efterföljansvärdt exempel, talade vänligt till honom och klappade gärna hans blonda hufvud. Skolflickor svärmade för honom, "långhängde" efter honom i pantlekar och prydde hans jacka med kottiljongsdekorationer i dussintal. Stadens bodfröknar och pigor tittade efter honom på gatan med leende miner och sade till hvarandra:

— Å nej, hvad den gossen är söt.

Liksom kvinnorna älskade honom, så älskade han blommorna. Botaniken var hans hufvudämne och målet för hans framtida studier. Redan som litet barn hade han tyckt om att vandra i skogarne hela dagen igenom, plocka blommor och gräs, lära känna dem, lefva med dem och hålla af dem.

För det mera praktiska hade han däremot icke alls sinne, och endast hans flit hade gjort, att han äfven i matematik fått ett godt betyg.

Så kom han till Upsala en eftermiddag i september, och där han stod ensam på perrongen med kläd-

packen i handen, såg han sig liksom yrvaken ikring, nu då han för första gången, redan nitton år gammal, skulle reda sig själf på egen hand. Han kände sig skygg och hjälplös som en ung flicka och hade riktig hjärtklappning. Men när han sedan kom ut från stationshuset och vandrade gatorna framåt för att finna ett logi, då han öfverallt mötte skaror af unga män med hvita mössor, då han hörde prat, skratt och glam, blef han som lätt berusad. Blodet steg honom åt kinderna, han greps af en obestämd längtan efter detta ungdomslif, som öfverallt brusade honom till mötes. Där göt sig något af manlig kraft i hans själ, ett mod och själförtroende han aldrig förut känt, och han sade till sig själf med strålande ögon: — I morgon redan skall jag tillhöra dessa, de ungas förbund, jag skall arbeta, lefva, hoppas med dem — och framtiden är allas vårt gemensamma, ljusa mål!

Han fann snart hvad han sökte. Ett litet anspråkslöst rum, ytterst enkelt möbleradt. Frukostar skulle han få serverade hemma af värdinnan, middagar och aftnar skulle han intaga på en billig källare.

Han hade snart gjort öfliga uppvaktningar, skrivit in sig i sin nation och blifvit hemvan student. Han hade träffat forna kamrater från hemorten och inom kort gjort andra bekantskaper. Han hade fått ögonen öppna för alla sidor af studentlivet, men de mörka hade ingen dragningskraft för honom. Han var nu en gång idealistiskt anlagd, och allt som var rått äcklade och skrämde honom. Och så fick han åter sitt gamla öknamn: "mamsell Bergström". Men han log endast sitt vackra, kvinligt veka leende, skakade de ljusa lockarne ur pannan och mötte kamraternas hån med en lugn blick ur sina klarblå ögon.

Men till det hyggligaste kotteriet inom nationen och till andra därutom slöt han sig gärna och var välkommen.

Han kunde nog vara glad och skämta, han med, helst sedan han kommit till Upsala, och lefnadslusten vaknat inom honom. Han skref vers och blef ofta anlitad, i synnerhet när det skulle vara något "vac-kert" eller högstämtdt. Och på societetsspektaken spelade han fruntimmer och var så "kysstäck", förklarade kamraterna, att de nära på förälskade sig i honom i hans fruntimmerskläder.

Men alltid låg det något poetiskt öfver honom, något rent och oskuldsfullt, som hade han fört det med sig från skogen och ängen, där hans barndoms-kärlek — blommorna — smugit något af sin doft in i hans väsen.

Han kom snart in i några familjer, och där trifes han godt och blef bortskämd.

Han bevistade ordentligt föreläsningarna, men ej blef det ej mycken läsning första terminen. Han hade "suddat" bort tiden, skref han hem, till mors och mostrars häpnad och förskräckelse, men de lugnade sig, när de längre fram i brevet erforo, att "suddet" egentligen bestått i att göra bekantskaper, vara med litet hvarstans, eller, som han uttryckte sig: orientera sig.

Andra terminen läste han med mera allvar, men han tyckte ändå, att det gick mycket långsammare än han beräknat och att kamrat- och sällskapslifvet, mat-tid och promenader togo bort en otroligt stor del af dagen. Natten hade han svårt att arbeta; han var inte så alldeles fysiskt stark och behöfde flere timmars sömn.

I början hade han, enligt löfte till modern, fört noggranna räkenskaper öfver sina utgifter. Men snart ledsnade han på det. Det kunde ju vara alldeles det-samma — det var ändå alltid vid hvarje veckas slut några kronor, som han ej hade reda på — de tycktes ha spårlöst försvunnit, som genom ett hål i en ficka. Han kunde verkligen inte ge ut mindre pengar eller lefva tarfligare, d. v. s. han kunde ju inte undandraga sig att repartisera eller bjuda igen, när han var ute med kamrater. Det ville modern inte heller. Han skulle inte göra sig till ett åtlöje, lefva hyggligt, men inte neka sig ett glas med sina vänner eller en rolig-het tillsamman med dem.

Men det var grymt, så dyrt det var att lefva i Upsala! Inte till hälften förslog, hvad de där hemma beräknat som de yttersta tillgångarne. Han vågade ej tala om för dem, *hur* dyrt det var — inte för det de skulle bli onda på honom — nej, men de skulle ej förstå det, de skulle bli oroliga, kanske förmå honom att afbryta studierna och söka sig något annat — hvad? Å nej, det fick gå så länge — han fick skuldsätta sig som så många andra — han skulle nog en dag betala. Först var det endast smärre lån af kamrater, sådana på hvilken ingen revers lemnas och som långifvaren knappt har pretention på att någon-sin få tillbaka, utan där så undantagsvis sker, tar mot det som en angenäm öfverraskning.

Att börja med skref Bergström ordentligt upp dessa lån och visade annoteringarna med ett generadt leende och en lätt rodnad på kinder, hvilka alltid hade lätt att rodna. Men sedan lärde han sig af de andra att ej skriva upp dem och oftast att ej honorera dem.

När han hade pengar, lånade han på samma sätt åt andra, och så gick det i en oafbruten kretsgång.

Några lektioner fick han ej det första året och ingen informatorsplats på sommaren. Han tillbragte därför ferierna i hemmet, njöt af att vara där, omgifven af hvad som var komfort, nästan lyx, mot hans torftiga rum i Upsala, njöt af att bli upppassad, omhuldad, smekt — nästan domnade bort i det stilla kvalmet där hemma, läste obetydligt, drömde i skogarne och sof hemma på förmakssoffan, med en couvre-pied, virkad af moster Stina, öfver de långa benen, oaktadt värmen, och en spetsantimarkass öfver ansiktet, ditlagd af moster Lotten till skydd mot flugornas sting. Och i halfslummer hörde han, hur från rummet bredvid moderns strumpstickor slogo mot hvarandra, i det hon med fart stickade strumpor, dem han skulle ha med sig till Upsala.

Hans hjärta rördes af de kära gamlas godhet och kärlek, så att han fick tårar i ögonen.

De hade menat det väl — de önskade ännu att göra det bästa för honom. Och för honom hade det alltsammans fallit sig så naturligt, och för dem alla hade det varit så ljuft!

När han om hösten kom tillbaka till Upsala, fann han sitt lilla rum så otrefligt och obekvämt, att han beslöt flytta till våren. Då emellertid våren kom, och han hörde sig om efter ett annat rum, voro de alla för dyra. Och han hade redan skuldsatt sig upp öfver örönen — icke blott i smärre ficklån af kamrater, utan med större lån af procentare. När oron häröfver grep honom, slog han bort det, därför att det verkade förslappande på hans läsning, och han tröstade sig fortfarande med att han i en "framtid" skulle

klara alltihop, men det var endast en skenbar tröst, som blef allt mattare och som han intalade sig själf för att ej falla i förtviflan.

På sommaren blef han anmodad att följa ett par unga söner till en rik grefve på fotvandringar i Norge. Han besökte ej hemmet den sommaren, men kom tillbaka till Upsala, glad och uppfriskad efter tu- ren, med en ovanlig käckhet i sitt väsen, manlig och utvecklade till kroppen och en lång, silkesfin mustasch skuggande den vackra munnen. Han kände större arbetslust än förr och en förut aldrig anad energi att kämpa sig fram genom alla svårigheter och ej låta penningbekymmer nedtrycka sig. Han hade skrivit till modern, att han måst göra större skulder, än de trott skulle behövas, och hon hade tagit ett lån mot in-teckning i sitt bo, och därmed hade han kunnat slå ihjäl ett par af de värsta björnarne.

Han var emellertid utledsen på sin vinds-kammare och att äta sina mål på värdshus två gånger om da- gen. Han beslöt därför att följa några af sina kam- raters exempel och ackordera in sig i någon familj. Det skulle i längden ej bli dyrare och mycket tref- ligare, och så drogs man ej så ofta bort från läsnin- gen för att dricka ett glas ute.

Någon "familj" fann han ej, men han blef rekom- menderad till fröken Karolin Sandén och bestämde sig genast för ett litet ledigt rum på ena sidan om tamburen. Fröken behagade honom strax, och han behagade henne ännu mera, och så flyttade han in.

Utom honom funnos där tre andra studenter, och så voro där några, som kommo och endast åto middag.

Så trefligt det var att på eftermiddagen sträcka ut sig på den mjuka liggsoffan med de broderade

kuddarne under hufvudet! Här fanns matta på golfvet, hemväfd, men snygg och treflig. Möblerna voro enkla, men väl vårdade, kopparstick och fotografier på väggarne, rena hvita gardiner för fönstret, och en hel del småsaker i rummet, ordnade med en kvinnas hand.

Att han inte kommit att tänka på detta förr! Men det hade han då, fast han hade trott det skulle bli för dyrt. Det kom öfver honom en känsla af välbehag, af *hem*. Han väntade nästan, att dörren skulle öppnas och hans mor eller mostrarna eller alla tre komma insmygande på tå för att se, om han sof eller läste och höra, om han önskade något.

Det knackade på dörren, och omedelbart därefter inträdde verkligen ett fruntimmer, men ingen af dem han tänkt på, utan hans värdinna.

Han reste sig upp från soffan.

— Å nej, var så god och genera er inte, sade hon vänligt; — jag kom bara för att fråga, om jag kunde hjälpa er med något — jag ser, ni har inte packat upp er kappsäck och er boklår ännu, det skall jag göra åt er.

Hon grep sig genast an därmed, ehuru han protesterade och krusade. Men då hon helt lugnt fortsatte med att lägga ned kläderna i byrålådorna, satte han sig ej emot det, utan efter ännu några slappa invändningar slog han sig ånyo ned i soffan och sjönk tillbaka mot de mjuka kuddarne.

— Ungherrar bruka just inte ha mycket sinne för sånt här, sade fröken småleende, i det hon behändigt ordnade allt. — Jag vill så gärna, att mina inackorderingar ska' känna det som ett hem hos mig,

och jag brukar vara vän med dem alla, så jag tänker vi två ska' också snart bli goda vänner.

Hon vände på hufvudet och såg leende bort till honom.

— Ack, det tror jag visst, fröken Sandén, jag tycker redan så bra om er, och jag har saknat mitt hem så mycket och haft det så otrefligt med värds-huslifvet. Just när fröken kom in, låg jag och tänkte på mitt hem, min mor och mostrarna, och så kom fröken, och jag tänkte först, att det var mamma, ni ha tycke af hvarandra — fast fröken är naturligtvis mycket yngre, tillade han hastigt, rädd att ha sagt en oartighet.

Och så började han tala om sitt hem, de sina och sin barndom, enkelt och varmt, och fröken hörde intresserad på, allt under det hon, sedan hon lagt in kläderna i byrålådorna, ordnade böckerna på hyllor och bord.

När hon var färdig, gick hon, med en liten nick och en vänlig blick, i det hon bad honom komma in i salen kl. 9 till kvällsmaten, eller förr, om han önskade sitta och språka med henne.

Fröken Sandén var trettiosex år, och såg ut att vara vid ungefär sin ålder. Ansiktet var väl bibehållet, håret mörkt med endast några knappt märkbara silfverstrån här och hvar. Figuren var fyllig och hotade att snart bli allt för fet. Hon hade aldrig varit vacker, men såg nästan bättre ut nu, sedan hon blifvit äldre. Hennes bruna ögon voro milda och klara, munnen behaglig, dragen små och intetsägande. Öfver hela hennes väsen låg något medelålders, moderligt, men ingenting af en sensommars dröjande skimmer.

Det var hennes eget hus hon bebodde, och där

hon blifvit född och uppfödd af handtverksföräldrar. Oaktadt hon uppfostrats midt i lärdomsstaden, hade hon ej fått mer än försvarlig bildning. Hennes håg hade legat mera åt det husliga, och efter föräldrarnes död hade hon de senare tre, fyra åren slagit sig på att taga studenter till inackordering och i maten. Hon behöfde också förtjensten, ty hennes kapital låg till största delen i huset och boet.

Det blef alldeles som "där hemma". Hon lagade hans kläder, utan att han ens behöfde tala om, att de voro trasiga — hon höll reda därpå ändå. Hon dammade själf hans rum, på det att allt skulle vara på den plats, han önskade. Hon tillagade hans favorit-rätter — och alldeles som moster Stina bredde hon öfver honom, när han sof middag!

— Bergström är favoriten, brukade de andra inackorderingarna säga.

Hon nekade ej därtill, utan skrattade och svarade, att ingen af dem var så "snäll" som han. De voro ständigt ute och "zvyckade" om kvällarne, då han för det mesta satt inne hos henne, läste högt för henne, när han hade tid, eller satt med sin studiebok vid samma lampa, medan hon tyst arbetade.

De två första månaderna betalade han ordentligt sin inackordering i förskott. Den tredje icke förrän i halfva månaden, den fjärde bad han att få vänta tills nästa månad, den femte likaså, till dess det till slut aldrig betalades utan blott annoterades — af henne, ty han var sin vana trogen att aldrig skrifva upp något.

Snäll var fröken Sandén nog alltid, och inte körde hon genast af en stackare, om han inte kunde betala på dagen, men så långt i exempellös godhet som gent

emot Bergström brukade hon aldrig gå. Saktmodigt, men bestämdt gjorde hon sig kvitt dem, som till slut visade sig omöjliga, då hon eljes blifvit ruinerad.

Men till Bergström sade hon aldrig annat, än att det skulle nog bli bra, han skulle inte vara orolig, det skulle reda sig, hon kunde vänta hur länge som helst.

Och icke nog härmed, utan när det kom räknningar, som han ej kunde betala, åtog hon sig genast själfmant att göra det, och som han ingen annan utväg såg, vande han sig snart därvid och försökte icke ens skaffa pengar på annat håll. — Se här, mamma Sandén, hette det då alltid, i det han kastade räkningen i hennes knä; — är ni vid kassa? Jag är naturligtvis pank! Men skrif upp det och håll reda på det.

Och det gjorde hon. Reverser, räkningar och annoteringar gömdes omsorgsfullt i en låda i hennes chiffonier, som hade de varit heliga relikier, och det voro de också — för henne — länk till länk i en kedja, som skulle binda *honom* allt fastare vid henne, som redan gjort honom till hennes egendom, utan att han själf visste det.

Hon brukade kalla inackorderingarna vid tillnamn och de henne för Karolin. Men till Bergström sade hon genast "Erik". Han hade helst sagt "tant" till henne, men då han kunde förstå, att ingen trettiosex-årig kvinna tycker om att heta "tant" af en tjuguetårig man, sade han Karolin, liksom de andra, eller oftare på skämt "mamma Karolin".

Tiden gick, och han hade tagit sin kandidat, ett par terminer senare än han först tänkte, men i alla fall med bra betyg. Nu läste han på graden. Men det gick inte med någon större fart. Och penningbekymren hopade sig öfver honom, utom allt det han

var skyldig Karolin. Ibland tyckte han det var fruktlöst att fortsätta studierna längre, han skulle aldrig kunna komma ur det alltsamman. Och när han tog en bok och började läsa, blefvo bokstäfverna till siffror, som fördubblades i det oändliga och dansade inför hans ögon en infernaliskt hånande dans. Då kunde han inte vara ensam. Han måste gå in till Karolin och förströ sig med att läsa högt skönliteratur för henne eller tala med henne om en del alldagliga saker, ty att hennes begåfning ej sträckte sig långt, hade han genast kommit under fund med. Det var hos henne något sömngifvande, något slappande och lugnande, som gjorde honom godt, d. v. s. stillade hans dofva oro och bedöfvade den smula energi, han ännu hade kvar att känna sig förtviflad.

Karolin hade blifvit ett slags behof för honom. Han företog sig ingenting utan att rådfråga henne, och han lät henne styra för sig, som hade han varit ett outveckladt barn.

En afton, andra året af deras samvaro, var hon inne hos honom för att laga en gardinhållare, som brustit sönder. Han låg på soffan och läste med lampan på ett bord bakom sig. När hon kom in, hade han lagt ned boken för att tala med henne. Det var bara några alldagliga fraser, men bådas ton var som vanligt vänlig. Innan hon gick, kom hon fram till soffan, tog upp pläden, som fallit på golfvet, svepte den om honom och rättade litet på kuddarne.

Han tog hennes stora, knubbiga hand och kysste den.

— Min lilla mamma Karolin, hvad ni är snäll, sade han jollrande som ett barn.

En varm blodvåg steg upp i hennes ansikte, och

hennes hand darrade lätt, då hans läppar omigen vidrörde den. Hon for sakta med den andra handen öfver hans lockiga hår ett par gånger, men gick sedan, utan att någon af dem sagt något mera.

* * *

I kärlek var Erik ännu tämligen oerfaren. Han hade icke kunnat förbli alldeles oberörd af all den ömhet, som brukade stråla honom till mötes ur unga, varma kvinnoögon. Han hade svärmat litet smått, än för en än för en annan, men något verkligt tycke hade han icke haft. Sitt ideal hade han dock, det hade han haft redan som skolgosse. *Hon* skulle vara någonting mycket fint och eteriskt, mera själ än kropp, någonting spädt och luftigt, oskuldsfullt och skärt. Han önskade, att hon skulle likna hans älsklingsblomma, linnean, och i tankarne kallade han henne Linnea och skref vers till denna Linnea, af hvilka några trycktes i tidningar och tidskrifter.

Men mött henne hade han ej ännu. Kanske skulle han aldrig göra det — kanske skulle hon beständigt endast finnas i hans "dröm och hans svärmande sång".

Men sin kärlek till sitt kvinliga ideal och sina blommor ville han bevara och behålla hela lifvet igenom, om också allt annat sveke honom, och om han själf sveke sina ungdomsförhoppningar.

— Mamma Karolin, sade han en dag till henne — det var tredje året af hans vistande hos henne — i det ett af hans djupa svärmodsanfall kommit öfver honom, då arbetshågen öfvergaf honom, och då det ängslade och tryckte honom, att han stod i en stor, som det nu tycktes obetalbar skuld till henne. — Mamma Karolin, det kan visst inte gå längre på det

här sättet — kör af mig, bysätt mig, jaga bort mig — det är uselt af mig att lefva på er bekostnad, för det gör jag i alla fall.

— Å, ni skall nog betala det, när ni kan.

— Men *om jag inte kan*, Karolin? — Det kom klagande, som när ett barn är färdigt att brista i gråt. Han lutade sig fram mot henne, lade sin hand på hennes knä och såg på henne med en hjälplös blick.

Först undvek hon hans blick, men sedan lyfte hon sina ögon och såg på honom. Det var något i den blicken, som gjorde honom orolig, utan att han visste hvarför.

— Erik kan nog återgälda det — med ränta, sade hon sakta.

— Men *om jag inte kan*, upprepade han med samma barnsligt klagande ton.

— Om Erik vill så . . . allt hvad jag eger är Eriks — ingen i världen håller af Erik så mycket som jag . . . Erik behöfver någon som ständigt tar vård om sig . . . Erik är så vek och så — opraktisk . . . jag har trott, att Erik också höll liten smula af mig . . . vi kan bli så lyckliga . . .

Oerfaren som han var, hade han dock förstått. Detta var alltså att "betala med ränta!" Röntan var stor, men hon kunde fordra hvad som helst af honom!

Liksom hon läst hans tankar, sade hon hastigt: — Det är inte *därför* jag gjort det, det får Erik inte tro; vill Erik inte, så är det bäst vi skiljas åt, jag har då inte heller råd att offra mer på Erik, men jag skall inte kräfva Erik — betala mig en dag, om ni kan, annars får det stå till . . . jag håller för mycket af Erik för att göra er olycklig.

Hon talade lugnt och mildt, hennes röst hade nu som ofta en döfvande verkan på honom, hennes närvaro ett förslappande inflytande på hans själ och sinnen.

Hon visste mer än väl, att han icke skulle ha kraft att slita sig lös från henne eller att på annat håll söka hjälp för sina affärer och så frigöra sig från henne. Han skulle inte ens komma att *tänka* på en sådan utväg.

Hon jublade däröfver i tysthet, ty hon ville ega honom, den ljuslockige ynglingen, som hon älskade med en mogen kvinnas sent vaknade, nästan rofgiriga kärlek.

Hon trodde verkligen, att hon därmed beredde äfven hans lycka, såväl i ekonomiskt afseende som för öfrigt. Hon var godhjärtad, och hon ämnade låta sin godhet städse flyta öfver honom i en källa af aldrig utsinande ömhet. Olikheten i ålder förbisåg hon. Det var just hans ungdom, hans vekhet, hans hjälplöshet hon älskade — just detta, att han behöfde henne och aldrig skulle kunna reda sig utan henne. Hur skulle en ung, späd flicka passat för honom! Han var själf som en skör ranka, hvilken behöfde ett stöd, och detta ville hon bli för honom.

Han stannade kvar hos henne. Intet i deras förhållanden ändrades så länge. Inga löften växlades, ingen förlofning annonserades, men hon sade "du" till honom. Det var dock underförstådt, att han tillhörde henne, att han var bunden vid henne för lifvet med oupplösliga band.

I hemmet visste de ännu ingenting om hans ställning till Karolin. Då han senast besökte dem, hade han varit tyst och fåordig, sett blek och nedstämd ut, men på alla deras oroliga frågor endast svarat, att han "mådde väl" och hade det bra.

På våren året därpå kom en gäst till Karolin. Hon hade omtalat, att hon väntade en ung släkting från landet, som kom för att rådfråga läkare, eftersom hon var sjuklig. Den afton hon väntades, voro inackorderingarna mangrant samlade i matsalen, uppsträckta och uppsnyggade, i en viss spänning öfver att få en ung dam midt ibland deras med undantag af värdinnan uteslutande manliga element.

Endast Erik satt slö och liknöjd kvar på sitt rum, ända till dess jungfrun knackade på dörren och tillsade, att fröken var anländ och att maten stod på bordet.

Då han kom in, såg han henne från salen, där hon befann sig i förmaket. Han såg och stannade.

Hon halflåg i en emmastol med hufvudet tillbakalutadt mot det höga ryggstödet. Den röda skärmen från lampan gaf en egendomlig skär färg åt hennes fina ansikte och göt ett dämpadt skimmer öfver hennes ljusa hår. Hon såg ut som ett ännu ej fullväxt barn, där hon satt, trött nedsjunken i stolen, och när hon reste sig och kom ut i salen vid sidan af den fylliga Karolin, såg hon ej ut att vara mer än femton år, ehuru hon fyllt sjuutton. Liten, späd och mager, ansiktsdragen små och fina, det ljusa håret i en lång fläta ut åt ryggen, uppstruket ur pannan och utan lugg. När hon kom ut från den röda dagern i förmaket till taklampans bjärta sken, försvann den lånade glöden från hennes ansikte, och hon var mycket blek,

af en genomskinlig hvithet, som stundom plötsligt kunde förbytas till den finaste nyans af skärt för att åter ögonblickligen lemna henne lika marmorblek. Men det var ändå lif i hennes ansikte, till och med nu, fastän hufvudet af trötthet tycktes luta åt sidan. De mörklå ögonen voro stora och strålande, nästan alltför stora till det lilla ansiktet och alltför onaturligt klara. Hennes leende var matt och vemodigt, men hennes skratt ljöd gladt och ungdomligt.

Erik och hon blefvo föreställda för hvarandra af Karolin — hon som "min släkting, fröken Linnea Hallin".

Det svindlade för hans ögon, det susade för hans öron, när han stod framför henne och hörde hennes namn. Han, som eljes var så långsam till sina förnimmelser, hvars drömmande själ sällan eller aldrig impulsivt tog intryck af verkligheten, han greps plötsligt af det klara medvetandet, att flickan, som stod där framför honom, var *hans* Linnea, hans barndoms- och ynglinga-ideal — men icke nu en drömbild utan en lefvande varelse — hälften barn och hälften kvinna.

Alldeles lik sitt namn — alldeles som *linnea borealis* där inne i granskogen! Så skär och fin och ömtålig, hufvudet lutande som linneans kalk, så ljuf och ändå så tindrande glad!

Att börja med var hon litet blyg för studenterna, hvilka skockade sig kring henne, uppvaktande henne. Men hon svarade dem frimodigt, ehuru i början fåordigt. Men när de sade något, som hon tyckte var roligt, skrattade hon, och då lyste ögonen.

Endast Erik höll sig på afstånd och iakttog henne med ett oroligt, spändt intresse samt slukade henne med ögon, hvilka voro ovanligt vakna.

Det vardt ändå han, som af dem alla blef hennes vän. Hon drogs till honom af en oemotståndlig sympati, och han höll sig icke längre på afstånd utan följde henne tvärtom ständigt, ledsagande henne ensam eller i sällskap med Karolin på promenader och när de beskådade stadens märkvärdigheter.

Redan andra aftonen efter sin ankomst fick hon serenad, och var förtjust däråt. Men Erik var ej sångare; så att det vardt honom icke förunnadt att blanda sin röst med de andras och genom toner tala till hennes själ. Han stod dock nere på gatan med sångarne och såg, hur ljuset tändes bakom gardinen till Linneas och Karolins gemensamma sofrum. Det var en ganska ljum majnatt, en hand sträcktes fram under gardinen och öppnade fönstret på glänt, och en skugga aftecknade sina obestämda konturer groteskt på gardinen. Det är nog *hon*, hon lyssnar hänryckt till sången med sina själfulla ögon vidöppna, insupande tonerna, och hon känner en barnslig glädje öfver att sången egnas henne, den lilla enkla främlingen, barnet från landsbygden.

Eller är det kanske Karolin, som öppnat på fönstret och hvars skugga han ser? Konturerna äro så oformliga — det kan vara den ena lika väl som den andra.

Den ena lika väl som den andra, och de två så förfärligt olika!

Men när den lilla flickan från landet snart rest igen, skall hon bara vara som en ljus dröm, en dimlik hägring — knappast så mycket, utan blott som den försvinnande doften af linnean!

Men den andra skall vara kvar, det är en verk-

lighet, som ingen dimma kan skingra, en verklighet utan doft och poesi.

Det är den groteska skuggan, som förmörkande fallit öfver hans ungdom.

* * *

— Hvad det måtte vara härligt att ha en framtid, att kunna bli någonting, sade Linnea plötsligt till Erik.

De två hade varit ute och gått i det vackra majvädret och voro nu på hemvägen.

— Hvad menar fröken?

— Jo, som *ni* t. ex. Ni har ett mål att sträfva efter, att vinna, ni kan tänka, att ni har ett långt lif framför er, och ni är herre öfver er egen framtid.

Det lät så underligt, allvarligt och reflekterande från den till kroppen så utvecklade lilla varelsen.

Han såg på henne leende.

— Än fröken själf? Nog har väl ni också något mål, som fyller era tankar, åtminstone någon längtan, några drömmar om framtiden — det ha nog alla unga damer, och det rör sig väl alltid om ungefär det-samma.

Hon såg frågande upp till honom — han var så lång, att hon måste lägga hufvudet en smula tillbaka för att riktigt kunna se upp till honom.

— Å ja, längta och drömma, sade hon med glimten af ett leende i ögonen, — det kan jag inte låta bli; men det är just aldrig om något bestämdt, något verkligt. Dessutom tjenar det till ingenting, jag har ingen framtid.

Hon sänkte sina ögonlock, och han såg, hur hennes läppar darrade.

— Redan trött på lifvet? sade han skämtande, ty han hade inte förstått henne.

— O nej, inte trött, tror ni inte jag *ville* lefva! utbrast hon lidelsefullt, i det hon stod stilla midt på gatan och såg på honom; — men jag är dödsdömd, redan innan jag börjat lefva, det är därför jag ingen framtid har.

Hon fortsatte att gå framåt, fortare än förut, oroligt, nervöst.

Han hade blifvit alldeles blek, och han tyckte, att hans hjärtas slag hade stannat af, så förskräckt hade han blifvit.

— Har professorn sagt det? frågade han stammande.

— Inte rent ut, men jag har förstått det, jag anade det förut . . .

— Och hvad skall ni göra för att hindra . . .

— *Förlänga* mina dagars korta tal, menar ni? Jo, jag skall *aktas* . . . Hon fick åter glimten af ett leende i ögonen, men läpparna darrade ännu.

— Jag skall aktas, aktas som ett ruttet ägg, återtog hon med en liten skolflickaktig åtbörd af förakt och vedervilja.

— Då vet jag en vackrare liknelse, svarade han, ni skall vårdas försiktigt och ömt som den blomman, efter hvilken ni bär namnet — den skära linnean, som är så fin och så lätt brytes af . . .

— Ni tycker om linnean? frågade hon ifrigt; det gör också jag.

— Jag älskar henne af hela min själ, svarade han med en egendomlig klang i rösten, i det han sänkte sina blickar i hennes på ett sätt, som med ens jagade blodet till hennes kinder i en blossande rodnad, som

var alldeles ovanlig för henne. Men strax därefter blef hon blek, ännu blekare än förr. Hon stannade — de hade nu hunnit hem till porten — och förde handen till hjärtat.

— Mår ni illa? frågade han oroligt och lutade sig öfver henne, har ni ondt?

Hon flämtade, drog sedan ett par djupa andetag, därpå log hon och sade gladt, ehuru ännu förfärligt blek:

— Nu är det öfver, det är så förskräckligt medan det varar, och nu känns det inte alls!

Hon gick före honom in genom porten och upp för trappan. Innan hon ringde på tamburklockan, räckte hon honom handen och sade öppet, utan en skynt af koketteri:

— Tack för godt sällskap, och var inte ledsen för det jag talat om för er om mig — kanske dröjer det, kanske har jag en framtid, jag ville så gärna tro det, och tala inte med tant Karolin eller de andra om det . . . jag talar inte annars om det — det var bara till er . . .

Han tryckte hennes lilla hand, han höll den kvar i sin, han såg ut, som ville han säga något, men fast han öppnade läpparna, var hans tunga bunden.

Hennes kvinliga instinkt kom hennes oerfarenhet till hjälp, och hennes egna vaknande känslor trodde sig fatta hans.

— Tant Karolin väntar oss med middagen, sade hon med sitt gladaste leende och drog sakta sin hand ur hans.

Han släppte den plötsligt, och hans ansikte förvandlades, när hon nämde Karolins namn. Hon förstod inte, hvarför han blef så allvarsam och med ens

såg så bister ut. Hade han missförstått henne, blifvit ond? Hon menade ju ingenting ovänligt, det borde han veta!

Men nu var ingen tid att fråga och få svar. De stodo redan inne i tamburen, och där lemnade han henne utan att ha sagt ett ord.

* * *

Linnea hade varit tre veckor i Upsala och skulle nu fara hem. Hon hade ej blifvit bättre, hennes tillstånd hade snarare försämrats, och läkaren ansåg, att hon lika väl kunde fara hem och sköta sig.

Hon hade varit mycket nervös de senaste dagarne, otålig och ojämn till lynnet, ingen ro att sitta stilla eller hvila. Det föreföll som gick hon i spänd, orolig väntan på något som skulle komma, men — som aldrig kom.

Det var den sista aftonen, morgonen därpå skulle hon resa. Karolin var ute och väntades ej hem förr än senare. Erik hade undvikit Linnea den sista tiden och syntes till så litet som möjligt, förebärande en tentamen — som aldrig blef af.

Men nu hade de två af en händelse blifvit allena i förmaket i juniaftonens skymning, som snart skulle blifva mörker, ty Linnea hade ej ännu brytt sig om att tända lampan. Dörren stod halföppen till salen, där jungfrun dukade kvällsbordet och, när det var färdigt, försvann i köket. En och annan af inackorderingarna hade tittat in i salen eller så långt som i förmaksdörren, men dragit sig tillbaka, då han sett de två där inne. Alla hade märkt, att "något" förefanns mellan dem, och alla unnade dem att få saken klar.

Det var bara en som ingenting sett, som ingenting *wille* se. Trygg i känslan af själfbelåten eganderätt, brydde Karolin sig icke ens om att hysa någon fruktan. En af studenterna hade en dag sagt något om Erik och Linnea. Karolin hade först sett förvånad ut och rodnat till. Men därefter hade hon smålett, som en mor vid tanken på sitt barns oskyldiga själfsväld, och svarat utan en darrning på rösten:

— Å, det är misstag — och det blir i alla fall ingenting.

Tystnaden i förmaket var tryckande för dem båda. Erik skulle velat gå, men satt som fastnaglad ett stycke från Linnea. Hon satt i soffan med hufvudet lutadt mot ryggstödet, och i skymningen såg hennes ansikte marmorblekt ut. Hon suckade ett par gånger och lade hufvudet i en annan ställning. Han måste säga något.

— Är fröken Linnea sjuk?

Hon svarade ej. Men så lade hon ansiktet ned mot sin arm, som hvilade på soffans karm, och brast i gråt, en våldsam, krampaktig gråt med snyftningar.

I ett nu var han vid hennes sida i soffan och böjde sig ned öfver henne.

— Hvarför gråter ni? — Men han behöfde inte fråga, ty han visste det. Han fick intet svar, bara att hon borrhade ansiktet hårdare mot armen. Och det var hon som skulle "aktas", och hennes späda kropp skakade af snyftningar!

— Gråt inte så, Linnea! hviskade han ångestfullt tätt intill hennes hufvud, — jag kan inte uthärda det.

— Så ge mig tröst, svarade hon och vände sitt ansikte mot honom, i det hon försökte le, medan hen-

nes ögon glänste mot honom med ett uttryck af lidelsefull längtan.

— Jag kan inte! — Det var så förfärligt frestande att slå armarne om henne, draga henne intill sig, kyssa de rödgråtna ögonlocken och de bleka, tårdränkta kinderna — aldrig förr hade han känt en sådan stark längtan — men han motstod den.

Hon hade rest sig upp och satt vänd mot honom. Tårarne hade stannat af, men hon snyftade ännu. Hon märkte nu först, hur blek också han var, och hur förstörd han såg ut. Här var något som hon ej förstod, men aningen om något tragiskt grep henne. Hon läste i hans ögon, att han kände samma längtan som hon, men det var henne omöjligt att fatta, hvarför han inte med ett enda ord gjorde längtan till verklighet.

Och så hviskade hon sin tysta tanke:

— O, jag längtar, jag längtar så!

Och med en barnslig rörelse af djup innerlighet lade hon sitt hufvud mot hans bröst och pressade sitt ansikte in i hans rock.

Han lade sin hand sakta på hennes hufvud. Det var något så rent och omedvetet i detta hennes stumma vädjande till hans kärlek, att han rördes, och hon blef honom heligare än någonsin — hans drömda luftbild snarare än en kvinna som älskade och ville bli älskad tillbaka.

— Det kan aldrig bli, Linnea!

Hans ord gjorde för minuten intet intryck på henne; hon hade blott en enda förnimmelse — den, hur godt hon hade det vid hans bröst.

— Det kan aldrig bli, upprepade han; — tänk inte mera på mig, glöm mig!

Hon flyttade sitt hufvud, så att nacken kom mot hans arm och ansiktet uppåt. Hon log på en gång trotsigt och jublande.

— Jag glömmer dig aldrig!

Han blef smittad af den jublande tonen i dessa ord, som vibrerade genom hans själ och fyllde den med ungdomsglädje och ungdomshopp. Han böjde sig ned öfver henne och tänkte kyssa hennes läppar, men hejdade sig. Nej, inte det, hennes läppar skulle endast vara för den, som en dag skulle ge henne sitt namn och kalla henne sin maka, eller också för ingen man på jorden. Och den kyss han gaf henne på den vackra, hvita pannan var så lätt, att hon knappast kände den.

Hon ville lägga sina armar om hans hals, men det var samma uttryck i hans ansikte som nyss förut, det stötte henne tillbaka och ängslade henne. Hon reste sig upp och såg allvarligt på honom.

— Hvad är det, Erik?

— Det är, att jag inte får älska dig, inte kan! Du skulle inte ha framkallat detta, Linnea. Det blir svårare nu för oss båda.

— Inte för mig, jag kunde inte ha rest utan detta, jag hade dött! Men nu vet vi ju, att vi älska hvarandra!

Men jublet var borta ur hennes röst, och hon såg bönfallande på honom.

— Jag är bunden vid en annan!

— Förlofvad! — Hon förde handen till hjärtat, där hvarje häftig sinnesrörelse kändes som ett skarpt hugg. Han nickade medgifvande.

— Hon älskar dig — också hon?

Han ryckte på axlarna.

— Som jag? Nej, inte som jag!

— Inte som du, Linnea; men jag är bunden.

— Band, där kärleken upphört, kan brytas...

— Aldrig här...

— Äktenskap kan ju upphävas — förlofningar är väl mindre bindande — bed henne, Erik, när hon hör, att du inte längre älskar henne, så vill hon inte hålla dig kvar...

— Det här är inte som andra förlofningar — det är något särskildt — jag *kan* inte be om min frihet...

— Har framtiden då inte något hopp? kom det öfver hennes darrande läppar.

— Nej, inte en glimt till hopp. Men du är så ung, Linnea, du skall snart glömma och bli lycklig...

— Ja, jag skall dö, svarade hon stilla, — jag hade inte glömt det nyss heller, men jag hade varit nöjd med en liten tid — och så dö hos dig...

Rösten svek henne. I detsamma ringde det på tamburdörren. Det var Karolins skarpa, befallande ringning, som de båda kände till, och hvilken tycktes säga, att hon var hemma här och hade större rätt än någon annan att bli insläppt.

Linnea for hastigt upp, och äfven Erik reste sig. Det var nu så skumt, att han inte kunde klart urskilja hennes drag.

— Farväl, sade hon klanglöst med lidande röst; — jag kan inte vara med vid kvällsmaten, utan går in till mig.

Han räckte ut sin hand, men hon tog den ej.

— Gråt inte för min skull!

— Å nej, ni rädde inte därför.

— Förlåter ni mig?

— Jag har ingenting att förlåta. Linnea borea-

lis har sin korta blomningstid, ni vet det ju — då hon doftar — men så *måste* hon vissna. Farväl!

Och hon gick skyndsamt ut genom salen in i sitt rum.

* * *

Linnea fick afskedsserenad den natten. Åter tändes ljus, liksom den första gången, en hand sträcktes fram under gardinen och sköt upp fönstret på glänt, och liksom då rörde sig en skugga bakom gardinen.

Men denna gång var det alldeles säkert *icke* Linnea, ty hon låg i sin säng med ryggen utåt rummet och ansiktet borrhadt ned i kudden, på det att Karolin icke skulle höra, hur hon grät.

Milda, smekande klingade tenorens toner upp till henne, i det basen fyllde i med sin djupa röst, och alla stämmorna smälte samman i bortdöende harmoni:

Ser jag stjärnorna sprida sitt flammande sken
Öfver skog, öfver blånande sjö,
O, hur grips jag af längtan att flytta dithän
Till den eviga kärlekens ö!
Ty i himmelska världarnas dans,
Skall jag vigas med henne en gång,
Som här nere på jorden blott fanns
I min dröm och mia svärmande sång.

Karolin låtsade ej märka flickans halfkväfda gråt där borta i sängen. Hon hade icke något stenhjärta, men hon *ville* ingenting märka. Och för det som hon omöjligt kunde tillsluta sina sinnen hade hon den tanken: vid sjutton år går det snart öfver, men för den mognade kvinnan är det kval som aldrig stillas, sår som aldrig läkas.

* * *

Till Erik trängde också tonerna af sången, där han ännu satt uppe i sitt rum. Hans hela inre var i ett uppror så som aldrig förr. Å, om han skulle gå till Karolin, säga henne allt och bedja om sin frihet. Han visste, att han skulle få den, utan bråk och scen. Hon skulle låta honom gå. Skulden skulle hon också efterskänka, han behöfde icke frukta något efterkraf i en framtid. Och sedan? Linnea var fattig, och om han också om tio år skulle kunna bjuda henne en tarflig utkomst — något som alls icke var säkert — skulle hennes bästa ungdomsår gått förbi i sorgsen längtan, eller skulle hon dö innan dess, dö innan de fått tillhöra hvarandra. Och i bästa fall, sin skuld till Karolin skulle han aldrig kunna betala. Han skulle hela lifvet igenom tryckas af den olidliga bördan af att i årtal ha lefvat på en kvinnas bekostnad och sedan öfvergifvit henne för en annan. Det reste sig så många svårigheter och konflikter för hans tanke, att det upprörde honom ännu nästan mera än den närvarande stundens bittra sorg. Han älskade lugnet, det jämna, ostörda lifvet, där hvar dag oförmärkt glider in i den andra. Han började önska, att han aldrig sett Linnea; dessa själsstrider gjorde honom fysiskt sjuk. Till slut afmattades han, känslor, tankar och strider domnade bort. Det inträdde en dof slöhet i hans inre, och det han nyss känt trängdes allt längre tillbaka och tycktes honom till sist tillhöra en länge sedan förfluten tid, något afslutadt, dödt och begrafvet.

Med tunga ögonlock, med sinnet döfvadt som efter en opiedryck, klädde han af sig och insomnade i en drömlös sömn, medan *hon* ett par rum därifrån ännu grät hejdlöst och ingen tröst fann för sin första kärlekssorg.

* * *

Erik tog aldrig graden. Studierna afbrötos, därför att Karolin måste sälja sitt hus och ville flytta från Upsala. Hon hade förlorat så mycket på Erik och äfven på andra, att då fördelaktigt köp erbjöds på huset, ansåg hon det bäst att rädda återstoden af sin lilla förmögenhet.

De gifte sig och bosatte sig i Stockholm. Han blef lärare i botanik i ett par skolor samt skref emellanåt afhandlingar i samma ämne för tidningar och tidskrifter. På denna förtjenst och Karolins räntor lefde de sorgfritt i ekonomiskt afseende.

Oaktadt alla olycksbådande profetior från släkt och bekanta öfver detta omaka äktenskap, där bruden var fyllda fyrtio och brudgummen endast tjugusju, föreföll deras förening lika lycklig som många andras, där ojämnheten i ålder ej förefanns. Endast att Erik blef allt tystare och utan intresse för annat än sin botanik. Det var Karolin som styrde och ställde med allt, som rörde dem gemensamt, utan att han någonsin gjorde en invändning. Det var alltså ett äktenskap utan konflikter och strider, där hustrun höll ett fast tag om tömmarne och förde ett envåldsregemente, likvisst med mild hand. Ingen hade någonsin sett Erik bemöta Karolin annat än med den största aktning eller hört honom tilltala henne annat än vördnadsfullt och vänligt. Men ingen hade heller sett honom ge henne den minsta smekning.

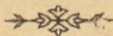
Själff var Karolin så lycklig som en kvinna utan djupare själslif lätt kan vara. Hon var alltid glad och språksam och brydde sig ej om, att han var tyst och endast i allmänhet gaf enstaka svar. Det var nog att ega honom, lefva med honom, se honom dagligen, vårda om honom, och veta, att han hade det

godt — genom hennes förvållande. Hon tyckte också om att fara med handen genom hans ljusa hår, klappa hans hufvud, liksom hade han varit ett barn, och kalla honom "min skönhet". Fick hon då en liten vänlig nick till svar, var hon nöjd och gick strålande till sina husliga göromål.

Men under sommaren, när skolorna voro stängda, kunde han strejka och bli borta i skogarna hela dagen. När han så kom sent hem med väskan full af blommor och gräs, med högre färg och lifligare blick än eljes, förlät hon honom hans långa bortovaro — botaniken var ju hans yrke, och blommorna ofarliga rivaler!

Men hvad Karolin ej visste var, att under den tiden linnean blommade, lefde Erik upp i minnenä från sin ungdomskärleks korta tid. Hvarje liten hängande blomkalk frammanade hennes bild, och doften från hela skogen gjorde minnet af henne så klart och lefvande som aldrig eljes. Han kunde då kasta sig ned på mossan och begrafva ansiktet i rankorna med de små skära blommorna. Han drömde, att det var mot en blek kind han lutade sin, att hans läppar vidrörde en blond hjässa, och att han såg in i ett par strålande ögon, medan en röst hviskade till honom lidelsefullt jublande:

Jag glömmet dig aldrig!

Kuggad.

Dajsolen sken in genom de stora, bågformiga fönstren till seminariets lektionssal. Läraren lemnade just katedern, och lärjungarne reste sig från platserna vid sina pulpeter. Alla dessa lärjungar voro unga flickor mellan 18 och 23 år. På ett par undantag när sågo de bleka och öfveranstängda ut, och de flesta buro pincenez eller glasögon. Endast några få, de yngsta, hade håret friseradt i lockig eller rak lugg i pannan. De andra buro hårdt uppstruket hår eller kortklippt tätt in till hufvudet, helst med snedbena. Samtligas dräkter voro ytterst enkla, några med reformdräkt, andra med löst sittande trikalif till svarta eller mörka yllekjolar.

Det hade varit sista lektionsdagen för den kursen och ämnet kristendomskunskap. Läraren var en ung prestman med blekt ansikte, stränga veck i pannan och tunna, hårdt sammanpressade läppar.

Där tycktes råda stark oro bland eleverna efter lektionens slut. De tisslade och hviskade vid hvarandra, sågo bestörta och undrande ut samt vände ny-

fikna blickar mot en ung flicka, hvilken långsamt lade hop sina böcker vid pulpeten utan att tala vid någon eller möta någons blickar. Hon befann sig nära intill fönstret, där ingen gardin skuggade mot solen, hvars klara vårstrålar föllo rätt på hennes ansikte och öfre delen af hennes gestalt. Hon var lång och väl vuxen samt hade ett smalt, magert ansikte, mörk hy, vackert brunt hår, benadt öfver hjässan, slätt och utan lugg. Ögonen voro mörka, stora och passionerade. Den alltför stora, böjda näsan och den stolt krökta läppen, såväl som hufvudets hållning, gaf henne prägeln af någonting spotskt och okufligt.

Plötsligt spratt hon till, i det hon hörde sitt namn nämnas. Då pastorn hunnit till dörren af ett angränsande rum, vände han sig halft om och sade högt och strängt ut åt salen:

— Vill Selma Karlson komma in till mig, innan Selma går!

Han gick in i rummet och sköt igen dörren efter sig.

Selma stod några ögonblick villrådlig. Hon hade helst undvikit detta möte, men hon betvang sin motvilja och beslöt infinna sig hos honom.

De hade ej tyckt om hvarandra från första stund, det var inte värdt, att han talade som han gjort i dag om att följa Kristi lära — hon visste, att han inte kunde med henne. Han hade satt just sådana förståndsfrågor på henne, som han på förhand visste, att hon *måste* besvara i motsatt riktning till hans åsikter. Hon hade haft sväfvande tvifvel redan den första tiden hon gått på seminariet, men tviflet hade förbytts till trilskhet, en sökande ande till en full af trots, mest därför att hon aldrig kunde förmå sig att

böja sig under den unge prestens vilja. Han hade, liksom hon själf, nog förstått, att hans lärjunge egde betydligt större intelligens än han, och hon hade många gånger förstummat honom med sin klara, skarpa bevisföring. Det kunde verkligen blifvit något af den flickan, om hon blott velat böja sitt stolta sinne, lyssna till lärarens ord och taga mot Guds rike som ett barn!

Men det hade hon icke velat. På sitt eget sätt hade hon velat forska och utgrunda det outgrundliga. Hon ville göra allt för mycket bruk af sin fria vilja och sitt skarpa förstånd, där dessa borde underordna sig den blinda tron. *Han* tänkte, att hon dock borde vetat, att han var en Kristi tjenare och i grunden menade väl med att få henne till den rätta tron. *Hon* tänkte, att om hon mött kärlek och mildhet, ett upplyst sinne och en intelligens jämlik hennes egen hos religionsläraren, då hade det kanske inte gått som i dag.

Långsamt följde hon hans uppmaning och sökte upp honom i rummet innanför salen. Hon var så blek, när hon trädde in, att han kände medlidande med henne.

— Sitt ner, sade han vänligt.

Hon fortfor likväl att stå kvar på samma plats, endast ett par alnar från dörren.

Det var ett slags mottagningsrum, möbleradt som bibliotek med bokhyllor, fyllda med böcker, och ett skrifbord vid bortersta fönstret. Pastorn satte sig vid skrifbordet och lade sina händer i kors ofvanpå skrifportföljen, som låg hoplagd på bordet.

— Jag hade i det längsta hoppats att kunna ge

Selma åtminstone ett någorlunda drägligt afgångsbetyg; nu förstår Selma nog, att detta är mig omöjligt.

— Pastorn menar, att jag är kuggad, sade hon klanglöst.

— Det gör mig ondt — ännu mera för Selmas goda, förträffliga mors skull, men jag kan icke släppa Selma igenom.

När han nämde modern, gick där en skälfnings genom Selmas gestalt, och hon blef om möjligt ännu blekare.

— Har jag inte tillräckligt kunskapsmått i pastorns ämne, såväl som i alla andra? frågade hon.

— Det är inte bara på kunskapen det beror här vid lag, utan på trons beskaffenhet. Selma har så småningom kommit allt längre bort från den sanna tron, och den som vill undervisa barn måste ega ett ödmjukt sinne och *trons* sanna kunskap.

— Jag har inte tänkt lära dem något ondt.

— Allt som strider mot Guds Ord är ondt. Selmas åsikter skilja sig i flera punkter från vår kyrkas. Om någon komme till Selma i tvifvel, vill Selma då ge upplysning efter vår enda saliggörande lära?

— Jag skulle kanske svara — som jag *kunde* ha svarat i dag: lutherska läran lär så och så

— Kan Selma verkligen tro ett och lära ett annat? Med Selmas lynne och sanningskärlek hade det nog ej gått.

— Nej, pastorn har rätt — det hade inte gått.

— Om Selma bara ville ödmjukt underkasta sig och lemna sig i Guds händer — för det är *ödmjukhet* som i främsta rummet felas. Selma har ett hårdt sinne och ett trotsigt hjärta.

Hårdheten och trotset stodo så tydligt tecknade

på hennes mörka ansikte, att det gaf sin egen bekräftelse åt hans ord.

— Jag kan ändå inte låta min lärjunge gå så där utan att ha gjort ännu ett försök att uppmjuka hennes sinne. I fyra år, som jag varit Selmas lärare, har Selma kommit allt längre bort från nåden. Men Guds barmhärtighet är stor. Vi vilja här tillsammans anropa Honom — där två och tre äro församlade i Hans namn, är Han midt ibland dem. Kan Selma i i denna stund bli ett Guds barn, är det inte heller för sent att ännu få afgangsbetyg och med heder gå ut från seminariet.

Han hade talat sig varm, men hennes köld föll dämpande öfver honom.

— Tror pastorn, att jag så där med ens kan bli omvänd, helst när jag inte *vill* — eller att jag för att få betyg skulle hyckla?

— Det behöfs inte hyckla. Bönen förmår allt, till och med spränga himmelrikets port — *min* bön skall göra det, därför att jag är delaktig af nåden. Försök att ingenting tänka, bara blindt hänge sig åt Gud — jag skall tala för Selma.

Han reste sig upp, gick fram till henne och fattade hennes hand. Men hon slet den häftigt ur hans, och där kom ett nästan vildt uttryck i hennes ansikte.

— Nej, nej, sade hon häftigt, — det tjenar till ingenting!

Hans ifver svalnade med ens, önskan att omvända en själ åt Gud förbyttes i förargelse öfver egensinnet hos lärjungen. Han gick ett par slag af och an på golfvet, under det han öfvertänkte, hvad han skulle vidare säga.

Selma, som fann att hon varit för häftig, sade i stillare ton:

— Jag menar, att om jag vill be till Gud, gör jag det helst ensam i min egen kammare.

— Och gör Selma det också? frågade han.

Tonen retade henne åter, och hon svarade skarpt: nej!

— Jag visste det, och ändå förkastar Selma den nåd, Herren i denna stund genom mig erbjuder, och vill inte ens låta mig försöka bönenas makt på Selma. Men jag vill ändå inte upphöra med mina förböner, outtröttligt vill jag klappa på nådens dörr, till dess den upplåtes för Selma!

— Det behöfver pastorn inte. Pastorn har ingenting med mig att göra, från det jag — som kuggad — går från seminariet. Pastorn skall alls inte förspilla sin tid med att be för mig — —

— Selma är uppretad nu, och det är bäst att vi skiljas. Men kom ihåg, att när Selma en gång ångrar sig och behöfver en kristens råd och ledning, skall jag alltid vara redo att lyssna och hjälpa.

Hon hade åter ett hetsigt svar på läpparne, men betvang sig.

— Får jag gå nu? frågade hon blott.

— Ja.

Hon dröjde ett ögonblick. Därefter sade hon kort:

— Adjö, pastorn.

— Farväl Selma. Herren vare med Selma.

* * *

Snart derefter vandrade hon hastigt den långa vägen hemåt. *Hem!* Där väntade henne en mor, som i en fattigdom gränsande till armod uppfostrat

henne och låtit henne få all den lärdom och kunskap, som skulle sätta henne i stånd att en dag försörja både sig och modern. Det hade gått så bra för Selma hela tiden, hon hade alltid fått goda betyg, så att modern ej ett ögonblick tviflade på utgången af också denna sista tentamen, ehuru Selma haft sina onda aningar och förberedt henne på, att det kunde gå illa.

Ju närmare hon kom hemmet, desto mera saktade hon sina steg. Det skulle bli ett förfärligt hårdt slag för modern, och hvad skulle Selma taga sig till, hvar få arbete! Och hur skulle hon kunna förklara det för modern, denna som var en enkel, olärd kvinna utan skolkunskaper och som utan att grubbla höll fast vid sin ortodoxa barnatro, därför att hennes intelligens ej fordrat någon forskning på egen hand. Det fanns saker som Selma aldrig kunde tala med sin mor om, därför att hon var modern så öfverlägsen i kunskaper. Hon kunde ej annat än vara medveten om denna sin öfverlägsenhet, men när otåligheten eller en släng af öfversitteri ville smyga sig öfver henne gent emot modern, behöfde hon endast påminna sig, hur denna sträfvat och arbetat för henne, och att det var henne, hon i själfva verket hade att tacka för sin bildning. Midt i fattigdomen hade Selma aldrig saknat något. Hon hade varit väl klädd, när modern själf mången gång varit så lappad och sliten, att hon ej kunnat visa sig ute; hon hade alltid fått god och stärkande föda, medan modern ofta lagt sig tämligen hungrig. Detta var icke blott då Selma var barn, utan det hade fortfarit till senaste tiden, men Selma var så van vid dessa uppoffringar, att hon knappt

märkte dem eller tackade därför, och aldrig påmindes hon genom något ord af klagan eller ens en suck af saknad.

Hon höll af sin mor, hon kunde inte annat, och de två trufdes väl tillsamman och hade det efter omständigheterna angenämt i det tarfliga men fridfulla lilla hemmet. Och när de voro af olika åsikter — ty fru Karlson hade sin lifserfarenhet att sätta upp mot Selmas kunskaper — när Selma ifrig och litet het, kunde säga: — det där begriper mamma alls inte, — då blef modern aldrig ond, bara runkade på sitt grånade hufvud och sade, att lifvet en dag skulle lära Selma en annan sorts visdom än böckerna. Och så strök hon fundersamt och ömt håret från dotterns vackra panna, inom hvilken så många "underliga" tankar föddes och utvecklades. Och Selma ångrade sin häftighet, kysste varmt sin mor och förklarade, att hon var den bästa, raraste lilla mor i världen.

Selma hade nog reda på, att modern i grunden var stolt öfver henne, också öfver hennes kunskaper och de "underliga tankarne". Hade vår Herre i himlen någon rival på jorden i fru Karlsons hjärta, så var det Selma, och det en ganska farlig. Selma visste det, och hon tyckte om att vara så älskad och tillbedd.

Men nu var hon rädd. Hon fruktade ett uppträde med modern, tänkte sig förebråelser och gråt. Modern skulle naturligtvis inte förstå henne — och hon kände sig redan på förhand bitter mot henne härför.

Nu var hon hemma och gick genom porten in på gården, där de bodde på nedra botten. Hon stannade

ett ögonblick och såg in genom ett fönster. I det yttre rummet stod middagsbordet redan dukadt, med en blombukett och andra festliga arrangemanger. I sängkammarn därinnanför skymtade Selma modern i länstolen, med bibeln uppslagen i sitt knä.

Selmas strupe sammansnördes af en kväfvande känsla. Ångest och trots kämpade med hvarandra inom henne, och hon tänkte, att det bästa vore, om hon finge dö på fläcken.

Men något drog henne dit in, till den som i tjugutre år varit hennes bästa vän, om icke alltid hennes förtrogna. Hon satte sin egen nyckel i tamburläset och öppnade hastigt dörren, hvarefter hon smällde igen den med en skräll.

— Är det Selma? ljöd en glad röst från innersta rummet, ehuru den frågande visste, att det omöjligt kunde vara någon annan.

— Ja, mamma lilla! — Hon försökte göra sin röst så stadig och hurtig som möjligt, men den lät i stället onaturligt gäll.

Det dröjde litet, innan fru Karlson hann taga af sig glasögonen, lägga bort bibeln och komma ut i för-maket, så att när Selma, befriad från ytterplaggen, trädde in, möttes de där.

Åter grep henne samma kväfvande ångestkänsla, när hon mötte moderns trygga, strålande blick.

— Nej, se så festligt här är! sade hon med ett nervöst skratt. Men skrattet slutade i en snyftning, hvilken följdes af nästan hysterisk gråt, i det hon kastade sig om moderns hals och tryckte sig intill henne.

— Hvad är det — Selma, barn, är du sjuk?

— Värre, mycket värre, mamma — ack, om jag vore död!

— Det har händt dig något ledsamt?

— Det värsta — å, mamma, jag är *kuggad*!

Och så våldsamt gråt igen.

Modern bleknade och vacklade. Allt annat hade hon kunnat tänka sig utom detta. Hon sköt Selma ifrån sig och sjönk bedöfvad ner på närmaste stol, i det hon, utan att rätt uppfatta det, upprepade: *kuggad*!

Selma kastade sig på knä framför henne, tog en af hennes genom arbete grofva och hårda händer och lutade sin kind där emot. Och så berättade hon, så lugnt hon kunde, men ofta afbruten af snyftningar och emellanåt med större hetta. Hur hon från början ej kommit öfverens med religionsläraren. Hur hon fått allt flera tvifvel, medan hon gått på seminariet, hur läraren ej förstått att lösa ett enda, utan snarare retat henne, till dess hon mer och mer förhärdat sitt hjärta, och slutet blifvit det som händt i dag. Hon var färdig att rent af hata, hata . . .

— Tyst, Selma — en hand lades varnande på hennes hufvud.

— Nej, inte tyst nu, låt mig säga allt till dig, mamma. Du vet, hur jag redan som barn kunde hata människor, som trampade mig under fötterna och ville lägga tvång på mig. Jag tål inte att tvingas, detta: *du skall*, kommer mig att göra motsatsen, där jag af fritt val skulle följt med. Å, hvad jag kan hata — men, mamma, jag kan också hålla af, så förfärligt mycket, bara man vill förstå mig!

— Du har ett hårdt sinne, Selma!

Hon ryckte till och blef blek.

— Så sade också *han*; det är sant, men det är också osant — jag kan också vara vek, mjuk som ett vax, om jag vill, och om man tar mig rätt. Säg inte, mamma, att jag borde gjort annorlunda i dag och förnekat min öfvertygelse och ljugit! Om du tänker det, så säg det bara inte, för då går jag min väg!

— Du häftiga barn! Och så tror du, att gamla olärda mamma ingenting förstår — inte sitt eget barn — ja, det gör jag inte heller alltid, men ljuga har jag aldrig lärt dig, men inte heller att vara hänsynslös i din vrede. Du är så het af dig, du tror, att sanningen måste fram på ett sårande sätt, du lyssnar inte till andra, du ger ingen annan rätt — och, Selma, du *har* ett trotsigt sinne!

— Ja, mamma, ja, mamma — *du* får säga det, för det är sant!

Hon grät saktare. De vreda böljorna i hennes inre började lägga sig, hon kände sig andligen och lekamligen trött, och hon längtade bara efter frid. Men så kom tanken på framtiden, och förtviflan fick åter makt med henne.

— Mamma, hvad skall jag sedan göra — hvar få arbete — hvad skola vi lefva af?

— Gud skall hjälpa oss som hittills, jag är inte så gammal ännu, fast krafterna äro i aftagande . . .

— Å nej, å nej — nu var det ju din hvilodag som skulle komma, dina kära händer skulle inte mera hålla de heta strykjärnen för att stryka de där grannlåterna åt andra — din rygg skulle inte längre böjas för att sitta och sy åt andra — nu skulle du fått det godt, jag skulle kunnat löna dig något litet för allt det, du gjort för mig!

— Det blir nog så, barnet mitt, det reder sig nog på ett eller annat sätt, men du måste be till Gud!

— Kommer du också med det där! . . . började hon häftigt, men hejdade sig och borrhade ansiktet ned i modrens knä.

— Tror du inte längre på Gud, Selma?

— Joo — jo, på Gud som är kärleken, men inte på israeliternas hämnare — det gör du inte heller, mamma; det *kan* du inte göra . . .

— Israels Gud och vår är densamme, vägarne att finna Honom många.

— Men det säger inte pastorn, där finns bara *en* väg, den *han* vandrar och visar på.

— Det kan jag inte tvista med dig om, *min* tro kan ingen rubba, men jag har ju ändå min tanke för mig, och kanske ha både du och pastorn orätt. Men, Selma, du får aldrig frid och lycka i denna världen, om du inte lär dig ödmjukhet — med trots vinner du hvarken jordens lycka eller himlens salighet. Minns du, hur många gånger du kommit till mig som liten och sedan som vuxen — uppretad, skälvande af trots och kränkt egenkärlek, hård och förbittrad mot Gud och hela världen.

— Ja, och jag har alltid gått tröstad från dig — hos dig är det frid!

— Ännu mer hos Gud, jag vill be Honom om den friden åt dig.

— Ja, *du* får be, hvad jag än tror därom, min moders bön kan inte bringa mig ofärd. Ingen har hållit af mig så som du, ingen skall göra det — jag stöter dem alla ifrån mig — det är bara du som aldrig sviker, aldrig blir sårad. Det är också ingen

annan än du som kan göra mig god. Och så, mamma, får jag sitta i ditt knä, som när jag var liten — så här med min kind mot din axel — och så vagga mig sakta, tills jag somnar — jag är så trött, men ack, hvad jag nu har det godt!

Och hon slöt sina ögon som till sömn.

Kvinnotyper.

I.

Fröken Elgfot.

Fröken Elgfot har sedan flera år haft inackorderingar. Vid föräldrarnes död ärfde hon intet annat än ett par hundra kronor om året och ett bekvämt bo. Då hon icke hade den uppfostran, att hon kunde begifva sig ut i världen som lärarinna, och som hon icke ville ligga släktingar till last, beslöt hon hyra en större våning vid Drottninggatan och där taga mot inackorderingar. Som hon är af god, adlig familj, har hon alltid haft hvarenda plats i sitt hem upptagen, isynnerhet af unga flickor, hvilka någon tid vistats i Stockholm för att taga lektioner. Dem tycker hon mest om, dessa glada, rosenkindade flickor från landet, som ha så "rysligt" roligt i Stockholm och som trifvas så godt hos deras snälla, rara tant Augusta, att de aldrig längta hem.

Men hon kan icke alltid få endast muntra flickor till inackorderingar, utan emellanåt får hon taga, hvad som

bjuds, till och med af gnatiga, äldre, ogifta damer eller någon medicine kandidat, som sprider en doft af karbol omkring sig. Stundom är en och annan missnöjd, klandrar än maten, än sängkläderna, eller hvad han eller hon kan hitta på. Så förälska sig en fattig kandidat och en rik flicka i hvarandra, och fröken står där handfallen och förtviflad, då hon lofvat flickans föräldrar att vaka öfver henne, så att icke något dylikt skulle hända.

Åja, det har nog varit mycket bråk och många obehag under alla dessa år, men på det hela taget känner fröken sig likväl belåten med sin verksamhet. Hennes inackordering har varit ganska inbringande, och hon lägger för hvarje år af en liten summa, som skall bli det kapital, hvaraf hon skall lefva lugnt, när hon icke längre orkar med sitt sträfsamma lif.

Vid hennes sextio år finnes dock icke ännu någonting, som hos henne tillkännager en snart annalkande, orkeslös ålderdom. Tvärt om, den fylliga, satta figuren, de bruna, lifliga ögonen, de ovanligt väl bibehållna tänderna vittna om en kvinna i sin fulla lefnadskraft. Visserligen är håret grånadt och tunt, men detta är också nära nog det enda ålderdomsbeviset, och i det runda ansiktet med dess fina hy synas ännu inga rynkor.

Att det icke alltid är ett sträfsamt lif, som i förtid åldrar kvinnan, kan man se på fröken Elgfot.

Hon har ständigt varit "tidigt uppe, sent i säng" och själf måst lägga hand vid mycket både i köket och inomhus — alldeles för mycket för en så fin fröken, brukar jungfru Lina säga. Men det måste dock göras, och om fröken ej själf utför arbetet, blir det

ogjordt, ty Lina är frökens enda tjenarinna, och följaktligen är hennes tid jämt upptagen.

Sedan tio år har Lina delat ljuft och ledt med sin matmor, och det är egentligen hon som är den styrande makten. Hon är ett praktexemplar hvad ärbarhet, sedlighet och ordning beträffar, men hon har "sitt lynne för sig" och sina egna åsikter, som ingen makt på jorden kan rubba. För syns skull frågar hon fröken till råds, men gör ändock alltid så, som hon själf på förhand bestämt. Fröken, som är af ett fridsälskande och fogligt sinnelag, finner sig i Linas tyranni, därför att hon väl vet, att det ej skulle bli lätt att finna en lika duglig och redbar tjenarinna. Skärmytslingar förekomma dock emellanåt, och ungefär en gång i månaden ber Lina om sina betyg och säger upp sig. Men sedan stormen lagt sig, kommer hon efter en stund tillbaka till sin matmor, kastar med vresig min betygen på bordet och säger, att fröken kan behålla dem så länge, till dess hon fått spänning på en bättre plats. Sedan hör fröken ej af hennes flyttningsplaner förr än vid nästa sammanstötning.

En af kandidaterna hade en gång liknat Lina vid en surkart, en ganska träffande liknelse, när man såg henne, liten och torr, med gulaktigt, rynkigt ansikte och håret uppfäst i en knut på toppen af hjässan, likt fnaset på äpplet.

Fröken Elgfot är ej någon intelligent kvinna och har ej fått mer än försvarlig skolbildning. Kanske har hon just bibehållit sig så väl, emedan hennes selsättningar hela lifvet igenom varit af rent praktisk natur. Hvarken i sin ungdom eller senare har hon haft lust att lefva ett drömlif eller odla sin intelligens,

om hon egt anlag därför. Ehuru stundom bråkigt nog till det yttre, har hennes lif aldrig grumlats af en fläkt af passion. Hon har aldrig känt vare sig en stormande fröjd eller en sinnesskakande smärta. Hennes föräldrars bortgång samtidigt har varit hennes enda sorg, hon grät ymniga tårar på deras friska graf och kände sig mycket ensam. Men snart tor-kade hon tårarne — hon hade icke tid att sörja, hon måste skaffa sig ett hem och se till att få en god utkomst.

I sin ungdom har hon icke ens varit kär — därtill har hon icke heller haft tid. De voro så många syskon, de flesta yngre än hon själf, hvilka alla skulle beklädas och bespisas. Hon träffade likväl en gång på en ung man, som hon tyckte sig kunna älska, och för hvilkens skull hon drömde bort den enda timmen i sitt lif. Men så hade hon icke tid att vidare tänka på honom, han gifte sig med en rik flicka, och så var det slut med den saken.

Icke mindre än tre passioner hafva dock på de senare åren insmugit sig i fröken Elgfots lif, nämligen kaffe, följetonger och spådom i kort. Hon kan dricka kaffe när som helst på dygnet i otroliga kvantiteter. När hon njuter af denna sin älsklingsdryck, får hennes ansikte ett ännu mildare uttryck än vanligt; ögonlocken sluta sig till hälften öfver de bruna ögonen, och munnen får en strutaktig form, medan hon sakta läppjar i sig nektarn.

Den andra passionen — följetongerna — är af mera uppskakande verkan. Hon prenumererar på Dagens Nyheter, Nyaste Romanbiblioteket, Lördagskvällen och Londons mysterier. Alla följetongerna läsas på en gång, i den tur och ordning de bli hem-

skickade. För romaner i bokformat har hon ingen smak, sådana "där man kan titta i slutet och få veta alltsamman". Nej, att just bli afklippt i en spännande situation och kanske vänta en hel vecka på avslutandet af en mening, det är frökens fröjd. Hon är icke snabbtänkt och har ingen fantasi, hvarför hon alltid öfverraskas af handlingens gång och romanens slut, om också hvarje annan läsare redan vid första sidan gissat sig till utvecklingen af det hela. Fröken Elgfot, hvars hela lif varit blottadt på all poesi och känslsamhet, följer med största deltagande romanhjältarnes och hjältinnornas mer och mindre rysliga öden.

Hon, som icke haft tid att fälla några tårar för egen räkning, kan gråta riktiga störsjöar, mest öfver romanerna i Lördagskvällen, där det ena mordet aflöser det andra, där det alltid finnes en onaturligt ädel ung man, en sagolikt skön och dygderik kvinna, hvilka älska hvarandra, samt en nedrig bof, hvars like man fåfängt skulle få söka efter i hela världens brottmålsannaler, hvilken uppfinner afgrundlika planer för att hindra de älskande att få hvarandra. Men de få dock slutligen hvarandra, bofven bekommer sitt välförtjenta straff, fröken Elgfot torkar sina ögon, drar en suck af lättnad, knyter ett snöre om de spridda följetongsbladen, lägger packen på en hylla bredvid en mängd af samma slag och säger: — Gudskelof, att allt gick väl, och att de slutligen fick hvarandra. Jag var så rädd, att Grefve Gonzalos skulle lyckas i sina rysliga planer — det såg verkligen så ut ett tag; men det hade ju inte varit rätt. Vår Herre vet nog, hur Han styr!

Frökens tredje passion, att spå i kort, är af det mera högtidliga slaget. En tämligen illa medfaren

kortlek tages fram ur en japansk ask. Frökens ansikte får ett allvarligt uttryck, pannan rynkas lätt, tummen och pekfingret vätas mot tungspetsen, "stjärnan" lägges ut, och fröken framsäger långsamt och med tonvigt de profetior, som i korten uppenbaras för henne. Hon tror själf af hela sin själ på sin förmåga att spå och vill aldrig erkänna, att korten många gånger profeterat vilse. Lina tror om möjligt ännu fastare på matmoderns förmåga i detta fall än denna själf, och mången gång kan man öfverraska dem, då fröken lägger ut "stjärnan" midt på köksbordet, och Lina andäktigt står bredvid med armarne i kors öfver bröstet, i det hon nickande gör sina anmärkningar och medgifvanden. "En mörk, sämre karl" kan då aldrig betyda annat än Jonson, portvakten, till hvilken Lina har en nagel i ögat, och med hvilken hon alltid är på fientlig fot. Men en "ljuslett karl med hjärtliga tankar och en mörk vara" betydde visst och sant aldrig någon annan än Pettersson, Linas fästman.

Största delen af dagen är fröken sysselsatt i köket, men när det blir afton, tar hon på sig sin svarta sidenklädning och en spetsbarb på det vackra, grånade håret. Hon slår sig till ro i ett soffhörn i förmaket och är under resten af aftonen värdinna för sina inackorderingar. Med sitt blida väsen och en viss medfödd takt förstår hon att göra samvaron mellan dem angenäm och att försona alla stridiga element.

Sålunda förflyter den gamla frökens lif i dess jämna kretsång. Men en dag, kanske förr än hon anar, skall åldern taga ut sin rätt, krafterna skola svika henne, och hon skall icke längre kunna fortsätta med sin inackordering. Då skall hon, om hon

samlat tillräckliga medel, slå sig till ro i ett par små rum tillsammans med Lina, som nog skall följa sin fröken, allt mera tyranniserande henne, ehuru i hjärtat den tillgifnaste af alla hennes vänner. Eller också om tillgångarne äro knappa, skall fröken hamna i ett eget rum på asylet för Pauvres honteux. Men hvar hon än slutar sina dagar, när hon till sist lemnar detta jordiska, skall det ske fridsällt och lugnt som hon lefvat, utan att tanken på döden försätter hennes själ i bäfvan och oro, liksom hon i lifvet aldrig stördes af andens grubbel eller inre strider.

2.

Maja.

Det skulle bli fest i Arbetareföreningen. Alla som tillhörde föreningen kunde deltaga i den, hvarjämte hvarje manlig medlem egde rättighet att inbjuda en kvinlig vän, äfven om hon ej själf var inskrifven. Detta var fallet med revisorns Maja, som redan tre veckor förut blifvit bjuden af en "gosse", Kalle Lund. Maja var ensam piga, och hennes tjänst var ansträngande och tog så fullt upp hennes tid, att något nöje sällan eller aldrig kom i fråga. Men för denna söndagsafton hade hon för länge sedan betingat sig lof, och det hade gärna gifvits åt den flitiga, gladlynta och afhållna Maja.

Klockan åtta var festen ämnad att begynna. Där skulle bli sång, dans och traktat. Dessutom skulle en fin och lärd herre hålla föredrag om "sjäsalismen". Hvad detta märkvärdiga ord betydde, visste ej Maja,

men Kalle hade sagt, att det var något underbart, som skulle komma från utlandet, om bara kungen och riksdan ville tillåta fri tull. Det var något som skulle göra alla människor lika, den rike fattig och den fattige rik — sådan var åtminstone Kalles uppfattning af jämlikhet.

Klockan half åtta hade Kalle lofvat hemta Maja. Fröknarna hos revisorn hade varit mycket intresserade af Majas festafon och hjälpt henne med sysslorna, så att hon kunde vara färdig i tid. Sängarne voro bäddade till natten, kvällsbordet dukadt, och med det öfriga skulle de nog reda sig. Marie Louise, på hvars finger den blanka förlofningsringen glänste, kunde så väl förstå, att Majas hjärta klappade vid tanken att gå på festen med sin fästman. Det hade dröjt länge, innan Maja förmåtts erkänna, att Kalle och hon voro fästfolk. Hon hade envist vidhållit, att han endast var en "bekant gosse". Men till slut hade hon efter mycken tvekan medgifvit, att det väl kunde vara det samma, fastän en fattig tjensteflicka inte kunde vara så "gemen" och kalla en smedslärling för fästman, när fröken sade så om sin löjtnant. Slutligen hade Kalle en dag högtidligen anhållit att för herrskapet få göra sin "kärleksförklaring", hvarmed han ville säga, att han och Maja voro riktigt förlofvade. Sedan Kalle en gång riktigt öppnat språklådan, utbredde han sig med en viss känslfullhet om Majas förtjenster och framhöll särskildt, att han värderade henne för det hon inte var så "proper" som andra flickor utan enkel och med ett så godt "naturesätt".

Före half åtta var Maja färdig. Hon hade på sig en ny svart klädning, som satt mycket trångt och stramade öfver det fylliga bröstet. Hon var ytterst

besvärad af några stålfjädrar i bakvåden på kjolen, sådana som fröknarna också hade på sina klädningar; men sömmerskan hade försäkrat henne, att ingen anständig kvinna numera kunde uppträda i sällskap utan att vara iklädd "turnyr", och som Maja alltid haft namn om sig att vara anständig, ville hon visst inte visa sig i en "opasslig" toalett.

Maja var långt ifrån vacker, men hon hade ett friskt, ungdomligt ansikte med ett par ljusblå, trohjärtade ögon. Aftonen till ära hade hon skrubbat sig med såpa, till dess ansiktet blifvit helt rött och skinande. Det ljusgula håret låg slätt benadt midt öfver hjässan och så hårdt tilldraget till en knut i nacken, att när fröknarna beskådade henne, tyckte de riktigt, att de kände, hur det måtte svida i hårrötterna.

Kring halsen hade Maja en hvit, veckad remsa och på bröstet en blå sidenrosett. De stora händerna voro inklämda i ett par splitter nya, rödbruna handskar, hvilka slutade vid handleden och där ofvanför visade en bit af en tjock, rödfnasig handlofve. I ena handen höll hon hårdt hoprullad en stor, hvit bomullsnäsdud med blå bård. Ja, Maja såg riktigt prydligt ut, förklarade båda fröknarna, i det de klappade henne på axeln och sade adjö åt henne under förmaningar att stoppa köksnyckeln längst ner i fickan och inte tappa den. Därpå gingo de in och lemnade Maja ensam, ty nu var klockan half åtta, och Kalle kunde komma när som helst.

Medan Maja satt och väntade, betraktade hon förnöjdt de breda tåspetsarne på sina nyhålsulade kängor, tjocka, präktiga kängor med dubbla bottnar, som det skulle gå riktigt bra att dansa i, tänkte hon.

Och så tänkte hon på Kalle, hur deras unga hjärtan funnit hvarandra i våras på ångbåten, när de båda foro till hufvudstaden för att söka sig plats. På giftermål tänkte de icke ännu, de voro ju blott "bekanta", men kunde det en gång komma till stånd, inte skulle Maja säga nej. Hon hade det likväl lugnast, tyckte hon, så länge hon var "enformig" — ett uttryck som fröken Marie Louise länge grubblat öfver, innan hon upptäckte, att Maja därmed menade det ogifta ståndet. Revisorns voro ju så snälla mot henne, och när fröken Marie Louise gifte sig om ett år eller två, skulle Maja komma i tjänst hos henne och få det mindre arbetsamt. Under tiden hade hon tillåtelse att taga mot Kalle i sitt kök om söndagsaftnarne och traktera honom med kvarlefvor sedan middagen, eller också kunde hon gå ut en stund med honom, när vädret var vackert. Revisorn hade visserligen ett par gånger sagt henne, att han fått reda på, att Kalle icke var någon ung man att lita på, i ty att han slog sig ut för flera flickor på en gång och dessutom gärna drack mer än han tålde vid. Men det lyssnade Maja ej på. Kalle hade sagt, att hon ensam var hans käre-
resta, och om han också drack sig "litet glad" ibland, så fann Maja det ej så förfärligt. Sådant var hon van vid från sitt hem, där fadern beständigt varit drucken, och ändå hade modern vid hans likbår gråtit så rent förtvifladt och sagt, att nu hade hon mist sitt bästa jordiska stöd och sin största glädje i lifvet.

Hon blef väckt ur sina tankar om Kalle genom att höra klockan i matsalen slå tunga, dofva åtta slag. Men hvarför kom då inte Kalle? Han borde varit där för en half timme sedan, och klockan åtta skulle ju festen begynna. Ännu en halftimme förflöt under

stigande oro och väntan. Hon öppnade gång på gång köksdörren och lyssnade, om hon ej skulle få höra de raska stegen komma i fart uppför trappan. Men allt var tyst, och ingen Kalle hördes af. Slutligen gick Maja in till herrskapet, ängslig och nära att brista i gråt. Där vardt rådslag, och det beslöts, att Maja skulle gå till Arbetarföreningens lokal och se, om hon kunde träffa Kalle. Det var nog något missförstånd, och kanske väntade han henne där.

Hon skyndade åstad, iklädd sin varma vinterpaleå och en tjock ylleschal om hufvudet. Det var en bister men lugn vinterafton med stark frost. Stjärnorna lyste stilla från den mörka aftenhimlen, och fullmånen kom snön på marken att skimra med en nästan bländande glans. Fort, fort ilade Maja framåt, i det snön knarrade under de nysulade kängorna. Andedräkten kom som en vit rök från hennes halvöppna mun, i det hon andades häftigt af den hastiga gången. Hon märkte ej hur kallt det var, hon endast skyndade framåt. Snart var hon vid målet. Det lyste från salens alla stora fönster och såg så inbjudande festligt ut. Vid ingången stod en vaktmästare och tog mot biljetter eller kastade en flyktig blick på föreningsmedlemmarnes märken.

— Biljett eller märke, sade han i barsk ton till Maja, som ville gå förbi honom.

— Jag har inte någondera, svarade hon och såg ängsligt på honom.

— Då kan hon inte få slippa in.

— Men jag är inbjuden . . . Kalle Lund har bjudit mig . . .

— Ja, då har han väl gett henne biljett också?

— Nej, det är något missförstånd — han skulle

hemtat mig klockan half åtta, men kom inte. Jag vill bara titta in i salen, för är han där, så reder det sig nog.

Hon såg så ängligt bedjande på vaktmästarn med sina trovärdiga blå ögon, att hans hjärta veknade. I mildare ton sade han:

— Ja, si, in kan hon inte komma utan märke eller biljett, det är strängt förbjudet. Men är det som hon säger, så kan jag släppa henne upp på musikläktarn — där är mina barn förut. Får hon syn på sin Kalle Lund, så kom ner igen, så kan vi väl få tag i'n.

Glad och tacksam följde Maja vaktmästarn, då han visade henne upp för trappan till läktarn. I det hon trädde in, hörde hon en röst från salen, som utropade:

. . . . Och detta, mina vänner, var hvad jag ville upplysa er om *socialismen*. Jag har intet mer att säga i afton, mitt föredrag är slut!

Bravorop och handklappningar samt därefter ett sorl af några hundra röster.

Hon förstod, att hon kom för sent att få höra herrns tal om "sjåsalismen", hvaröfver hon så mycket grubblat. Tårarne stego henne i ögonen, men hon tröstade sig med, att Kalle nog sedan skulle låta henne få besked om allt.

Läktaren var klädd med granar och flaggdekorationer. Vaktmästarns barn befunno sig i ena hörnet, och lutade mot räcket betraktade de vimlet i salen där nere. En sextett af blåsinstrument midt på läktarn, skynd af granarne, stämde upp en vals, i detsamma Maja försiktigt steg fram och tittade ner i salen bakom barnhufvudena.

Dansen började genast, och Maja vardt yr i hufvudet af att där uppifrån betrakta de dansande paren. Att börja med tyckte hon, att allt samman var en enda hoppande, hvirflande massa; men så småningom klarnade hennes hufvud och syn, hon kunde urskilja hvarje par för sig och uppmärksamt följa dem med blicken.

Ack se, där var ju Kalle! Hon hade i glädjen så när ropat honom högt vid namn, men hejdade sig i tid och lutade sig endast litet längre fram öfver räcket.

Nej, hvad han ändå var "söt"! Håret i en mängd små krusiga, ljusa lockar, blicken så strålande, munnen så röd och leende, hela hållningen så käck och hurtig!

Han dansade med en lång, smärt flicka, klädd i ljusblått ylle med skära bandrosetter, guldskinnskor på fötterna och en solfjäder i handen. Det var "Sy-Lotta" — Maja kände henne nog — ett kokett stycke, som hade namn om sig, att hon gärna lockade andra flickors fästmän till sig.

Sy-Lotta! Det var som hade en knif stuckit till i hjärtat på Maja. Lotta hade alltid varit en farlig rival till Maja, men icke förr än i detta ögonblick hade hon kunnat tro Kalle om falskhet och uppenbar trolöshet.

Det kom plötsligt öfver henne med sanningens klarhet. Hade hon icke mött Lotta för några dagar sedan och omtalat, att Kalle skulle bjuda henne, Maja, på Arbetarföreningens fest! Hur försmädlig hade inte Lotta sett ut, och med en sådan elak min hon sagt:

— Jaså — då kan väl jag kanske få en gosse, som bjuder mig — och en som heter Kalle, han med.

Maja kände sig riktigt illamående. Det var värmen på läktarn, tänkte hon och torkade svetten från ansiktet. Blåsinstrumenten tätt invid henne tutade så väldigt, att hon vardt yr i hufvudet af larmet. Hennes blickar följde ännu paret där nere. Nu hvilade de, och Kalle lade ogeneradt armen om livet på Lotta, som viftade på både honom och sig med solfjädern, skrattade och såg honom rakt in i ögonen. Och Kalle såg på henne tillbaka med sådana blickar, som Maja trott, att han endast kunde ge henne.

Hon uthärdade icke längre. Hon kände en brännande skam och blygsel öfver Kalle, Lotta och sin egen kärlek, som varit så sann och stark. Hennes enfaldiga sinne hade med ens blifvit så upplyst och klartseende, att hon ej behöfde hysa något tvifvel.

Hon lemnade åter läktarn och gick ner för trappan, där vaktmästarn strax kom vänligt emot henne.

— Nå, fick lilla vännen se sin Kalle?

Hon kunde icke förmå sig att erkänna, att Kalle var där, att det nog ej var ett misstag, utan att hon blifvit rent af *glömd* — glömd för Lotta!

— Han var inte där, svarade hon, i det hon djupt rodnade öfver osanningen; — han är kanske sjuk. Så jag få tacka vaktmästarn så mycket för vänligheten och säga adjö.

— Farväl! Det var ju ledsamt, men bättre tur nästa gång, och var inte ledsen.

Långsamt vandrade hon med tunga steg vägen hemåt. Kängorna, hvilka nyss förut knarrat så muntert under hennes hastiga gång till det förmodade nöjet, hade blifvit våta och gnällde nu jämmerligt vid hvarje steg. Mekaniskt hade hon gått gator framåt och vikit om hörn utan att tänka på vägen, till dess

hon liksom vaknade upp, när hon stod utanför sin port.

Hon såg upp till herrskapets våning. I salen brann ännu gasen. Fröknarna satte väl i ordning litet efter kvällsmaten. Maja kunde ej förmå sig att gå upp. Hon ville icke bli frågad eller afgifva någon förklaring. Hon gick därför några slag af och an på gatan, till dess gasen släcktes i salen. Då kunde hon förstå, att fröknarna gått in i sin sängkammare. Sakta satte hon nyckeln i porten, öppnade och stängde den samt smög sig upp för kökstrappan. Utanför dörren tog hon af sig de knarrande kängorna. Som en tjuf smög hon sig ljudlöst in i köket och vidare till sin lilla kammare där innanför.

Hon andades lättare, sedan hon kommit in dit, fått af sig kappan och den tjocka hufvudduken. I afton åtminstone skulle ingen fråga henne, och hon skulle inte genast behöfva omtala, att hon var så sorgligt glömd och öfvergifven.

Hon satte sig i mörkret på sängkanten, sedan hon först försiktigt tagit af sig den nya klädningen med turnyren. Hon stödde hakan mot händerna och vaggade af och an med kroppen. Hon tänkte igenom det alltsamman, som när man ser bilderna i ett rörligt panorama glida förbi. Ångbåtsfärden, där hon och Kalle växlat trohetslöften, då hon fått af honom en tagelring, på hvilken stod med hvita bokstäfver: **Din för evigt.** På de många söndagsaftnarne ute på Djurgården, då de vandrat hand i hand. På dessa sista fjorton dagar, då hon inte haft annat än festen i sina tankar — hur hon natt och dag drömt sig in i den och njutit af den på förhand. Hur alla hennes sparpengar gått åt till klädningen och de nya half-

sulorna, som hon särskildt bedt att få "mycket knarr i", så att ingen kunde misstaga sig på, att de voro nya. Och så var det "sjäsalismen" — ja, nu hade andra fått lära sig, hur de skulle bli rika, men hon visste ingenting. Detta rågade måttet af de bittra tankarne, och hon föll i häftig gråt. Men på samma gång var det som lättades hennes sinne. Efter en stund torkade hon tårarne, klädde af sig och lade sig till sängs. Hon somnade snart och drömde, att hon var ute i djup snö, klädd i guldskinnskor, och att hon sprang gata upp och gata ned efter Kalle, utan att kunna fånga honom.

Morgonen därpå var hon uppe i vanlig tid vid sina sysslor. Herrskapet frågade henne genast om gårdagens fest och om hon snart fått reda på Kalle. Hon svarade undvikande och ovanligt vresigt, och af ansiktsuttrycket kunde de se, att allt ej stod rätt till. Af grannlagenhet gjorde de därför inga vidare frågor. Men längre fram på förmiddagen, när fröken Marie Louise och Maja voro ensamma i köket, kom Majas berättelse så småningom fram — först i enstaka, bittra ord, yttrade med kort, förargad ton, men sedan helt öppet och förtroligt med ett ömt och såradt kvinnohjärtas vältalighet. Fröken Marie Louise arbetade med händerna djupt nere i en hvetedeg, och Maja tvättade potatis i en kopparbunke. Fröken stannade emellanåt af med sitt arbete, åhörde Maja medlidsamt och sade några tröstande ord. Majas tårar runno ymnigt, och hon måste ofta torka af ansiktet mot sin bara arm, från hvilken hon kaflat upp klädningsärmen.

I själfva verket undrade fröken inom sig, om folk af Majas klass kunde känna riktigt djupt, kunde sörja så som personer med finare uppfostran, eller följde ej

smärtans och känslans intensitet med bildningen och intelligensen? Tänk, om *hon* varit så där trolöst öfvergifven af sin Axel! Hvad hade hon då gjort morgonen därpå? Efter en sömnlös, af kval uppfylld natt hade hon bestämdt inte tvättat potatis eller rört till en deg, som nu. Hon var fullt öfvertygad om, att hon antingen legat död med brustet hjärta eller måst föras till Konradsberg. Hon höll likväl af Maja och tyckte synd om henne, hvarför hon sökte intala henne mod och tröst, så godt hon förmådde.

— Gråt inte, lilla Maja! Kalle är inte värd, att du faller en tår för hans skull. Ingen karl är värd, att man bryr sig så mycket om honom — utom min Axel, förstås, men han är också ett undantag. Och nog kan Maja få något annat roligt, i stället för det du gick miste om i går. Jag skall säga dig, att om onsdag ges en utmärkt vacker opera, som heter Lohengrin, på stora teatern. Vi ska' alla gå dit, och då bjuder jag dig med på tredje raden. Kanske kamrerns Kristin kan få gå med, så sitter du inte ensam.

Maja sken upp genom tårarne.

— Ack, det är visst den pjesen, där en herre som heter Lundgren kommer i en båt, som dras af en svan. Det ska' vara det vackraste en kan se, när svanen rör på hufv'et...

— Ja, just den pjesen är det, svarade fröken och smålog.

Efter en liten stund sade Maja:

— Kanske fröken kunde berätta mig litet om den där "sjåsalismen", som jag inte fick höra, som kan göra en fattig rik...

— Det ska' Maja inte bry sig om, inföll fröken hastigt, som ingalunda hade så klara begrepp om sa-

ken, att hon trodde sig kunna hålla föredrag deröfver. — Det är bara prat och blir ingenting med det. Arbete, ärlighet och sparsamhet, ser Maja, det ger alltid pengar, och har man sedan förnöjsamhet, så bergar man sig nog för hela lifvet.

Fröken Marie Louise var mycket nöjd med detta lilla tal samt att ha sluppit så lätt ifrån frågan om socialismen.

— Ja, ja, det har fröken nog rätt i; jag hade ju också sparat in litet, men det gick åt till klädningen och halfsulorna . . .

En snyftning hördes, och så runno Majas tårar ånyo.

— Seså, Maja, gråt nu inte igen. Klädningen kommer nog till nytta, och tänk inte mer på Kalle. En så snäll flicka som du, kan väl snart få sig en annan vän!

— Åja, det kan nog fröken ha rätt i, svarade Maja, men allt under det hon skalade potatisen, runno hennes tårar och blandade sig med det smutsiga vattnet i bunken.

3.

”Listan”.

Det var icke några oroväckande notiser i börstidningen, ej heller några förargliga affärsbref, som kommo grosshandlarne i den stora handelsstaden att rynka sina pannor och nervöst hopsamla sina kring-spridda papper. Det var endast att de råkat kasta en blick ut genom fönstret, invid hvilken deras pulpet

befann sig. Det var helt enkelt att de sett toppen af en fruntimmershatt vippa förbi. Det var visserligen inte en hatt som kom deras och kontoristernas hjärtan att klappa af detta "onämnbara", som skalderna besjungit — det var en ful gammal hatt med urblekta plymer och fällda band, sådan de sett den i minst ett decennium, och ansiktet, som denna hatt omslöt, var också urblekt och fäldt, och håret, som ovårdadt stack fram under brättet, var grått och stripigt.

Men grosshandlarne visste, hvad som väntade dem, om mamsell Klein, så hette hon, trädde in på kontoret. Den, hvars dörr hon gick förbi, drog en uppriktig suck af lättnad och sade:

— Gudskelof, att Klein lemnade oss i fred i dag!

Den däremot, inom hvars port hon smidigt och med förvånande hastighet stack in, rafsade ihop sina papper och sade med förfärad min till sina kontorister:

— Där kommer "Listan" — då schappar jag. Säg, att jag inte är hemma, att jag inte kommer tillbaka på länge, säg, om det behöfs, att jag *aldrig* kommer igen!

Och så skyndade han in i det inre rummet, där han stängde dörren väl om sig.

En stund därefter stod mamsell Klein, med öknamnet "Listan", inne på kontoret. Hennes toalett visade en i ögonen fallande oordning samt ett förakt för mod och färgsinne, som var rent af häpnadsväckande. Plymer, hvilka en gång varit gröna, men nu fått en schattering i gult, sutto instuckna bland högröda band, under det att en fordom ljusblå schalett var bunden om hennes magra, bruna hals. En af

ålder grå kappa, nött i alla sömmar, tunnsliten på armbågarna, hängde löst på henne och gick nästan ända ned till fötterna. Personer funnos, hvilka bedyrade, att de under denna kappa sett, att där ej fanns någon klädning utan blott en vadderad underkjol.

Småleende och obekymrad stod hon där, med ett hjärtegodt uttryck i sitt ansikte, hvilket bar spår af att i ungdomen varit fint och ädelt formadt.

— Träffas grosshandlarn? frågade hon en af kontoristerna.

— Nej, han är inte här.

— Kommer väl snart igen, kan jag tro?

— Neej, det dröjer allt.

— Jaså, ja då sätter jag mig och väntar — det ska' bli godt att få hvilat litet.

Och mamsell Klein sätter sig ned på en stol helt nära den glödheta kaminen, där hon tycks njuta af värmen.

Kontoristerna fortfara att raspa med sina pennor, slå upp och igen de stora kontorsböckerna, men eljes är allt tyst. Endast en gång höres från det inre rummet en misstänkt hostning, som komma kontoristerna att draga på munnen åt hvarandra och mamsellen att hastigt höja sitt hufvud och se bort till dörren. Det lyser till i hennes små, ljusa, blinkande ögon, och leendet blir ännu förnöjdare. Aha, man lurar henne inte, så lätt — hon ska' sitta kvar ända till middagen, om det behöfs.

En besökande infinner sig slutligen, som måste träffa grosshandlarn, han är till och med ställd dit till den tiden.

— Nej, se, grosshandlar Müller, utropar mamsell Klein och närmar sig ifrigt den inträdande, hvilken

ryggar ett steg tillbaka och ofrivilligt lägger handen på fickan, däri hans plånbok befinner sig. — Så utmärkt bra att grosshandlarn skulle komma hit just nu, så slipper jag gå omvägen till kontoret. Det är nämligen fråga — hm — om ett litet bidrag till . . . till . . .

Mamsell Klein tar fram en påse af javastramalj, som hon hittills hållit dold under kappan, och börjar därur ifrigt draga fram det ena hopvikta papperet efter det andra.

I detsamma öppnas dörren från det inre rummet, och grosshandlarn träder ut med ett på en gång resigneradt och bekymradt uttryck i sitt ansikte.

— Och där ha vi ju grosshandlar Bäckström, utropar mamsell Klein, förtjust åt att ha fångat båda guldfiskarne i sitt nät. — Det är som jag nyss sa' till grosshandlar Möller, fråga om ett bidrag . . . se här . . . nej, inte den här listan — det är för kyrkan i Ruste-rud, den är fulltecknad — den här — nej, det är för trasskolan, där har jag visst redan fått herrarnes namn — men här.

Hon lägger hufvudet på sned och ser bedjande på herrarne, i det hon håller hela bundten med papper i sina händer, hvilka äro klädda med handskar, genom hvars trasiga toppar hennes finger sticka ut.

— Nej, mamsell Klein, svarar grosshandlar Möller i bestämd ton, — jag kan inte skrifva på alla listor, jag är make och familjefar och har inte rätt att beröfva de mina deras egendom . . .

— Ack, familjefar, infaller mamsellen med en suck, — det var just mitt egentliga ärende i dag. Jag har en lista — den här — nej, den är för sjömanshemmet

i London — där borde inte herrarnes namn saknas — kanske grosshandlar Bäckström ville . . .

Men grosshandlar Bäckström skakar energiskt sitt hufvud och ser uttråkad ut.

— Inte? Jaså, ja då får jag gå någon annan stans. Men det var apropos familjefar — en familj, förr i goda omständigheter, där fadern i dessa dagar dött och lemnat de sina i största fattigdom — inte kläder, inte mat åt sex hungriga magar — jag har varit där och tagit reda på dem, jag har sett eländet med mina egna ögon. Men där måste vara snar hjälp och så, att det förslår — inte bara för dagen, utan att sätta enkan i stånd att börja en handel. Se här, var så goda.

Hon har talat sig röd af ifver, hon går fram till en pulpet, doppar pennan i bläcket och nästan sticker den i handen på grosshandlar Möller.

Hållande andan af spänning, står hon på tå och ser öfver hans axel, i det grosshandlarn med slängar af förargelse skrifver sitt namn och så en *etta* och en *nolla*. Han hinner inte lyfta pennan, förrän mamsell Klein med ett älskvärdt leende säger:

— Grosshandlarn glömde en nolla — så där ja — 100 var ju meningen — och nu lika mycket af grosshandlar Bäckström — så, så . . . kom bara . . .

— Kan mamsell Klein inte vara nöjd med 50?

— Omöjligt här . . . det går inte an att skämma listan . . . mecenaterna först, sedan på slutet kommer småfolket med sina bidrag . . . så där ja, det tar sig riktigt stiltigt ut . . .

Hon viker ihop listan, sedan hon först betraktat namnen med samma hänryckning, som en konstälskare erfar framför en tafla af första rang.

Hon tar emot pengarne och stoppar dem i en af de många hemlighetsfulla fickor, hvaraf insidan af hennes kappa tycks bestå.

— Ja, och så får jag säga adjö och tacka så mycket för denna gången. Pengarnes användande skall jag noga redogöra för. När jag behöfver något en annan gång, tittar jag väl in igen, det är så angenämt att taga mot, där det gifves af ett godt hjärta. Farväl, och tusen tack!

Och så kunde hon gå outtröttligt från det ena stället till det andra, alltid emottagen med sura miner, och med öknamnet "Listan" slängdt efter sig, sedan hon väl hunnit ut genom dörren.

Det var likväl aldrig för egen räkning hon begärde, ehuru ingen någonsin kom underfund med, hvad hon själf lefde af. Man visste blott, att hon hade en liten otillräcklig pension efter fadern, som varit embetsman, men för öfrigt var det en gåta, hur hon kunde lefva och existera. Hennes ömmande för alla nödlidande, hennes nit och energi gjorde, att komitéer aldrig drogo i betänkande att anlita henne att gå med listor. Detta tycktes också vara hennes lifs uppgift, som hon aldrig svek. Ingen ovänlighet af dem hon begärde hos, ingen otack af dem hon hjälpt, intet förbiseende af dem som användt henne kunde någonsin förslappa hennes ifver. Hon brydde sig inte om, att man grälade på henne och gifvit henne öknamn. Fick hon någon tack, såg hon besvärad ut och drog sig gärna tillbaka, i det hon tyckte, att det var *hon*, som hade alla människor att tacka för så oändligt mycket. Fick hon ingen tack, tog hon det därför som en naturlig sak, hvilken skulle så vara.

Men när hon så själf en dag, trött af ålder och

brist, måste intaga sängen, var det ingen som gick med lista för henne. Hon fördes till lasarettet, där hon i den gemensamma salen bland en hop främmande kvinnor utandades sin sista suck.

— *Hon är ju utsvulten*, hade läkaren sagt om henne, och han visste knappt själf, hur bokstafligen sant det löst utkastade ordet var. Och likväl hade genom hennes händer gått tusenden till hjälp åt andra!

Ingen enda representant för de komitéer och sällskap, till hvars tjänst hon outtröttligt stått, följde henne till grafven. Där hölls icke något liktal, och ej ett ord yttrades om hennes lifsgärning. Icke en enda blomsterkrans prydde hennes kista, intet kors restes på den graf, där hon hvilade bland de fattiga och namnlösa.

Hon är längesedan glömd i den stad, där hon vandrade omkring som en barmhärtighetens ängel, icke i "sida, hvita" kläder, utan i sin urblekta, löjligt gammalmodiga dräkt. Påminner man sig henne någon gång, är det för att få ett godt skratt, när man beskriver hennes utseende och toalett, härmar henne eller berättar någon anekdot om hennes energiska tiggeri. Kanske är det dock någon som tycker, att hon var värd annat än ett skratt, och som med ett medlidsamt leende säger:

— Stackars gamla mamsell Klein!

4.

I fiendeland.

Nattåget skulle just afgå från Frankfurt am Main. Min reskamrat och jag hade slagit oss till ro i en

2:dra klassens damkupé och bäddat så bekvämt som möjligt åt oss med resfilter och sjalar. Biljetterna hade redan blifvit afsynade af konduktören, och dörren till gången utanför slagits igen med en skräll. Vi kände oss ytterst belättna öfver att få vara ensamma i kupén och kommo öfverens om att skrämma dem på flykten, som möjligen under vägen ämnade stiga på, genom att säga dem, att vi kommo "direkt från Paris", där koleran sades nyss hafva utbrutit.

I detsamma rycktes dörren hastigt upp, konduktören visade sig, och strax därpå trädde ett fruntimmer in. Konduktören försvann åter blixtnabbt och smälde ånyo till dörren, hvarefter tåget omedelbart satte sig i gång.

Vi betraktade med fientliga blickar den ovälkomna inkränktarinna och röjde motvilligt undan våra effekter för att bereda henne plats. Hon gjorde sig så liten som möjligt och klämde in sig i sitt hörn, i det hon kastade skygga, ödmjuka blickar på oss. Hon var ytterst enkelt klädd och föga utrustad för en resa midt i vintern. Hennes ytterklädnad bestod endast af en liten kort jacka, hon hade hvarken sjal eller muff, och de blåfrusna händerna voro utan handskbeklädnad. Hennes enda packning var en liten väska af nött skinn.

Plötsligt tilltalade hon oss på klingande pariserfranska, i det hon helt vände mot oss sitt röda, runda, vulgära ansikte, hvars enda skönhet bestod i ett par mörka, tindrande ögon. Hon frågade oss om en station på linien, där hon skulle stiga af. Därmed var isen bruten, och då vi förnummo, att hon kom direkt från Paris och ej var mäktig ett ord tyska, vaknade

vår medkänsla, och vi gäfvö henne de upplysningar vi kunde. Det var icke utan att vi först sett litet häpna på hvarandra, när hon nämde: *directement de Paris* — och på samma gång frågade vi båda om koleran. Hon förklarade, att tidningarna öfverdrifvit, hon hade hvarken sett eller hört om någon kolera. Vi beslöto att vara hjältemodiga och sitta kvar hos vår medresande, antingen hon nu var full af smittosamma bakterier eller ej.

Hon berättade oss, att en tysk *monsieur* af hennes bekanta i Paris skaffat henne plats som *gouvernante* i en familj i Tyskland, dit hon nu var på väg. Hon var mycket rädd, att vi skulle tro, att hon var fattig — hon tog endast platsen för sitt nöjes skull — hennes far hade så ogärna släppt af henne — hon skulle få det alldeles som ett hem i det främmande landet, hade *monsieur* hennes vän sagt. Men allt under det hon fort berättade oss detta, darrade hennes röst märkbart, och hon torkade förstulet undan några tårar. Vårt medlidande steg på samma gång som vårt intresse för den lilla *bonnen* — ty högre plats i samhället skulle hon nog ej komma att intaga. Jag erbjöd henne att låna min muff, till dess vi voro framme vid hennes station, men hon afböjde det artigt. Hon frös inte alls, hon var så varm om händerna, att hon kunde omöjligt ha handskarne på, men de lågo i fickan, tillade hon skyndsamt. Min reskamrat bjöd henne sin pläd och ville godhjärtadt svepa den om hennes knän. Hon tillät det likväl ej utan fortfor att ifrigt försäkra, att hon frös inte alls, hennes sja, pels och allt låg i kofferten — en *stor* koffert — det var så lättvindigt att resa utan något handbagage.

Häruti kunde vi ej annat än instämma, men den

stora koffertens tillvaro med dess innehåll af sjal, pels m. m. tilläto vi oss att oss emellan på ren svenska betvifla.

— Får ni flera elever? frågade jag.

— Ja, fem små barn.

— Är ni inte orolig — kanske bli de inte snälla mot er . . .

— O, nej, jag är inte orolig — det går nog bra — min vän monsieur säger, att tyskarne äro helt andra i sina hem än vi lärde känna dem under kriget.

Under det att hon försäkrade oss, att hon inte alls var orolig, fingrade hon likväl nervöst på sin resväska, och hennes läppar darrade märkbart. Uti allt hvad hon sade låg något nervöst, och hennes röst hade något dämpadt liksom af återhållen gråt.

— Har ni själf små syskon? frågade min reskamrat.

— Om hon hade! Sex stycken — den minsta endast tre år — Suzette — lilla Suzette — o, jag får aldrig se henne mera!

Nu brusto de länge återhållna tårarne lösa, hon gömde ansiktet i sin näsduk och grät så, att hela hennes kropp skakade. Och det var hon, som endast skulle ut i världen för "sitt nöjes skull" — som därför skulle äta sitt tårdränkta bröd i argaste fiendeland, medan hela hennes själ var i Paris, medan hennes hjärta sönderslets af längtan efter lilla Suzette!

Vi försökte trösta henne, vi talade till henne, bjödo henne af våra konfektpåsar, tvingade henne att värma sig i våra filtar.

Klockan half tolf på natten stannade tåget två minuter vid hennes station. Vi togo ett hastigt men hjertligt farväl af henne och mottogo hennes varma

tack för vår vänlighet. Vi fingo ej tid att se efter, om den väntade vagnen var henne till mötes eller om hon riktigt bekom sin "stora koffert." Tåget rusade åter bort och lemnade pariserbarnet ensamt i vinternatten på perrongen, under det att svenskorna fördes allt närmare målet — *hemmet* i norden, där öppna armar, längtande hjärtan och tindrande julljus väntade dem.

En hemlös.

Han hade aldrig varit någon skicklig arbetare, men icke heller lat eller supig. Egentligen hade han lärt sig snickaryrket, men ej hunnit någon större färdighet däri. Hans bästa tid hade varit under de par år, han haft anställning vid ett pappersbruk, mest som packkarl och bärare. Då stoppade plötsligt pappersbruket, och ett hundratal arbetare blefvo utan dagligt bröd.

Han var ogift och hade inga närmre släktingar. Han började då ett vandrande tiggaregesäll-lif och tog sig på detta sätt, med ett betyg från pappersbrukets egare och sitt utflyttningsbetyg, genom några provinser fram till hufvudstaden. Han slet ondt, hungtrade och frös, men han var likväl sin egen herre och fick mången brödbit i munnen och några utslitna klädpartor, utan att han behöfde arbeta.

Emellertid hade han börjat göra sig till god vän med bränvinet, om han ännu icke egentligen drack sig full. Men det "värmdes så godt" i de frusna lemmanne och ersatte mången gång bristen på föda; det gjorde honom "glad i hägen och lätt till sinnet;"

det gaf honom en tung sömn, om också hans bädd endast var en tufva i skogen eller ett bås i en ladugård. Stundom gjorde han några lama försök att få arbete, men det var ondt därom, och man affärdade honom hellre med en ringa allmosa i hopp att sedan slippa honom.

Så kom han till Stockholm en tid före jul. Han ryckte upp sig ur sin lojhet, det kom öfver honom en vaknande lust att arbeta, att vinna sitt uppehälle, icke brödkanter och bränvin, som han tiggat sig till, utan sin dagliga goda näring genom egen ansträngning. Han sökte så länge och slet så ondt, att han börjat misströsta, då det äntligen lyckades honom att få anställning på en snickareverkstad.

Med glädt mod och nästan barnslig ifver började han sitt arbete. En tid gick det någorlunda bra, ehuru han ofta fick anmärkningar öfver sitt arbete, i hvilket han med bästa vilja ej gjorde större framsteg. Men så råkade han i mindre godt sällskap, arbetet blef honom ej längre så lockande, bränvinet började halka allt lättare ner för hans strupe. Några lösryckta tankar från en förvrängd socialism fingo insteg i hans outvecklade hjärna och begynte gro i hans obildade sinne. Han förstod det alltsamman så, att han "inte behöfde arbeta, när så många andra lefde i öfverflöd." Han började svänga omkring sig med klingande fraser om "kapitalets förtryck," "jämlighet och broderskap" o. s. v.

Mästarn, som aldrig varit särdeles förtjust i sin gesäll, tog sig en dag anledning att afskeda honom, därför att han ej lyckats bra med ett arbete. Gesällen gick med storslagna gester och högtrafvande fraser.

På aftonen kom han tillbaka, drucken, och blef utkörd. Dagen därpå kom han åter, nykter, blek och ödmjuk. Han bad och besvor mästarn att taga honom till nåder, ge honom det gröfsta, simplaste arbetet, men inte stöta honom arbetslös ut i vinterkylan. Han hade haft det så godt en tid, inte frusit, inte hungrat, sofvit på madrass, ja varit riktigt lycklig.

Mästarn skakade på sitt hufvud och ville ej höra på det örat. Gesällen grät och bönföll.

— Nej, nej, du var ingen god arbetare, och så vardt du en dålig människa. Min verkstad har alltid haft godt rykte om sig, och det finns nu till och med arbetare att få för bara kost och logi, det får man också ta' i betraktande.

Gesällen vände sig långsamt om och gick dröjande sin väg. I dörren vände han åter sitt ansikte mot mästarn.

— Hör mäster, om jag nu lofvar . . .

— Nej, nej, — di lofvar alla . . .

Men mäster hade i alla fall inte ett hjärta af sten, om det också inte var af vax. Där låg något förtvifladt, tröstlöst i gesällens ansikte, som skar mästarn in i hans eljes tämligen fasta själ.

— Se här, Petter, du ska i alla fall inte skickas alldeles tomhändt bort. Det här kan du reda dig med, tills du får annat arbete. Men kom aldrig tillbaka, Petter, för det tjenar ingenting till.

Petter tog mot gåfvan — en hel femkronesedel — såg ett ögonblick ned på golfvet, satte mössan på hufvudet med ett hårdt tryck och gick utan att säga tack.

Han gick direkte till krogen, mest därför att han

ingen annan stans hade att taga vägen, och därför att det var så bistert kallt ute.

Sedan började han om igen sitt forna sökande efter arbete. Lika fruktlöst som förut, alltid stött tillbaka — han luktade bränvin, han var illa klädd, han hörde till en annan kommun.

I hemmen, dit han omväxlande gick från butiker och verkstäder, sade fruarna alltid, att deras män ej voro hemma, och det märkvärdigaste var, att de aldrig någonsin hade reda på, när deras män väntades hem, eller kunde uppge någon tid på dagen, då han kunde träffa dem. Små rosiga barn kommo nyfikna utspringande för att se på den främmande karlen, men gömde sig förskräckta bakom moderns eller jungfruns kjolar eller satte till ett förskräckligt vrål, bara han såg på dem. Han skrämde dem — han, som aldrig i sitt lif gjort en människa något ondt, helst ett sådant där litet oskyldigt barn.

I köken där panna stod tätt vid panna rykande på spisen, där en förförisk matdoft retade hans hungriga mage, blef han nästan alltid snäst och utkörd.

— En sådan stor, stark karl gå och drifva, kunde han inte arbeta som alla andra!

Han måste tacka och vara glad åt det bröststycke, som de fina jungfrurna föraktade. Med tunga steg fick tiggaren gå sin väg ner för kökstrappan, lika hungrig som han nyss gått upp för den, endast med ännu bittrare och tyngre sinne, förföljd af mopsens gläfsande och kokerskans gräl öfver att han smutsat ner hennes trappa och kök, men värst af allt, ända ner på gatan kännande matoset, som strömmade ut genom det öppna köksfönstret. Herrn i huset, som aldrig var hemma för tiggaren och som hvarje dag

åt sig öfvermätt vid sitt rika bord, mådde illa af matoset, det fick inte tränga in i våningen, det förstörde hans aptit.

Någon gång träffades likväl "herrn" hemma, eller fick tiggaren tillträde hos honom på kontoret eller i hans arbetslokal. Då börjades ett förhör med så viktig min, som hade den frågande varit domaren och den svarande en brottsling, hvilkens innersta hjärta skulle ransakas. Tiggaren talade för det mesta sanning, men den inkvisitoriske herrn skakade sitt hufvud och drog sina läppar till ett tviflande leende, till dess han till sist såg mannen rakt i ansiktet och sade:

— Han vill väl inte, att jag ska' tro allt det där, hva'?

Mannen betraktade honom förvånad, men måste förvirrad sänka sina ögon inför den öfverlägsnes skarpa blick. Han kunde egentligen icke begripa, hvad det låg för orimligt i de enkla fakta han berättat, som kunde väcka en sådan misstro. Han tog fram sina papper, men herrn vinkade afvärjande med handen, han ville icke taga i de flottiga, sotiga papperen ens med en tång.

— Man kan inte uppmuntra tiggeriet genom att ge. Vi skulle aldrig få ett ögonblicks ro för tiggare.

Och så följde ett långt tal om lasten att tigga och lasten att gifva. Herrn talade väl och tyckte om att höra sin egen röst.

— Människan måste arbeta — ser han, arbeta — tror han inte jag arbetar, tror han inte att kapitalets män arbeta lika väl som sjäaren, som sopar gatan?

Tiggaren svarade ingenting. Han stod med ödmjukt sänkt hufvud och snodde sin trasiga mössa i de smutsiga händerna. Det sväfvade en dunkel tanke

genom hans af nöd och bränvin omtöcknade hjärna, att det att samla kapital var ett vida angenämare arbete än att sopa gatan. Men socialistidéerna hade aldrig utvecklats hos honom, därtill hade hans förstånd varit alltför utbildadt och klent. Men nu svalt han, och svaret på herrns våtalighet kom därför sakta, med en blandning af bitterhet och ödmjuk bön:

— Men jag är hungrig!

— Hungrig — ja, det tror jag rasande väl, men om jag nu skulle frångå min princip och ge honom — låt oss säga ett tjugufemöre — härvid lyste det till i tiggarens ögon — kan han inbilla mig, att han skulle köpa mat därför. Nej, på krogen, på krogen skulle pengarne hamna — eller kan han neka, att han super?

Nej, det kunde han inte neka.

— Se där ja, utbrast herrn triumferande, — jag visste det, jag misstar mig aldrig; han luktar ju också bränvin lång väg. Har han kanske inte redan fått pengar i dag, som han supit upp?

Jo, det var sant. Men om herrn ville ge honom en slant, skulle han ärligt lofva att köpa mat för den.

— Å, pudra i mig det, den som kan. Men jag har inte knogat och arbetat för att se *mina* besparingar komma på krogen. Adjö — och arbeta, min vän, arbeta — ingen människa behöfver dö af svält på vår jord.

Och så fick han gå för att försöka på annat håll. Någon gång fick han ju en slant, men oftast endast ord och alltid uppmaning att arbeta. Men — *ingen gaf honom något arbete.*

Hans tillvaro blef med hvar dag allt eländigare. Polisen började bli hans fruktade fiende, som han fick

smyga sig undan, ehuru han egentligen ingenting förbrutit. Men han var försvarslös och utan arbete — det var nog. Om nätterna sof han i någon eländets boning, där det förut fanns uslingar, som icke så noga räknade, om ännu en eländig kröp ihop i ett hörn och sof, tills morgonen grydde. Ett par gånger erhöll han plats å något herberge för husvilla, men så måste han bort för att lemna rum åt andra. Om dagen var han för det mesta halfrusig.

Så kom julafton. På morgonen tog han bara en enda sup — han ville hålla dagen i helgd, så godt han kunde, det hängde i honom sedan hans barndom. Han hade icke ett öre mer i sin ficka, men på julafton blir ingen lottlös, sträckes ingen hand ut för gäfvets.

Tidigt på förmiddagen stod han på Östermalms torg, tätt tryckt upp till en husvägg, och försökte hålla sig varm i den gnistrande vinterkylan genom att slå armarna tillsamman. Allt emellan spejade han åt olika håll för att se, om någon slant skulle regna ner öfver honom, antingen som gäfva eller genom något att uträtta.

Då kom en ung fru, följd af jungfrun, som bar en tung korg, fylld med goda och läckra saker. Frun stannade för att köpa en gran. Hon valde till sist en stor, yfvig, tung. Men hur skulle hon få hem den? Säljaren kunde inte gå med henne och lemna de andra granarne. Hon såg sig rådvill omkring. Strax var tiggaren vid hennes sida och erbjöd sig bära hem granen. Hon såg tvekande på honom, och han hörde, hur jungfrun hviskade till henne:

— Inte den, frun, han ser så ruskig ut och kan dra ohyra med sig.

Men det var något i mannens ansikte — ett hopp, som lyste med en darrande stråle — ett hopp, som hon ej hade hjärta att släcka. Och så blef granen anförtrodd åt honom, och han bar den försiktigt, i det han följde tätt efter dess egarinna. Då de kommo till hennes port, blef där ett litet hviskande mellan jungfrun och frun. De ville synbarligen ej gärna, att han skulle träda inom deras hem. Därefter bad frun honom vänligt sätta granen i förstugan, så skulle de själfva bära upp den. Hon öppnade sin portmonnä och blickade medlidsamt på mannen. Hur hungrig och frusen han såg ut! Om hon skulle ge honom ett godt mål, eftersom det var julafton? Men hvad skulle jungfrurna säga, om hon drog in honom i det renskurade köket! Han hade bestämdt ohyra, och nog söp han också. Om hon gaf honom pengar, kunde han ju äta sig mätt ändå. Och så nöp hon litet i ett tjugufemöre — i två — därpå lade hon dem tillbaka igen, tog hastigt upp en krona och räckte honom den.

— Se där, sade hon, det är julafton bara en gång om året. För det här kan han få en god middag där borta på nykterhetsvärdshuset. Men gå inte till krogen — kom ihåg, det är julafton i dag!

Han blef så glad, att han fick tårarne i ögonen och endast kunde framstamma ett kväfdt "tack!" Så gick han till värdshuset och åt sig verkligen mätt för femti öre.

Han trodde sig icke om att söka något mera arbete eller att tigga den förmiddagen, utan vandrade med lätt hjärta gata upp och gata ned. Tidigt på eftermiddagen mötte han ett par lösdrifvare, som han kände. De lockade honom med sig på krogen, oak-

tadt han gjorde svaga motståndsförsök. Hela femtiöret strök med, och han drack mer än han tålde, ehuru ej så att han blef redlös. Sedan skildes han från kamraterna, och man beslöt att hvar på sitt håll tiggas sig till medel för de stundande helgdagarne.

Han gick in i ett hus på Regeringsgatan, där porten stod öppen, och sökte sig uppför kökstrappan.

Ett par kvinliga tjenare och en vaktmästare voro sysselsatta med mat och servering, ty där var stor släktmiddag. Tiggaren blef genast afvisad. Där hade gifvits slantar, ljus och bröd hela förmiddagen, hvarför hade han inte passat på *då*? Nu var det slut — han skulle bara packa sig bort, och — fy, så han luktade bränvin, sade vaktmästarn, som luktade champagne.

Endast en af dem, en vacker flicka med ljus pannlugg, svart kjol, sammetslif och hvitt förkläde, såg halft medlidsamt, halft förskräckt på honom, och i det han vände sig om för att gå, sade hon vänligt:

— Vi ha inte tid nu, herrskapet har främmande, men han kan ju komma tillbaka i morgon.

Knappt hade han stängt dörren efter sig, förrän där blef ett väsen i köket, som kom honom att stanna i förstugan. Dörren flängdes upp, och vaktmästarn kom rusande ut.

— Se där är han! Din slyngel, din tjuf! Jo, sådant händer på själfva julafton! Hvar har du skeden?

— Hvilken sked?

— Silfverskeden, som du snappade åt dig, där du stod vid dörren och såg så skenhelig ut!

Innan han hann svara, kom den vackra jungfrun utspringande och höll en sked i handen.

— Sellman, Sellman, säg ingenting — jag hittade skeden — karlen är oskyldig!

Utan en ursäkt drog vaktmästarn sig tillbaka i köket och slängde igen dörren efter sig. Tiggaren gick långsamt ner för trappan och ut på gatan.

Jaså, de hade trott, att han tagit en silfversked!

Harmen sjöd inom honom, och han talade halfhögt för sig själf förbittrade ord. Han hade aldrig i hela sitt lif stulit, inte ens när hungern skrikte i magen på honom, och han strukit tätt förbi bröd- och matstånden på salutorgen. Det hade hängt i honom från hans barndom, ty han var uppfostrad i ett rätt-skaffens om ock torftigt hem. Det att stjäla hade aldrig frestat honom, icke så mycket till följd af känslan af synden, utan mera därför att det ej låg i hans natur. Han hade aldrig kommit att tänka därpå. Men nu hade någon visat honom vägen därtill. Vaktmästarherrn i svart frack, hvit halsduk och broderadt skjortbröst hade trott, att han stulit. Nåja, hvarför skulle han inte göra det? Nu ville han det, och nu ämnade han det. Det skulle vara lätt att smyga in bland hopen, som stod i kö utanför leksaksboden där borta och sedan oförmärkt låta en sak glida ner från disken i sin hand eller i trängseln fånga en portmonnä ur en klädningsficka.

Han stannade för att se, hvar han befann sig. Det var utanför en kyrka. Ett haf af ljus strömmade mot honom från stora, immiga fönster. Orgeltoner och människoröster blandade sig mäktigt och högtidligt med hvarandra därinifrån. Skaror af folk skyndade in genom portarna, som icke kunde stängas för hopens påträngande. Han blef knuffad, förd framåt, och i en hast befann han sig, utan att han visste hur, inne i kyrkan.

Han blef inklämd i ett hörn vid dörren upp mot

muren. Ljushafvet bländade honom, orgeln upp-
öfver honom brusade med nästan smärtsamt återljud
genom hans hufvud. Men det var ändå så underbart
högtidligt — och så var det så varmt, att hans frusna
lemmar tinade upp, och en känsla af välbehag smög
sig öfver honom.

Hans närmaste grannar drogo sig undan honom,
såvidt trängseln tillät det. Han såg så trasig och
smutsig ut! Mekaniskt hade han tagit af sig mössan
och stod där med sitt okammade hår, blinkande med
ögonen i julljusens glans. Han kände igen psalm-
melodien och orden. Han hade sjungit den ofta i den
lilla bykyrkan i sin hemort, och utan att ett ljud kom
öfver hans läppar, sjöng det inom honom:

Han kommer följd af frid och hopp,
De villade att söka opp
Och hjälpa de elända
Han tårar fälla skall som vi
Förstå vår nöd och stå oss bi

Han hade det så godt, där han stod, både under
det han i sitt inre mekaniskt följde med psalmsången
och äfven sedan predikan börjat. Icke att hans om-
töcknade hjärna klart förstod allt, hvad som sades,
eller att det förmådde djupare ingripa i hans förslöade
själsförmögenheter, men orden föllo öfver honom som
ett stilla sommarregn, ljufvigt och lätt, tröstande och
lugnande. Tårarne rullade utför hans kinder, men
icke så mycket af smärta som mer däraf, att han
kom ihåg sin barndom, och att han icke på länge
haft det så godt som nu.

Icke långt ifrån honom hade en bättre handt-
verkarfamilj sin plats. De voro där alla, mannen,
den unga frun, tre barn och en barnflicka. Fruns

gudstjenst hade betydligt störts af trashanken vid dörren. Hvert hon blickade, var han den ende, som inga högtidskläder hade, ja som trasorna knappast skylde. Hon var själf så lycklig, hon hade kommit i den julstämningen, då hjärtat är rördt, då man går liksom i ett tacksamhetsrus för allt det goda man fått, då man så gärna vill göra andra människor lyckliga. Hon kände i sitt rörda sinne en längtan uppstiga att närma sig uslingen där borta, taga honom hem med sig, kläda honom och bispisa honom. Men i det gudstjensten led mot sitt slut, svalnade hennes längtan af, och när hon sedan hade all möda att hindra sina små från att vid utgången bli klämda eller trampade, glömde hon alldeles bort mannen vid dörren. När hon väl kommit ur kyrkan, erinrade hon sig honom, såg sig om efter honom, men han stod ej att upptäcka. Nå ja, det gjorde ju egentligen detsamma — man kunde inte hjälpa alla, och inte hade hon ändå kunnat ha honom i sitt hem och sedan kanske aldrig bli af med honom. På julafton lade sig i alla händelser ingen människa hungrig, det kunde hon vara lugn för. — —

Han vandrade mekaniskt framåt utan att veta hvarthän, utan mål. Det var en så kall afton, att kölden tycktes knaka i alla föremål, och snön gaf ett hårdt, knarrande ljud ifrån vid hvarje steg. Himlen var klar med millioner stjärnor, som alla tycktes större och ljusrikare än vanligt. Små gnistrande snöpartiklar glänste här och där i luften och lade sig öfverallt som rimfrost samt fastnade i skägg och hår på de förbiskyndande. Alla hade brådtom, alla hade de ett mål, ett hem, där de voro väntade, eller åtmin-

stone en kammare, där de kunde sitta med sina ljusa eller vemodiga jultankar.

"*Frid i himlen, frid på jorden, människorna en god vilja!*" Dessa ord hade predikanten upprepat gång efter gång, och de hade fastnat i den hemlöses minne. Hvad betydde det där: *en god vilja?* Antingen hade presten inte förklarat det, eller hade han, Petter, inte förstått det. Det betydde väl, att människorna skulle vilja det goda — det goda mot andra och sig själfva. Men *honom* ville ingen något godt, själf hade han inte heller riktigt velat det goda. "*Frid på jorden*" — nej, inte för honom, den hemlöse, den arbetslöse, som nöden först hade gjort till drinkare.

"*Frid i himlen!*" Fanns det frid i himlen för en sådan som han? Tänk, om han kunde få komma dit! Han lutade sig trött mot trappstegen till en portuppgång och såg upp till de tindrande stjärnorna — han trodde, att där måste den himmel finnas, dit han längtade. Och hans längtan tog form i en osammanhängande bön från ett förtvifladt hjärta.

Om han i alla fall kunde börja ett nytt lif — om någon ville hjälpa! Öfverallt människor — en stor stad fylld, men ingen enda räckte ut en hjälpsam hand.

Petter hade sjunkit ner på trottoaren invid trappan i en mörk vrå. Ingen såg honom där, så länge det var natt. Tårarne runno utför hans kinder, så som de icke gjort, sedan han var barn, stilla, ljuftigt, smärt-upplösande.

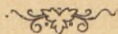
Han tänkte icke mer på att taga upp kampen med lifvet, han gjorde intet försök att rycka upp sig ur den domning, som så småningom smög sig öfver hans lemmar. Han frös ju inte längre.

Men när morgonen grydde, och glada skaror skyndade till julottan, varseblef någon en hopsjunken gestalt invid husets trappa.

— Fy, det är en drucken, och det på själfva juldagsmorgonen, ropade en, och de kringstående vände sig bort med afsky.

En poliskonstapel kom fram och ruskade omildt på honom. Därpå följde sparkar och okvädingsord. Allt förgäfves — mannen var inte drucken, han var död, ihjälfrusen.

Så hade jorden en usling mindre och evigheten en själ mer!

På andra sidan väggen.

Det är en mycket lärd man med professors titel. Hans uppgift i lifvet är att taga reda på människosläktets ursprung, att i universum uppsöka spåren af den första "ur-molekulen." För professorn existerar hvarken nutid eller framtid, hans millioner samtida ha för honom intet intresse. Det är i tidernas början han lefver, det är världsalltets första, bäfvande lifssuck han vill fånga.

Han har hyrt en liten vindskammare, långt från världens larm. Där arbetar och forskar han, knappast unnande sig tid att intaga nödvändig föda. Hans ansikte gulnar och rynkar sig allt mera för hvarje dag, håret har glesnat och hvitnat, gestalten förtorkat och krymt ihop. Men hvad gör det — han är "ur-molekulen" på spåren!

Men olyckligtvis har professorn en granne, som stör honom i hans arbete. Icke bullret från gatan, intet umgänge med andra människor, inga inre konflikter, ingen kamp för tillvaron afbryter hans forskning. Detta sker endast därigenom, att på andra sidan om den tunna träväggen lefver en liten sex-

åring, som aldrig ett ögonblick grubblar öfver sin tillvaro eller öfver hur den första lifsgnistan hos hans stamfader tog gestalt. Han har ingen reda på, att han haft en början, och har ingen aning om, att han har ett slut. Han *vet* blott och *känner*, att han lever, och han måste ge sin lefnadskraft luft i höga rop, som likna indianens krigstjut, och hvilka komma plötsligt och alldeles omotiveradt från ett par friska lungor.

Och så måste han roa sig med de små medel, som stå honom till buds. Han leker häst med en stol, smackar, ropar "ptro" och väsnas som en glad landsvägsriddare. Och så skall han ha ett järnvägståg, då flera stolar bindas ihop och dragas utefter golfvet, och en gäll hvisselpipa höres oafbrutet — utan pipan vore tåget intet nöje.

Men icke alltid är det glädjerop och lekar. Han är ibland stygg, han får bannor af en mild kvinnoröst, som försöker låta sträng, men icke lyckas. Han gallskriker med samma friska lungor, till dess han inte längre orkar, och slutligen dö snyftningarna sakta bort genom brädväggen, och det blir ändtligen tyst.

Stundom sjunger kvinnorösten, lågt men klart. Orden höras tydligt in till professorn — dumma, fåniga ord med de djärfvaste barnkammarrim. Han kan spricka af förargelse öfver det dumma i dessa, men lillen därinne skrattar, skrattar så att han kiknar. Professorn har aldrig hört ett sådant skratt, så hejdlöst lössläppt, så retsamt rullande!

Han bultar vredgad i väggen. Där blir tyst, men med en kväfd tystnad, där tillbakahållet skratt och undertryckta rop i hvar minut hålla på att bryta ut.

Professorn har åtskilliga gånger talat med hus-

värden och sökt förmå honom säga upp grannarne. Men de ha ordentligt betalt sin hyra, värden har ingen orsak att klaga, och han kan inte göra professorn till viljes. För att själf flytta grufvar den lärde sig, liksom för hvarje minsta rubbning i sin dagliga tillvaro.

Och så blir det jul. Alla hjärtan öppna sig för julfröjden, alla människor ha brådt med att bereda andra glädje och öfverraskning. I trappan har han mött den lilla tienstflickan, som bar på en späd gran till hans grannar, och efter henne gick gossens moder med några paket i hvilka professors skarpa, misstänksamma ögon genom det trasiga papperet tydligt skönjde en trumma och en trumpet.

Modren log och hälsade honom ett gladt: "God jul!"

Ja så, det är julafton. Han hade icke tänkt på det förut. Julaftonen brukade firas — han hade nästan glömt hur, men däremot försjönk han i betraktelser öfver julens firande i hednatiden, hvilket han hade full reda på.

Där inne hos grannarne skulle man fira den, det kunde han vara säker om. Han hade ju sett förberedelserna därtill. Trumma och trumpet — nej, han måste flytta till våren, det kunde icke hjälpas!

Han hade riktigt kommit in i att skriva, myriader världar rullade ur hans penna ner på papperet som lätta fjäderbollar, millioner atomer sönderplockades, ordnades, finga sin särskilda betydelse. Han hade varit så upptagen af sitt arbete, att han ej märkt, att hos grannarna herskat en ovanlig tystnad. Men vid ett uppehåll han gjorde, i det ett par atomer trasslat in sig i hvarandra, lyssnade han ofrivilligt, på för-

hand beredd att förarga sig öfver oväsendet. Men han förnam endast några obestämda, svaga ljud, hvilka liknade en kvinnas dämpade gråt och ett barns sakta kvidan. Hvad kunde det betyda?

I detsamma ringde det på grannens dörr. En mans hastiga steg hördes, där blef rörelse, så åter tyst, mera kvidan, och därpå trängde dessa ord af en mans röst tydligt in till professorn:

— Gossen är illa sjuk — jag tror inte, han kan lefva!

Professorn blef alldeles bestört. Jaså, *det* betydde alltså den ovanliga tystnaden. Den lille hade blifvit sjuk, leken hade plötsligt upphört, skrattet tystnat, och de lefnadsfriska ropen förstummats på små kvidande läppar!

Det blef likadant resten af aftonen — samma ängsligt tryckande tystnad, endast afbruten af ovana ljud eller svaga rörelser. Och så alldeles tyst. Männe det redan var slut?

Det blef rent af outhärdligt. Han kunde ej arbeta längre, han kunde ej få det lilla människobarnet ur sina tankar. Till slut gick han ut i förstugan, knackade på dörren och steg in. En lampa brann på bordet, en större säng stod orörd, men i en mindre låg mot hvita kuddar ett litet ljuslockigt hufvud med feberglödande kinder, ögonen slutna i en orolig sömn. Vid sidan af bädden satt en kvinna gråtande och emellanåt tryckande sina läppar mot en feberhet hand, som flyttade sig af och an på täcket. I ett hörn stod granen, mörk och med ljusen obrända. På ett bord lågo julklapparne öppnade.

Professorn förstod sig så litet på mänsklig sorg, han förstod ej ens, hvad hans eget hjärta känt och

hvad som drifvit honom dit in. Han framstammade några förlägna ord och frågade, om han kunde hjälpa.

— Nej — endast Gud allena kan hjälpa här. Men kanske — en stråle af hopp lyste till i hennes tårskymda öga — han var så lärd, kanske kunde han bättre förstå det än läkaren?

Nej — det var med en känsla af blygsel och smärta han måste erkänna, att han icke förstod det ringaste. Han visste, hur det såg ut på Mars och Jupiter, han kunde kemiskt lösa och förena olika kroppar, ja, han var ju nära att få fatt i "ur-molekulen" — men att hålla döden på afstånd från ett människobarn, att läska ett par törstande läppar, att svalka det feberheta blodet, att stilla en smärta — nej, det förstod han icke!

Med ovan hand klappade han det lockiga hufvudet. Så lent och mjukt det ljusa håret kändes. Han måste taga i det — bara en gång till. Och så smög han sig ut på tå. Han skref och forskade ej mer den natten — han vakade på andra sidan väggen med oroligt klappande hjärta.

Dagar kommo, och dagar gingo. Professorn hade åter tagit fatt på sitt arbete, men tittade emellanåt in till modren och hennes barn, för hvilka han fattat ett underbart intresse. Gossen skulle lefva, men länge kunde det dröja, innan han skulle störa professorn med sina lekar och sina glädjeskri.

En dag skrifver professorn med vanlig ifver, djupt inne i sitt arbete. Då spritter han plötsligt till, släpper pennan och höjer lyssnande sitt hufvud. Därifrån andra sidan väggen höres något ovanligt, märkvärdigt. En lång, ihållande trumpetstöt, omedelbart

följd af en okonstnärlig trumhvirvel, och så ett rullande skratt, men ännu litet dämpadt och matt...

Där blef för alltid en lucka vid den punkten i professorsn afhandling, han tappade bort tråden och hittade den aldrig igen. Men hans rynkade ansikte drog alldeles ihop sig, hans förtorkade läppar öppnade sig till ett bredt leende, och han sade högt:

— Rätt så, min gosse, rätt så!

Efter femton år.

Ndet tåget brusade fram öfver det snöhöljda landskapet och allt mera närmade sig residensstaden, kunde Gerda ej låta bli att gå till fönstret, draga ner det, och, i det hon insöp den friska vinterluften, se sig omkring för att mottaga de första intrycken af denna stad, där hon aldrig förr varit, men dit hon för femton år sedan tänkt sig att komma — som brud.

Då hade hon i fantasien farit den vägen, låtit tanken dröja vid deras bröllopsresa till det väntande, gemensamma hemmet, deras intåg där, deras lycka, som hon trott skulle bli lifslång.

Och nu, först efter femton år, kom hon verkligen dit, men ensam och ej till hans hem, utan till en barndomväninnas, dit hon blifvit inbjuden, sedan denna för något år sedan med man och barn flyttat dit.

Hon blickade ut öfver landskapet, hvilket antog en allt mera bebodd karaktär, till dess landtgårdarne utbyttes mot fabriker och trähus, de senare allt tä-

tare intill hvarandra samt allt större och prydligare, ju närmare man kom själfva staden.

Gerda erfor egentligen ingenting. Endast en viss nyfikenhet öfver staden i allmänhet, som åtminstone i utkanten icke såg särdeles inbjudande ut. Hennes tanke dröjde snarare vid det förflutna, icke utan en vemodig undran öfver, hur hon *då* känt mot *nu*. Sedan fick hon icke tid att samla vidare intryck, ty tåget befann sig plötsligt inne på stationen, där det stannade med en häftig ryck. Gerdas väninna, som var nere för att möta henne, fick genast sikte på henne, rusade fram till den af konduktören öppnade dörren och hälsade henne med ett varmt famntag och ett lifligt välkommen.

Snart därefter satt Gerda vid frukostbordet i det prydliga lilla hemmet. Värden, häradshöfdingen, hade önskat henne välkommen, men sedan måst begifva sig till rådstun. De tre små arfvingarne hade varit inne och förevisats, nytvättade, nykammade, i rena förkläden, och Gerda hade kysst deras rosiga kinder och beundrat deras lockar och friska utseenden samt lofvat dem "nam-nam" från Stockholm, bara hon hunnit packa upp sin kappsäck.

Lilla fru Stenberg, rund, röd och hvit, sig tämligen lik som under flicktiden, endast ännu rundare, hade oafbrutit pratat om sig, man, barn, hem o. s. v. Och Gerda hade hört på med ett stilla intresse, då och då inkastande en fråga eller görande en anmärkning, som gaf fru Stenberg anledning till en ytterligare svada af ord. Till slut drog denna efter andan, skrattade och sade:

— Men här pratar jag då rent ikull dig, trött som du är efter resan, och bara om mig och mitt.

Och jag längtar ändå så mycket att få höra allting om dig — dina bref ha alltid varit så korta.

— Allting? Det är mycket.

— Har du då upplefvat så mycket? — Fru Stenbergs runda ansikte fick ett lifligt nyfiket uttryck.

— Upplevat — nej, inte om du menar i yttre händelser, men jag har gått genom olika grader af andlig utveckling.

Fru Stenberg försökte se djupsinnig ut, men misslyckades alldeles.

— Jo, jo, sade hon med ett par betänksamma nickningar på hufvudet, — man förändras med åren, och om man också, som jag, njutit af en oblandad lycka, blir man ju ändå helt olika med tiden, och så när man är mor åt tre barn . . .

— Jag tycker ändå du är dig bra lik, sade Gerda leende.

— Tycker du? Jag har då inte åldrats? frågade fru Stenberg lifligt och friserade med fingrarna sin tjocka, ljusa, krusadé lugg.

— Bara så mycket som anstår en värdig mamma åt tre småttingar, men eljes kunde du nog ännu gå och gälla för en ung flicka.

Den lilla frun såg förtjust och smickrad ut. Därpå följde några halfhöga förtroenden om hennes barns födelse, hur ängslig hon varit öfver att taga skada till sitt utseende, men hur hon efter hvarje gång uppstått som en ny fågel Fenix, föryngrad och förskönad.

Sedan blef Gerda visad till sitt rum för att hvila litet och packa upp, medan värdinnan gick att beställa om sitt hus. Men när fru Stenberg efter ett par timmar kom för att se om henne, fann hon henne

i barnkammaren, där hon delat ut sitt nam-nam och öfriga gåfvor åt barnen, hvilka redan blifvit goda vänner med sin tant, klängde kring henne och beundrande blickade upp till henne. Den minsta, den tvååriga Gerda, uppkallad efter henne, ehuru tanten ej haft tillfälle att personligen stå fadder, satt i hennes knä, så trygg som hade det ofta förr varit hennes älsklingsnäste. Gerda hade sitt eget sätt med barn. Hon kunde aldrig jollra med dem eller öfverhölja dem med kyssar, men hon hade en egendomlig förmåga att intressera dem och draga dem till sig samt få dem att hålla af sig. Hon lekte inga stojande lekar med dem, men hon kunde berätta, så att de med glänsande blickar och öppna munnar hörde på utan att tröttna och bådo om "mera." Inga historier om spöken, troll och jättar, som fyllde deras fantasi med skräckbilder och störde deras barnasömn med hemska drömmar, inte heller de gamla vanliga historierna, dem de kunde utantill, utan splitter nya, ur hennes egen fatabur, små verklighetsbilder, där de kände igen sig själfva och hvarandra och under jubel utbrusto: Det är Karl! Det är Elin! Det är Gerda! Och så däribland litet af sund poesi, så att det ändå blef som en vacker saga, fastän det handlade om verkliga barn. Och så var där det märkvärdiga med henne, att barn aldrig blefvo efterhängsna. När hon sade: nu är det slut, nu har jag inte lust med er längre, lydde de villigt och utan knot. Det var något i hennes höga, drottninglika gestalt, som imponerade på dem såväl som på vuxna, på samma gång som den varma blicken i de djupa, mörka ögonen väckte kärlek.

När fru Stenberg såg Gerda sålunda med de små kring sig, suckade hon och sade:

— En sådan präktig mor du skulle blifvit, Gerda, hvilken skada, att du inte gift dig!

Gerda skrattade sitt låga, stilla skratt, men svarade ingenting.

Klockan 3 kom häradshöfdingen hem, och midagen serverades. Sedan kaffe druckits i skymningen i förmaket, drog värden sig tillbaka till sitt rum för att röka och "arbeta," hvilket fru Elise uttydde för Gerda som en liten middagslur, ehuru häradshöfdingen hvar dag högtidligen bedyrade, att han inte fått en blund i sina ögon. När de två fruntimren blifvit ensamma, frågade Elise:

— Vill du jag skall tända lampan, eller ska' vi ha en brasa och prata vid den en stund, alldeles som i "vår" flicktid, höll jag på att säga.

Gerda röstade för brasan, hvilken snart brann i kakelugnen och kastade sitt flammande sken öfver den brokiga mattan, chaiselongen och föremålen där närmast, medan öfriga delar af rummet förblefvo dunklare, i det skymningen så småningom öfvergick till mörker.

— Nu skall du göra det bekvämt åt dig! Se här, lägg dig på chaiselongen, och här en couvrepied öfver fötterna, så brukar Ernst göra, när jag någon gång tillåter honom röka här inne; och så brukar jag sätta mig på braskudden här bredvid och luta mitt hufvud mot honom, och så bli vi, gamla människor, för en stund riktigt sentimentala!

Hon skrattade högt och klingande och lutade sitt hufvud mot Gerda. Elden från brasan belyste klart hennes friska, unga ansikte, och Gerda for smeksamt med sin hand däröfver.

Elise såg upp till henne.

— Vi tyckte alltid om hvarandra, sade hon vekt, — först i skolan och sedan med. Fast du hade mycket bättre hufvud än jag, och så var' vi egentligen så olika.

— Var' vi? Jag tror inte det — *då*.

— Men nu är' vi det? Jag känner det, bara jag ser på dig, fast jag inte rätt vet, hvori det består. Det ligger väl i den "andliga utveckling," som du talade om i morgse. Å, berätta litet om dig själf! Hvarför har du aldrig gift dig?

— Är det hvad som intresserar dig mest i min "andliga utveckling?" — Tonen var lätt satirisk, men vännen märkte det ej.

— Därför att kärlek och giftermål eller inte giftermål är ju historien om kvinnans hela lif.

— Ja, åtminstone början till allas utveckling, men inte alltid slutet därpå.

— Gerda, har du aldrig — glömt — — *honom*?

Det kom tvekande, som hade hon varit rädd att röra vid ett öppet sår. Men Gerda hvarken ryckte till eller växlade färg.

— Jo, jag har glömt honom, om med minnas menas längta och sörja. Men att han var min ungdomskärlek, att han ingripit i mitt lif, och hur det *då* var, kan jag naturligtvis inte glömma, lika litet som något annat som händt mig, ja mindre än något annat.

— Och om du träffade honom igen, hur skulle du då . . .

— Du har häntydt därpå i dina bref.

— Men du har aldrig svarat.

— Hvad skulle jag svara, förrän tiden var inne.

— Och nu är den inne, inföll Elise högtidligt,

— du har kommit till samma stad, där *han* finns ännu ogift, du har kommit frivilligt och utan tvång.

— Till *dig*, ja . . .

— Men du visste, att du skulle träffa honom — han kommer hit flere gånger i veckan, han och Ernst är' intimaste vänner, och då yi hoppas få behålla dig i fjorton dar, kan jag ej hindra, att ni råkas.

— Du behöfver inte hindra det. Kanske uteblir han af sig själf, men kommer han — mycket gärna för mig — jag förnekar inte, att jag till och med önskar att en gång återse honom.

Fru Elise såg betänksam ut.

— Har du aldrig sedan tänkt på att gifta dig, aldrig sett någon, som du kunde tycka om?

— Jo, det kan nog hända.

— Hvarför har det inte blifvit af?

— Lilla frågvis! Det orkar jag inte berätta nu, det är femton års "andlig utveckling," ser du!

Elise förstod inte, om det var skämt eller allvar, men med en liten trumpen min reste hon sig för att röra om i brasan. Medan hon otåligt knackade på en rykande brand, ringde det på tamburdörren. Elise spratt till och såg nästan skrämmd bort till Gerda. Det var ingenting ovanligt att det ringde i tamburen, det hände flere gånger under dagen, men nu möttes de två kvinnornas blickar, Elise' med nervös oro och Gerdas med större glans, i det hennes mörka hy fick en högre färgton. Ingen af dem sade något, men Gerda reste sig upp från sin liggande ställning, och Elise gick fram åt rummet. En jungfru öppnade dörren på glänt och frågade, om frun tog mot borgmästar Grahn.

— Ja, för all del, bed honom stiga in, svarade

Elise med en hjärklappning och en nervositet, som hade hon varit tjugu år, och borgmästarn hennes friare.

Gestalten där borta på chaiselongen rörde sig ej. Den ena handen höll fast i *couvre-pied*, som glidit ner på mattan, medan den andra hvilade mot soffans karm och tjenade som stöd till hennes hufvud.

Hon såg rakt framför sig in i brasan, men där hade kommit en slöja öfver ögonen, och de fint formade läpparne med det energiska draget darrade lätt.

— Välkommen, välkommen, så snällt af borgmästarn att titta in, hördes Elise' röst i en nästan uppskrämd ton, i det hon flög den inträdande till mötes och räckte honom sin hand. — Vi talade just om er, d. v. s. vi — jag menar inte så — jag sa' till Gerda, att ni brukade komma hit ibland — Gerda, ni vet — jag menar fröken Burman . . .

Alldeles förvirrad rusade hon fram till Gerda.

— Det är borgmästar Grahn, Gerda, — ja, jag behöfver ju inte presentera er . . .

Långsamt reste Gerda sig och stod väntande, belyst af ett dunkelrödt sken från den till glöd nedbrunna brasan.

Borgmästarn kom fram och räckte henne handen med en osäker rörelse.

— Vi äro ju gamla bekanta, sade han, fast det är länge sedan . . .

— Femton år kan vara en lång tid, när man ser tillbaka, men i den stund som är, kan det också förefalla, som hade man skilts helt nyligen, svarade hon med sin stadiga, välljudande stämma.

Deras blickar foro forskande öfver hvarandras ansikten och gestalter. Han hade först knappt känt

igen henne, så tydligt hade han i sitt minne behållit bilden af den smärta, spensliga men långa flickgestalten, det fina, litet magra ansiktet med sitt uttryck af barnlig hängifvenhet och vekhet, den leende munnen, och ögon på en gång skygga och ömma. Och framför honom stod nu en högrest, bredaxlad och fyllig gestalt, med en drottningens säkra hållning, ett drag kring läpparne, som han aldrig sett där förr, och en blick ur mörkare ögon än han mindes dem, som fast och forskande hvilade på de föremål, den mötte.

Också hon hade svårt att tänka sig, att den, som nyss tvekande räckt henne sin hand och som nu stod bredvid henne och nervöst vred sina långa mustacher, var *han*, hennes ungdoms älskade, vid hvars bröst hon med en nittonårings svärmiska hängifvenhet hvilat sitt hufvud.

Han syntes henne längre och betydligt magrare, näsan mera böjd och krokig, håret knappast skylande den kala hjässan, och så bar han pince-nez, hvilket gjorde honom ännu mer främmande.

Där blef en paus, och fru Elise, som oroligt betraktat dem, skyndade sig att fråga, om det nu ej vore bäst att hemta in lampan. Och utan att afvakta svar, rusade hon ut, men gjorde en liten afstickare till sin mans rum, där hon öppnade dörren med en sådan fart, att han häpen frågade, om elden var lös.

— Å, nej, men kära du, kom in och hjälp oss — de två är' där — i förmaket — ensamma . . .

— Hvilka två?

— Begriper du då ingenting — borgmästarn och Gerda . . .

— Hm — jasanya.

— Och det säger du så lugnt, när du vet hvad som står på spel! Hela min plan att få hit henne kan gå om inte — så mycket beror på de första intrycken . . .

— Ja, jag minns, att jag bums blef förtjust i dig vid första ögonkastet.

— Det ha vi inte tid att tala om nu . . . men, Ernst, blef du det verkligen, så där alldeles pin kär?

Hon hade närmast sig sin man och lagt sin arm om hans hals.

— Ja, det var din norrköpingsnäsa . . .

— Fy, otäcking!

— Kan du neka till, att du är född i Norrköping, och att du bär den kända samhälls-stämpeln midt i din förtjusande fysiologi . . .

— Du är så stygg att, att . . .

Svaret kväfdes i en kyss, och så ännu en och en till.

— Nej, Ernst, det går verkligen inte an — det kan alldeles gå på tok där inne . . .

— Och du finner äktenskapet något så utomordentligt fägningsamt, att du partout vill gifta bort dina vänner, som ännu stå utanför paradiset's port?

— Å bevars, inte för det, att det är så fasligt roligt, inbilla dig inte något sådant, men det är nu en gång kvinnans bestämmelse.

— Och mannens?

— Naturligtvis mannens också.

— Ja, egentligen borde mannen vara tillåtet att ta' två hustrur, eljes kommer statistiken alltjämt att utvisa samma bedröfliga öfverskott på ogifta kvinnosidan som hittills.

— Det är en sak, som jag inte bryr mig om, jag

har aldrig förstätt mig på statistik och sån't där. Men nu är det fråga om *en* man och *en* kvinna, och medan du pratar dumheter här, kan en olycka ske två rum härifrån, för det *vore* en olycka, om partiet skulle gå om intet — och Gerda är så oberäknelig, hon kan säga något, som genast stöter honom bort. Lofva mig därför, att du strax går in, medan jag hemtar lampan!

— Jag lofvar, äktenskapsmäklerska!

Under tiden hade de två där inne, lemnade ensamma i halfmörkret, i början känt trycket af en pinsam tystnad. Hon var den första, som bröt den, i det hon bad honom sitta ner och själf återtog sin plats på chaiselongen. Han hade sedan frågat, om hon haft en angenäm resa, hvad hon tyckte om staden, o. s. v. Hon hade svarat och försökt draga ut svaren på längden så mycket som möjligt. Men så blef där åter en paus, och båda blickade tankfulla in i glöden, utan att den ena visste den andras tankar. Men såväl hans som hennes dröjde vid detsamma — deras sista afsked, då hon fått tillbaka sin ring, därför att de ej "passade" för hvarandra, därför att hon inte motsvarat de fordringar, han ställt på den idealkvinna, som skulle bli hans hustru, och därför att han tröttat ut henne så, att hon trots skilsmessans kval funnit det som en befrielse. Men bägge hade de känt en så sönderrifvande smärta, som hade yttre omständigheter åstadkommit brytningen, och ej deras egen, fria vilja.

De sprutto båda till, när dörren öppnades, och häradshöfdingen trädde in med en skämtsam hälsning och en anmärkning öfver "skymnings-kurandet." Tankarnes trollning blef bruten, de försattes åter i det närvarande, hela femton år framåt i tiden, då inga

kyssar gåfvos och togos, inga löften bundos för att sedan lösas, ingen skilsmessa kom som en svidande nödvändighet, utan de blott voro två främlingar i livvets höst, hvilka mötts en dag för att den nästa skiljas som samma främlingar.

Så kom jungfrun in med den tända lampan, och efter henne fru Elise i snabb fart, med spänd oro i blicken och glödande kinder.

Gardinerna rullades ner, lampan sattes på divansbordet, och man drog sig alla intill bordet, fruntimren i soffan, herrarne på andra sidan i hvar sin emmastol. Elise tog fram ett arbete ur en korg, men Gerda, som inte brydde sig om att arbeta, tog ett album och bläddrade däri.

Det var herrarne hvilka att börja med förde konversationen. Den lille, jovialiske häradshöfdingen, rund och ljuslett som sin fru, talade om hvad som hände i den goda staden, och borgmästarn föll in på sitt långsammare, docerande sätt. Han hade en lätt nasal-ton och ett sätt att lägga tonvikt på äfven obetydligare yttranden, hvilket åt hans ord gaf en prägel af öfverlägsenhet, som ofta imponerade på de mindre klarsynta. Fru Elise hade från första stund ansett honom för ovanligt begåfvad och hyst stor respekt för honom. Men Gerda kände så väl igen det alltsamman, och hon måste omärkligt småle, där hon satt tyst och såg i albumet eller vände sig till Elise med någon fråga om porträtterna. Och för hvarje ögonblick såg hon honom liksom genom ett allt skarpare rättadt fjärrglas, nu då hon inte längre var ett nitton års, oreflekterande barn, som älskade bara för kärlekens skull.

Elise, som började känna sig orolig öfver Gerdas

tystnad, drog så småningom in henne i samtalet genom att tala om en nyss utgifven bok, som hon lånat af borgmästarn. Denne tillät sig en kritik öfver boken och yttrade sig ledigt och så som en, hvilken verkligen tänkt öfver hvad han läst. Men Gerda höjde sitt hufvud som stridshästen vid krigstrumpe- tens ljud, såg på honom med glänsande ögon och nedslog hans åsikter med några träffande ord, hvilka visade, att hon satt sig in i författarens innersta tankegång och uppfattat honom så, som han borde fattas och bedömas. Därefter utspans en diskussion mellan de två, med ett och annat infall af någon af värdfolket. Gerda talade varmt, men utan häftighet. Ansiktet fick ett uttryck af lif, som förskönade det, men stämman ljöd lugn, klar, nästan dämpad. Borgmästarn betraktade ömsom hennes själfulla ansikte, ömsom sina egna naglar eller frismålningen uppe vid taket, log sitt satiriska leende, nickade nedlåtande, som när man hör på ett barns älskvärda prat, och sade sitt uttrycksfulla: "Nå," innan han tog till ordet. Fru Elise var nöjd och log i mjugg åt sin man, som gjorde en grimas tillbaka åt henne. Gerda var "briljant" och såg "charmant" ut; t. o. m. de grå hår vid tinningen, som Elise vid dagsljus med förskräckelse upptäckt hos vännen, syntes nu inte alls, utan håret låg vackert, vågigt, benadt öfver hjässan, sträfft men tjockt och svartbrunt. Elise hade förgäfv- es bevekande på förmiddagen bedt Gerda att få klippa lugg på henne under försäkran, att hon skulle se tio år yngre ut. Men nu i kväll tyckte hon, att Gerda var alldeles bra som hon var, luggen skulle inte passat henne, hon såg nu nobel och fin ut som en furstinna. Borgmästarn *måste* tycka, att hon ännu

var en vacker kvinna i sina bästa år, intelligent och ändå inte okvinlig. Och *hon* måste finna, att *han* gått framåt under dessa år i den "andliga utveckling," hvarom Gerda talat. De voro som klippta och skurna för hvarandra. Och hans hem stod färdigt, det elegantaste i staden, och väntade blott på att herskarinnan skulle träda in. Elise skulle göra bröllopet åt Gerda, som inte hade några närmare släktingar, och det skulle bli så roligt att få hjälpa henne med sina erfarenheter som maka och husmor, det enda hvori Elise kände sin öfverlägsenhet.

Nu hade samtalet kommit in på "lifsmål" och skilnaden mellan mannens och kvinnans dagliga lif. De båda herrarne såväl som Elise höllo före, att en ensam kvinna som Gerda dock måtte finna tiden lång många gånger.

— Aldrig! utbrast hon, min tid räcker inte till!

Man önskade veta, hur hon fyllde sin dag.

— Jag läser, arbetar, promenerar, äter, tänker; så har jag ju vänner, är medlem af åtskilliga klubbar och föreningar o. s. v.

— Och så går du mycket till fattiga och sjuka, sade Elise, som en upplysande not åt borgmästarn.

— Men inte kan allt det där kallas för ett "lifsmål," invände borgmästarn och såg viktig ut.

— Å nej, inte som ett enda, brinnande mål, men det fyller mitt lif tills vidare och gör det angenämt.

— Men du längtar nog ibland efter något annat, ett verkligt mål, inföll Elise betydelsefullt och räknade stygnen på sitt broderi.

— Ja — det kommer nog en dag, när jag är fullt mogen att mottaga det — kanske blir det ett fosterbarn — det har jag emellanåt tänkt på. Men jag

vill inte söka upp det, det skall komma som från himlen — ligga utanför min dörr en vacker dag, när jag vaknar, eller stå alldeles hemlöst och utblottadt, så att jag *måste* taga det utan att betänka mig.

Elise såg oroligt på borgmästarn. Att Gerda kunde vara så där barnsligt romantisk! Men borgmästarn endast smålog välvilligt och öfverlägset. Och innan någon hann yttra något, fortfor Gerda hastigt:

— Och så vet du ju, Elise, att jag sysselsätter mig med att skrifva.

Elise stack sig i fingret, så att det blödde, och såg förskräckt från Gerda till borgmästarn. O, att hon inte kommit att tänka på att varna Gerda för att omtala detta! Närpå det värsta af allt för en kvinna som ville bli gift — blåstrumpa! Nu var det så godt att med ens uppge allt hopp! Elise betraktade sitt blödande finger och såg olycklig ut.

— Skrifver? upprepade borgmästarn och höjde frågande sina tunna, ljusa ögonbryn.

— Ja, visste ni inte det?

— Det är bara barnberättelser, inföll hastigt Elise, — små, nätta sagor, och Gerda har aldrig satt ut sitt namn, endast G. B—n.

— Jag hade ingen aning om, att jag fick lyckönska er till att vara författarinna, sade borgmästarn med en ironisk bugning.

— Nej, jag visade visst inga anlag däråt, när vi — blefvo bekanta, svarade hon, för första gången under aftonen med en liten skärpa i rösten.

— Kanske man snart får läsa någon roman, några lifsskildringar af er? frågade han med ett misslyckadt försök att se älskvärdt beskyddande ut. Det var

märkvärdigt hvad det retade honom, att hon var författarinna, att hon framstod som allt mera begåfvad, ju längre han talade med henne.

— Det skulle nog kunna hända, svarade hon lugnt, — när stunden är inne och jag utvecklat mig tillräckligt. Under tiden samlar jag erfarenheter och gör studier.

Borgmästarn vred nervöst sina långa, ljusa mustacher. Tänk, om hon "studerade" honom för att sedan låta honom figurera i någon roman! Nå, om hon då bara ville skildra honom sådan, som han var, det skulle han finna sig i — han kunde ju då bli en personlighet, en karaktär — men naturligtvis skulle hon karrikera honom. Han hade sett glimtar i hennes strålande ögon, leenden på hennes fina läppar, som sagt honom, att hon hade sinne för såväl det löjliga som livvets djupaste allvar. Bäst att akta sig för henne — hon var en farlig kvinna, en farlig kvinna!

Nu kommo småttingarne för att säga godnatt, alldeles som kallade i rätta ögonblicket för att skingra den obehagliga stämningen.

Karl slog armarne om sin mammas hals, kittlade henne, skrattade och var bullersamt smeksam. Elin ställde sig vid sin pappas knän och ville draga hans klocka från vestfickan, medan lilla Gerda tultade till tant Gerda och blef uppfångad i hennes knä, där hon satt stilla, förnöjd och endast såg på henne med milda, undrande barnaögon.

— Du ser ut som vore du en riktigt tänkande liten varelse, Gerdis min, sade Gerda, drog det lockiga hufvudet in till sitt bröst och kysste det.

Hon gjorde det utan minsta beräkning eller koket-

teri, men hon kon kunde aldrig ha tagit sig fördelaktigare ut än just så. Den skära skärmen öfver lampan gaf en rosa reflex åt hennes dunkla hy, som kom henne att se flera år yngre ut, och i det hon log mot barnet, fick hennes ansikte ett uttryck af kvinlig vekhet och ömhet.

Där uppstod en underbar känsla i borgmästarns hjärta, en beklämning och en rörelse, som gjorde glaset i pince-nezen immiga, så att han måste taga af dem och putsa dem. Så kunde det ha varit, hon kunde ha suttit så i hans hem — drottning och ändå kvinna — hans hustru och mor åt hans barn. Alla dessa femton år af ensligt ungarlif syntes honom med ens som en glädjelös vandring i en trakt utan solsken och blommor. Och det var han själf, som stött lyckan ifrån sig — dåre, som han varit!

Och medan barnen jollrade, medan skratt och rop klingade genom rummöt, och medan han betraktade hur lilla Gerda fortfarande tyst satt i stora Gerdas knä och fingrade på hennes armband, kom borgmästarn att undra, hvarför Gerda aldrig gift sig. Säkert hade hon haft mer än ett tillfälle därtill, och själf var hon inte någon kall kvinna — han hade till och med *då* tyckt, att hon var allt för varm och impulsiv. Kunde det vara, att hon verkligen aldrig glömt *honom*? Hennes vän Elise hade emellanåt antydtt något sådant, och nu började han önska, att det vore sant, önska det nästan med en ynglings brinnande åtrå.

Denna tanke, ljuf och smickrande, och denna önskan vorden ett hopp, gaf honom under resten af aftonen, sedan barnen åter aflägsnats, mera säkerhet

och förtrolighet i sitt sätt gent emot Gerda, men också mindre öfverlägsenhet. Han ville visa sig älskvärd, kamratlik, göra sig värd hennes femtonåriga fasthållande vid sin första kärlek — kanske hennes enda! Hon å sin sida blef också jämnare, gladare, och en konversation utspans mellan dem och deras värdfolk om egentligen ingenting, men skämtet flög gladt och otvunget, utan spets, från den ena till den andra. Efter supén sjöng fru Elise för dem sin allra nyaste sång och inlade däri så mycken känsla och pathos som möjligt, medels chevrottering och suckande, i hopp om att få dem riktigt känslofulla mot hvarandra:

”När i kvällen, o min älskling,
Solen sänkt sin krona ned,
Och de tysta skuggor vandra
Ljudlöst öfver äng och hed;
När blott vindens suck i skogen,
Stör den stilla nattens frid:
Älskar du mig ej som fordom,
Som uti vår barndomstid?”

”Tänk i kvällen då, min älskling,
Ej med bitterhet på mig,
Fast jag gick min väg i tysthet,
Lemnande så ensam dig!
Min du kunde ju ej blifva,
Hjärtat måste offra sig,
Därför bäst att så vi skildes,
Bäst för dig och bäst för mig!”

Det lyckades fullkomligt hvad borgmästarn be-
träffade, ty hans blickar blefvo allt mera uttrycksfulla,
och så småningom hade han flyttat sig helt nära
Gerda, så att han kunde möta hennes blick, när hon
behagade se på honom.

Och hon *hade* sett på honom många gånger under aftonen — ömsom förvånad, forskande eller eftertänksamt, i det hon sökte fasthålla den bild, det intryck, hon i femton år bevarat af sin första kärlek. Men så kom där något, hon kände igen, och då glänste det till i ögonen, eller krusades läpparne till ett litet löje antingen af satir eller af vemod.

Men allting har ett slut, och när klockan led mot midnatt, och såväl Gerda som värden gjort sig skyldiga till några gäspningar, måste borgmästarn säga godnatt och gå.

När han tog Gerdas hand till afsked, behöll han den ett ögonblick i sin och tvang henne genom sin intensiva blick att se honom in i ögonen. Den blick, som mötte hans, var lugn, och uttrycket i hennes ansikte mycket stolt och allvarsamt. Det var som ville hon säga, i det hon kyligt drog sin hand ur hans:

— *Nu* fånga mig inte mera några fagra ord eller varma blickar!

Men för honom var blicken endast gåtfull, liksom hennes väsen för öfrigt. Och för femton år sedan hade han läst hvarje tanke, hvarje rörelse i den minsta färgskiftning på hennes kind, i ögats stråle eller tårslöja, i munnens lättaste darrning!

I det han gick hem den korta vägen öfver Storgatans knarrande snö till sitt ensliga hem vid Stortorget, kände han sig mäktigt dragen till denna kvinna med det för honom gåtfulla väsendet, gåtfull därför att femton års utveckling låg mellan den tid han lärt känna henne och i dag. Men om hon aldrig glömt honom, vore det inte försent ännu — han hade förr haft makt öfver henne, hon hade en gång tjusad

lyssnat till hans kärleksord. Och om det inte kunde bli som då, de voro ju nu båda gamla och förståndiga, så var hon nu ett stycke inne på trettitalet, och han ett godt parti — och hvarför skulle hon egentligen annars kommit till staden, där hon visste att han fanns?

— — — — —

En stund efter midnatt befann sig Gerda ensam i sitt rum, sedan fru Elise lemnat henne efter många kyssar och mystiska uttryck om, att hon var "så glad," att "allt skulle bli bra," m. m., hvilka Gerda besvarat med ett leende, som fru Elise senare omtalade för sin man som "gätlikt."

Gerda tog ur resväskan fram ett litet föremål af svart saffian, hvilket såg ut som en visitkortsbok, öppnade det och betraktade det fotografiporträtt, som doldes därinom. En tämligen urblekt fotografi af en ung man med ett ganska fint utseenpe. Hon såg nu, att det var pince-nezen, skalligheten och att han blifvit så mycket magrare, som egentligen gjorde det förändrade i hans utseende. Men det själfkära fanns där, det öfverlägsna, det som han kallat sina "principer" och som tröttat ut henne midt under hennes kärlek. Hon tyckte sig ännu tydligt se och höra honom — ja, han skulle när som helst vara färdig att börja igen på samma sätt, alltid klandrande, därför att hon ej motsvarade hans teorier och principer, därför att hon var sig själf och ej hans drömda ideal — *då* hade hon ju icke ens tänkt öfver, om hon hade några principer, när hon älskade, endast älskade, utan teori, hängifvet och oreflekteradt som en kvinna, ett barn, glad åt smek och kärleksord,

rädd för bannor och tadel, lika snar att le som att gråta, bortskämd af alla — utom af *honom!*

Å, hvad hon *då* älskat honom! Så, att sedan kärleken — förtrampad, förkväfd — slocknat, *minnet* däraf dock aldrig dött. Hvarför hade hon väl eljes under dessa femton år ständigt bevarat hans fotografi och tagit den med sig, hvart hon än ställde sin färd? Minnet af att en gång ha stått honom så nära, af vexlade löften, af smekningar dem ingen annan gifvit och fått — hade allt ställt sig mellan henne och hvad annan kärleksolycka, hon eljes *kunde* hängifvit sig åt, hade klängt sig fast vid henne mot hennes vilja midt under hvardagslifvets arbete och intressen samt verkat störande. Icke som en tärande sorg eller en önskan, att deras förbindelse stått fast, men dock som ett minne, på en gång bittert och vemodigt, och stundom med en längtan att få återse honom. Därför hade hon också oemotståndligt, nästan så impulsivt som hon brukade handla vid nitton år, svarat *ja* till Elise' inbjudning och genast farit till landsortsstaden. Hon visste, att hon skulle återse *honom*, och hon kände som skulle detta återseende antingen döda det minne, hon ville bli kvitt eller . . .

Det var så tyst omkring henne i natten, att hon tyckte sig kunna förnimma den minsta andehviskning. Men minnets andar från det förflutna hviskade med allt svagare röster, och de funno ej, som ofta förr, någon vibrerande genklang i hennes inre. Hon tog långsamt porträttet ur omslaget, betraktade det en stund allvarsamt, men icke drömmande, utan med en vaken, klar blick. Därpå ref hon långsamt sönder det i små, små bitar och kastade dem in i kakelugnen.

Fru Elise gick fortfarande i en feberaktig oro, störde oupphörligen sin man i hans arbetsrum och väckte honom ur hans lugna sömn midt i natten, allt för att få ge luft åt sin oro, sin undran och sina funderingar. Hon kunde nämligen inte alls "bli klok" på Gerda. Att borgmästarn var djupt förälskad, hade hon snart fått klart för sig, det hade han till och med halft anförtrott henne. Men Gerda! Borgmästarn kom dagligen till dem, och Gerda var glad och ogenerad, gladare än först, behandlade honom kamratligt som en gammal vän, men något spår till erotik kunde fru Elise inte upptäcka. Då borgmästarn eller Elise någon gång försiktigt tangerade det ämnet, blef Gerda plötsligt allvarsam och sluten eller retlig. Men Elise hoppades och trodde, att hon ändå skulle "ta" honom — en flicka, som hunnit till trettiofyra år, får inte rata utan vara tacksam för ett så godt parti!

Det enda Elise lyckats locka ur sin vän angående äktenskapet var svaret på en fråga, om hon ansåg sig för gammal att ännu bli kär eller gifta sig.

— Bli kär? Ja, förälskad bara för kärlekens skull, kan jag nog inte bli. Men en djup tillgifvenhet för en man, hvars karaktär jag kunde beundra — det kunde jag ännu känna.

— Och då skulle du gifta dig?

— Ja, hvarför inte? Men det försäkrar jag dig, att han skulle vara något utmärkt, eljes "må ingen göra sig besvär," som det står i annonsen under rubriken "i tjänst åstundas."

Hon skrattade, men Elise såg betänksam ut, ty hon hade en instinktlik känsla af, att Gerda inte be-

undrade borgmästarn i så hög grad, som han förtjenade.

— För resten, tillade Gerda, tycka nog de flesta karlar själfva att de äro utmärkta och se sina egna fel och — laster i så urskuldande dager som möjligt.

— Du har ingen vacker tanke om männen, tror jag?

— Å, jag har träffat på olika sorter under min vandring i lifvet. Sanningsenligt måste jag tillstå, att jag för min del råkat ut för flera kvinnor att högakta och beundra än män. Men när en man är verkligt storslagen, då kan du vara säker om, att han växt upp och bildats under någon ädel kvinnas inflytande.

— Och hvarför har du inte gift dig med en sådan man?

— Kanske för det han inte ville ha mig!

Elise såg upp intresserad. Ah, Gerda hade bestämdt sin tragiska kärlekshistoria, utom den första med borgmästarn!

— Berätta för mig! bad hon, med samma inställsamma ton, som barnen begärde en saga.

— Hur kan man berätta tankar utan ord, stämningar utan handling, aningar och drömmar utan verklighet? Hur kan man berätta om själens finaste strängar, som vibrerat, utan att händer tryckts eller frågor och svar korsats? Kan du berätta historien om en blommas doft, utan att se blomman själf eller beskrifva dess färg, form och lif? Kommer du ihåg Snoilskys lilla dikt:

”Två vattenliljor ur svallet stå,
Och mellan dem bölja på bölja

Med sorl och glitter i dans ses gå
 Och för hvarandra dem dölja.
 På ytan kan det väl synas så,
 Men om i djupet du skådar,
 På samma rot dock gunga de två,
 Förenta med tusende trådar."

Nej, fru Elise förstod sig verkligen alls inte på Gerda, allra minst när hon blef så där poetisk och högstämnd och talade som "en bok."

Två dagar innan Gerda skulle resa var det bal hos landshöfdingens. Elise ville nödvändigt ställt om, att Gerda kommit med på den, men denna hade alldeles bestämdt afsagt sig nöjet, ehuru Elise frestat henne med, att "hon skulle få se gräddan af hela den lilla residensstaden samlad." Men inte ens detta kunde locka Gerda, utan sedan hon vid half åtta tiden beundrat Elise i hennes flickaktigt luftiga kostym och hört vagnen rulla bort med henne och hennes man, tänkte hon just bege sig in barnkammarn för att åse det intressanta skådespelet af småttingarnes tvagningar, afklädande och läggande, då det ringde på tamburdörren. Som Gerda händelsevis i detsamma gick genom tamburen, öppnade hon själf, och där stod — borgmästarn i pels och luden mössa.

— Ha Stenbergs redan farit? frågade han.

— Ja, alldeles nyss.

— Så förargligt, jag kom för att följa med dem.

Gerda såg något förvånad ut, öfver att stadens borgmästare ansåg sig behöfva förkläde till balen. Hon stod ännu vid den halföppna dörren, men bad honom ej komma in. Han tog upp sitt ur och såg på det.

Nyss half åtta, sade han, det är verkligen alldeles för tidigt att gå på den där ledsamma tillställningen. Jag tänkte Stenbergs inte ämnade gå förr än senare och att vi först här hemma skulle få en treflig pratstund. Med er tillåtelse kommer jag i alla fall in ett ögonblick. Ni har väl ingenting däremot?

Hon gick åt sidan och lät honom komma in, men svarade ingenting. I en dörr ropade hon åt jungfrun att bära in en tänd lampa i förmaket. Hon gick före borgmästarn dit in och tog lampan från jungfrun samt ställde den på divansbordet. När Grahn kom in, satte han sig i soffan bredvid Gerda.

— Ni ser så allvarsam ut, fröken Burman. Det misshagar er visst, att jag kom in. Är ni pryd?

— Det passar inte till mina år, svarade hon.

— Men ni är i alla fall missnöjd. och ni skall kanske bli det ännu mera, när jag talar om för er, att jag såg Stenbergs fara bort, och att det var just för att få träffa er ensam, jag gick hit nu.

Hon såg på honom, men där var inte något särskildt uttryck i hennes blick. Hon kunde ej undgå att tycka, att han såg fin och "distingerad" ut i hvit halsduk, svart frack och vasa-stjärnan i knapphålet

— Då vi kanske inte mera träffas ensamma, och då ni tänker resa i öfvermorgon, vill jag söka tillfället att säga er, att jag älskar er och fråga er, om ni vill bli min hustru! — Han talade fort och nervöst med en darrning på rösten, som icke funnits där, när han en gång förr framställt den frågan.

— Det frågade ni mig för femton år sedan!

— Och det svar ni då gaf, gäller det ännu? — Han ville fatta hennes hand, men hon drog den un-

dan. Hennes ansikte hade likväl fått en högre färg, och hennes läppar darrade lätt.

— Hur kan det gälla nu! Det svar jag då gaf, kom från en hängifven, oreflekterande kärlek. Vid trettiofyra år älskar man inte som vid nitton — och ännu mindre ger man sig som då.

— Jag var en dåre, som kastade bort den pärla, som kunde blifvit min, men mina egna känslor säga mig, att det inte ännu är för sent — om ni bara vill!

— Nej, svarade hon stilla och utan bitterhet, — jag kan inte.

Han blef blek af rörelse.

— Ni älskade mig likväl en gång!

— Ja, utan att veta hvarför — för kärlekens, för den drömda lyckans skull. Men nu tackar jag er, för det ni bröt vår förlofning och för det jag i frihet fått utveckla mig till mogen kvinna.

— Vi hade nog ändå blifvit lyckliga . . .

— På ett sätt kanske. Jag hade blifvit ett viljelöst, underkufvadt väsen, en "sann kvinna," sådan ni ville ha mig, en god husmor, en varelse, ni lindat om ert finger, som kysst den hand, som agade mig, men jag hade lefvat som i en hypnotisk sömn! Och tänk, om jag en dag vaknat — hur hade det då gått er och mig?

— Det är omöjligt att nu säga: förhållandena hade blifvit så och så — jag fasthåller, att sammanlefnaden nog jämnat olikheterna, och att vi hade blifvit lyckliga, fast kanske inte så lyckliga, som vi kunde blifva nu, sedan lifvet pröfvat oss och gifvit oss erfarenheter.

— Anser ni, att jag *nu* motsvarar det ideal, ni *då* uppställde för kvinnan och hustrun? Det var ju

just för det ni fann ert misstag, som brytningen blef!

— Jag har inte längre något ideal — just sådan ni är, älskar jag er — oreflekteradt, så som ni säger, att ni älskade vid nitton år!

— Å, er kärlek var också då i grunden oreflekterande — ni älskade mig helt enkelt därför, att jag var ung och vacker, så som mannen i allmänhet älskar kvinnan; därför begärde ni mig till hustru. Sedan kommo reflektionerna, eftertanken. Allting klandrade ni hos mig — jag var brunett, då ert drömde ideal var blond; jag klädde mig i färger, som stötte ert öga; jag bar mitt hår högt, då er madonna borde ha det lågt; jag skrattade för barnsligt bullrande, då er sanna kvinna aldrig annat än log. Och när jag oombedd slog armarne om er hals och kysste er, förverkade jag all rätt att anses kvinlig — jag älskade allt för varmt!

— Ja, det var det impulsiva i er natur, som stötte mig.

— Inte bara det. Ni hade alltigenom för stora fordringar på det outvecklade barnet. Ni talade ständigt om edra principer och teorier, till dess det gick rundt i hufvudet på mig och jag kände, att till er nivå kunde jag aldrig nå.

— Jag har alltid haft stora fordringar också på mig själf, inte bara på andra. Jag har alltid lefvat ett ovanligt hyggligt lif och satt moralen och hedern som det högsta i lifvet.

— Men glömde, att där fanns ett högre — *kärleken*, som förlåter allt och fördrager allt!

— Nu har jag lärt mig det, sade han sakta,

nu kan jag älska min sol till döddagar, om den också skulle ha några fläckar, som jag inte nu ser.

— Till och med bläckfläckar? frågade hon och såg med ett litet fint leende på honom.

— Ni menar ert författarskap? Det önskar jag naturligtvis, att ni skall lägga bort.

Hon log åter.

— Där ha vi det! Det är fläcken nummer ett, och snart skulle där bli allt fler och fler, och solens glans fördunklas, och vi skulle stå på samma punkt som för femton år sedan.

— Er självständighet som mogen och utvecklad kvinna skulle jag inte försöka inverka på, tro inte det!

— Verkligen? — Det lät så förargligt satiriskt, att han rodnade till.

— Ge er åt mig just sådan ni är, tag mig sådan jag är, försök att tro på min kärlek och uppriktighet, och om där ännu finns någon känsla för mig i en undangömd vrå af ert hjärta, så sök reda på den, ge den lif igen, och lät oss bli lyckligare i livvets höst och vinter, än vi voro i dess sommar!

— Jag kan inte!

— Hvarför kan ni inte — hvad har ni emot mig?

— Bara det, att tiderna förändrats och jag med dem. Vi tycks ha bytt roller — nu är det jag som har de största fordringarne, trots mina trettifyra år eller kanske just därför.

— Hur skall jag då förändras för att motsvara era fordringar?

Hon kunde inte låta bli att le. Oskar Grahn, som vid nära femtio år ville förändra sig efter hennes fordringar!

— Det kan jag inte säga, jag har inte något drömdt ideal och har aldrig haft det. Jag bara känner så klart, att vi två inte höra tillsamman, och att jag aldrig kan bli er hustru.

Hon reste sig upp och såg ut som väntade hon, att han skulle gå. Också han reste sig, men långsamt och dröjande.

— Var det för triumfen att få ge mig en korg, som ni kom hit och lät fru Stenberg föra oss tillsammans? frågade han bittert.

Hon blef röd ända till hårfästet af förbittring. Det var i sådana där stickande, sårande uttryck hon mest af allt kände igen honom oförändrad.

— Jag hade gärna besparat er det, svarade hon, — och hade ni inte envisats att komma in i afton, hade det nog undvikits.

— Men ni visste, att vi skulle träffas här!

— Ja — och ni må gärna veta, att jag önskade det — *hvarför* hör kanske till kvinnohjärtats mysterier!

Hon var så vacker där hon stod, med högburet hufvud, flammor i blicken och röda kinder, att Grahn kände en svidande smärta öfver att lemna henne.

— Skall ni inte ändra er, om ni tänker närmare på saken?

— Aldrig! svarade hon och såg trött ut.

— Så måste jag då säga er farväl. Jag skulle vilja säga: tack för den här korta tiden — men upplösningen är allt för bitter. Som vänner skiljas vi väl ändå?

— Åja, hvarför inte.

— Och som vän får jag längre fram uppsöka er i Stockholm?

— Ja, om ni själf så önskar.

Men där låg ingen värma i hennes ord, och han förstod, att hon lika litet slösade med sin vänskap som sin kärlek.

De räckte hvarandra handen, och han kysste hennes, medan hon lugnt lät det ske. Därefter gick han skyndsamt ut i tamburen, och sedan Gerda hört förstudörren smällas igen efter honom, gick hon in i barnkammarn för att se, om barnen hunnit somna.

— — — — —

Två dagar senare lemnade Gerda i den tidigaste morgonstunden staden, följd till station af häradshöfding Stenberg och Elise. Den senare var alldeles förgråten, mycket mer än situationen egentligen kräfde, om det också gällde skilsmessan från en barndomsvän. Vännerna hade dagen förut hatt ett långt samtal, instängda i Gerdas rum, och denna hade blifvit het vid, Elise' föreställningar och ihärdiga fasthållande vid hvilket briljant parti borgmästarn vore. Elise hade så fäst sig vid detta hopp, att det för henne vardt den djupaste missräkning. Hon hade gråtit sig till sömns på natten och fortsatte, så snart hon vaknade om morgonen, ehuru Gerda och hon sagt godnatt åt hvarandra som fullt försonade. Fru Elise förklarade dock senare för sin man, som hon enkom väckte för detta meddelande, att hon förstod sig mindre på Gerda, ju mer hon sett af henne, och att hon egentligen varit mycket sötare som helt ung.

— Du skall få se, att hon blir en sådan där gammal originel mamsell, det är just hvad hon har anlag

för, och som inte annat än ett giftermål kunde räddat henne från. Blir hon nu också till på köpet en blåstrumpa, så är där då inte mycket kvar af den älskliga Gerda, som vi alla skolkamrater svärmade för, och som sedan blef beundrad och firad ute i societeten. Men jag tvär mina händer, Gud skall veta, att jag gjort, hvad jag kunnat för henne!

Och så brusto tårarne lösa igen, och hon måste afbryta kammandet af sitt rika, blonda hår för att sätta sig i soffhörnet och riktigt gråta ut.

Borgmästarn kom inte ner till tåget, men hade skickat en praktfull bukett till Gerda.

— Så fint och taktfullt, så likt den gentleman han är, hade Elise sagt och gett Gerda en förkrossande blick.

När tåget sedan rullade bort, och Gerda vinkat ett sista farväl åt sitt värdfolk, drog hon upp fönstret, ordnade sina effekter, satte buketten i ett vattenglas på hyllan i gången utanför, då blomdoften gaf henne hufvudvärk, och slog sig till ro i ett hörn af den kupé, hvori hon ensam befann sig.

Hon brydde sig inte om att se ut. För två vecor sedan hade hon ju kommit densamma vägen, hon nu for och då studerat sina "första intryck." Af sista intryck erfor hon däremot inga. Hon brydde sig ej om, ifall det var snö eller tö där ute, ej heller att uppfånga sista skymten af den stad, där hon en gång ämnat göra sitt inträde som brud med brudbuketten i hand.

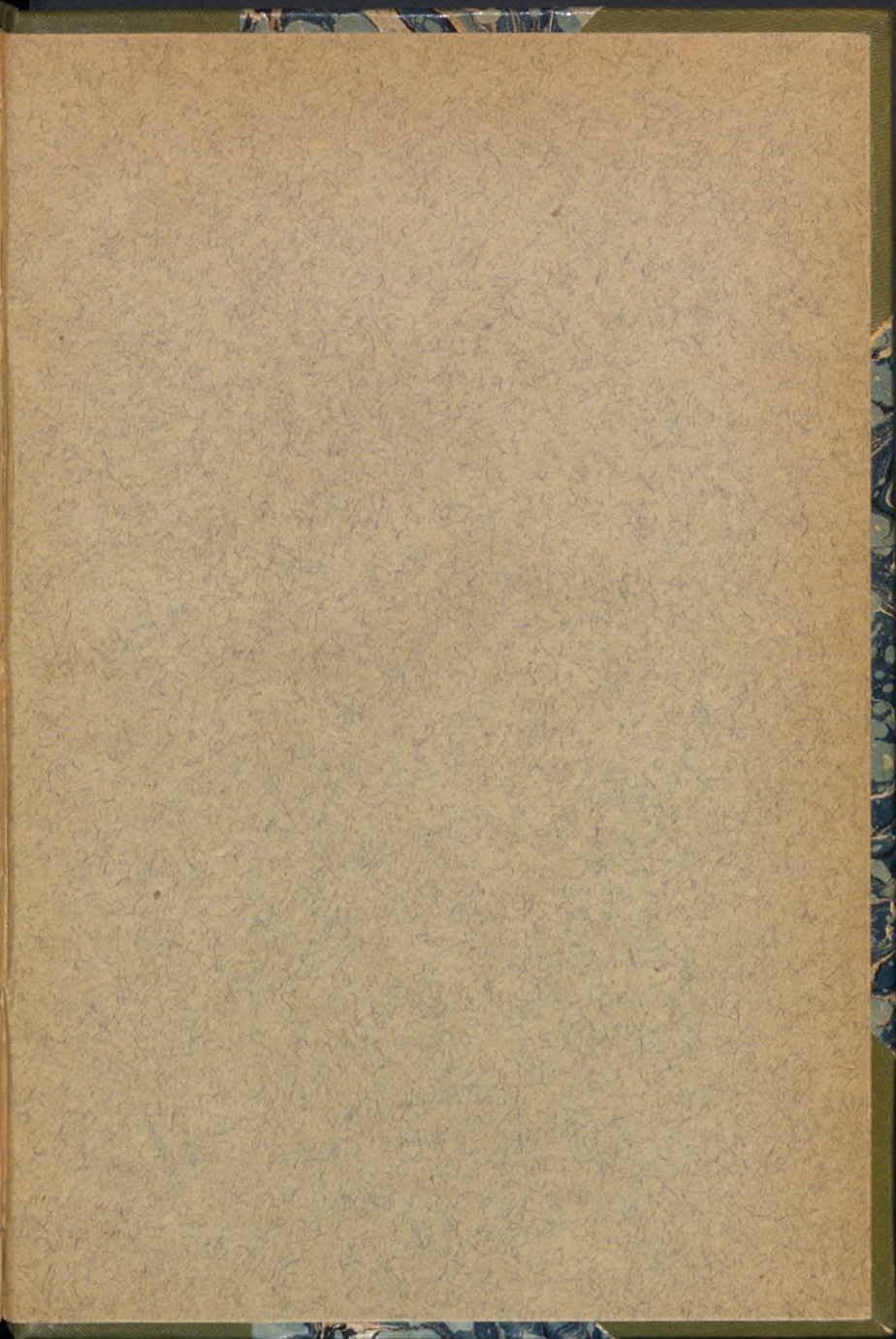
Hon slöt istället sina ögon, lade hufvudet tillbaka mot soffryggen och — tänkte.

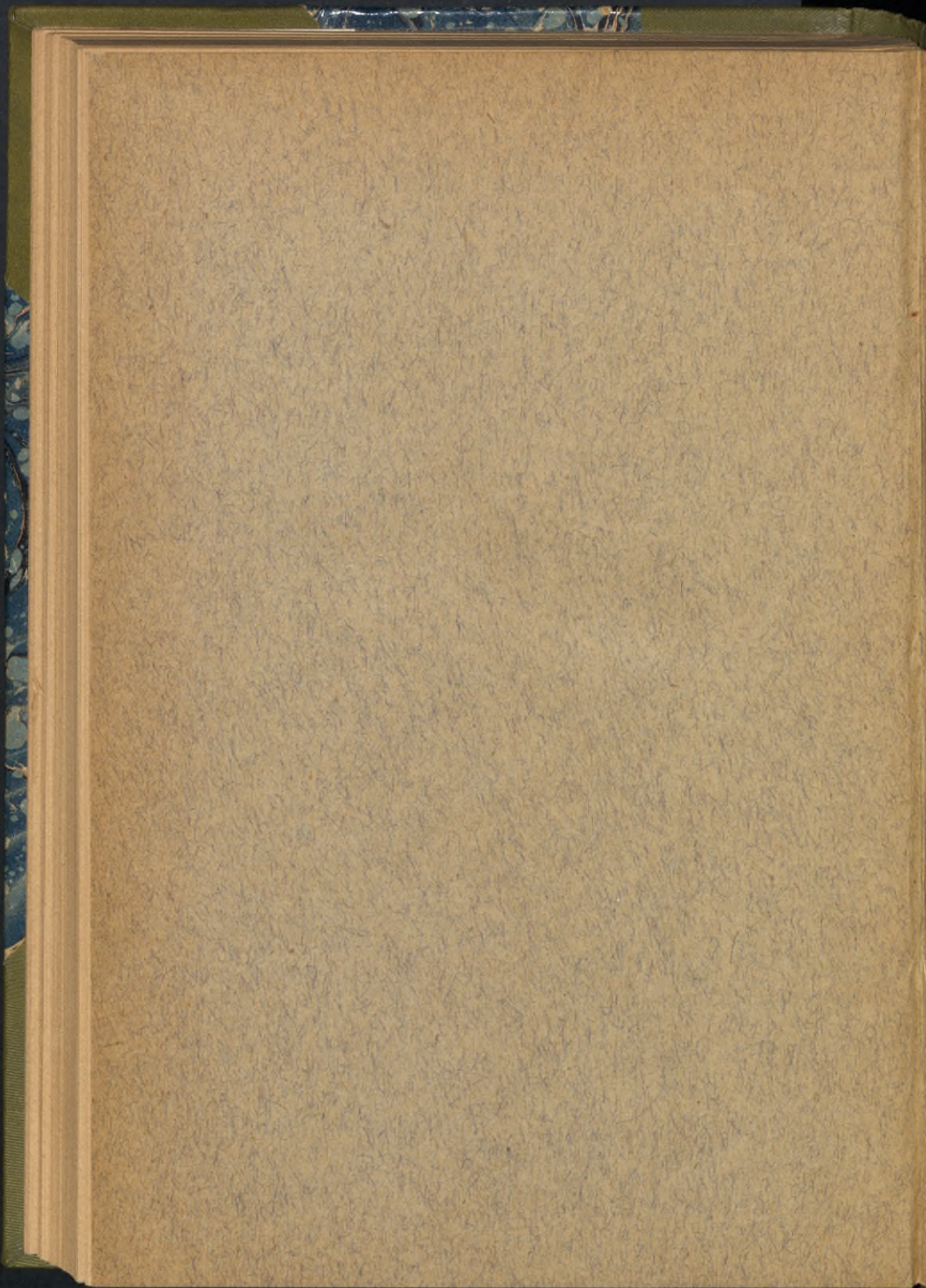
Hon tänkte på sig själf, på det förflutna och det

tillkommande. Hon kände sig klarare, mera tillfredsställd och harmonisk än någonsin förr. Och hon sade sakta för sig själf:

— Nu tror jag, att jag hunnit så långt i min andliga utveckling, att jag kan skriva min första novell, och den skall heta: *efter femton år!*

6000090953

Göteborgs universitetsbibliotek

